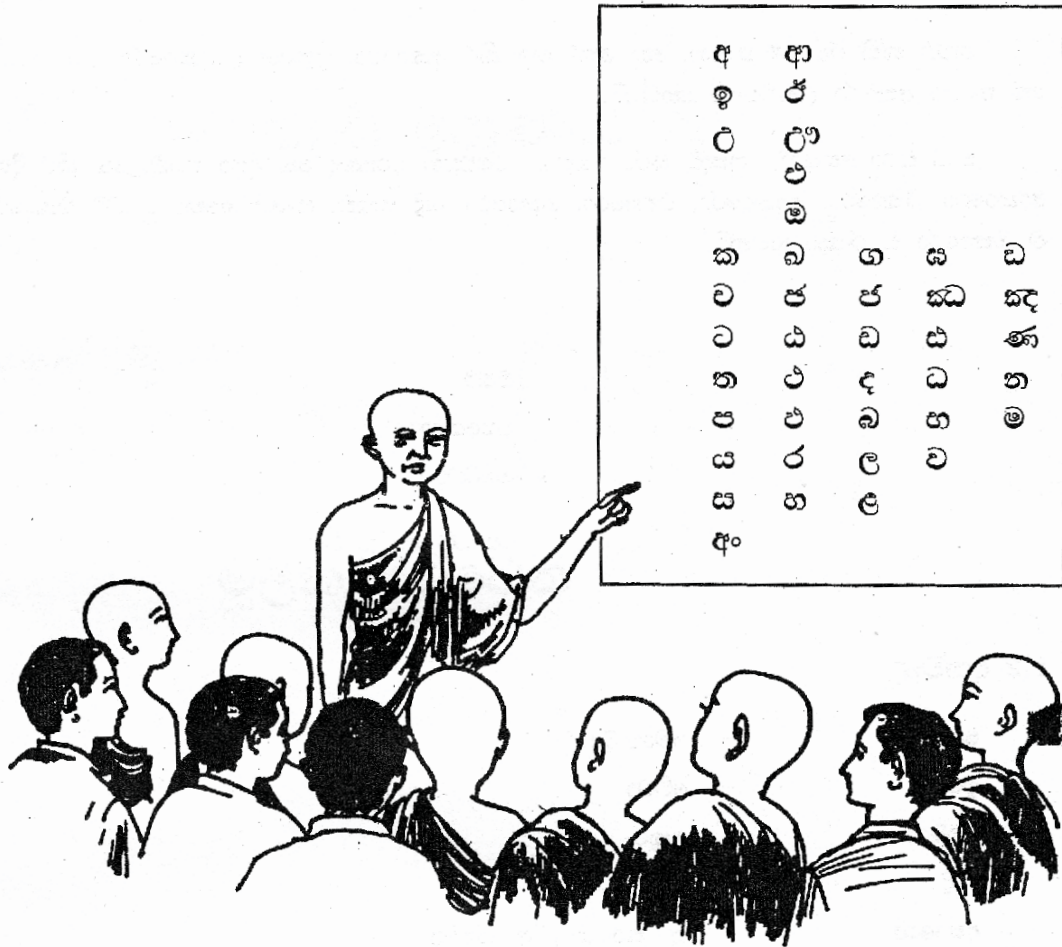

1 ପ୍ରାନ୍ତ

1.1 අනවරා

କେ ଚାହେ ?

ඉමේ අකුරා.

သိ။ နာဇီ နာဆီရ်?

අකාරො ආදි අකෂරං.

අකඛරා කිං ආදයො. අකඛරා අකාර ආදයො. අකාරාදයො කති අකඛරා? අකාරාදයො අකඛරා එකච්ඡාපිසං.

අකාරතො පට්ඨාය ඔකාරන්තා කති අකඛරා හොනති? අට්ඨ. කෙ තෙ? තෙ සරා. තෙ කිර අකාරො, ආකාරො, ඉකාරො, ඊකාරො, උකාරො, ඌකාරො, එකාරො, ඔකාරො, ඉති අට්ඨ අකඛරා සරා නාම හොනති.

තත්ථ කති රජ්ජා? තයො. කෙ තෙ? තෙ කිර අකාරො, ඉකාරො, උකාරො ඉති තයො. තෙ තයො අකඛරා ලභ්භන්තා හොනති.

කති සරා සෙසා? පඤ්ච සරා සෙසා. රජ්ජාති අඤ්ඤ තෙ දීඝා නාම. තෙ කිර දීඝා ආකාරො, ඊකාරො, ඌකාරො, එකාරො, ඔකාරො ඉති පඤ්ච. සංයොගතො පුබ්බෙ එකාරො ච ඔකාරො ච රජ්ජා හවන්ති.

එතථ

සෙය්‍යො

ඔට්ඨො

සොඤ්ඤ ආදිප්ප විය.

1.2 අත්ථාල

කෙ	- මොනවාද?
ඉමෙ	- මේවා
අකඛරා	- අකුරු
ආදි	- මුල්
අකාරො	- 'අ' කාරය , 'අ' යන්න
අකාරාදයො	- 'අ' යන්න මුල් කොට ඇති
කති	- කෙතෙක් ද? (කීයද)
එකච්ඡාපිසං	- හතළිස් එක
අකාරතො පට්ඨාය	- 'අ' යන්නේ පටන්
ඔකාරන්තා	- 'ඔ' යන්නෙන් අවසන් වන

තෙ	-	ඒවා
අට්ඨ	-	අට
සරා	-	සිර (තනිව ම ගබ්ද කළ හැකි අකුරු)
ආකාරො	-	'ආ' යන්න
ඉකාරො	-	'ඉ' යන්න
ඊකාරො	-	'ඊ' යන්න
උකාරො	-	'උ' යන්න
ඌකාරො	-	'ඌ' යන්න
එකාරො	-	'එ' යන්න
ඔකාරො	-	'ඔ' යන්න
රසා	-	ප්‍රභවයෝ (මාත්‍රා එකක් ඇති කෙටි අකුරු)
තයො	-	තුන
ලඞු	-	කෙටි
මන්නා	-	මාත්‍රාව-කෙටිම උච්චාරණ කාලය (ඇසිපිලක් හෙලන කාලයයි)
සෙසා	-	සෙස්ස
පඤ්ච	-	පහ
රසොහි	-	ප්‍රභවයන්ගෙන්
අනෙකුතු	-	(බැහැර වූ) අනික්
දිකා	-	දිශ්වයෝ
සංයොගතො	-	සංයෝගයෙන්
පුබ්බ	-	මුල සිටි
ආදිපු	-	ආදියෙහි
විස	-	මෙන්

1.3 ව්‍යාකරණ

1. අක්ෂර

1.1. අක්ෂර මාලාව

පාලි භාෂාවේ අක්ෂර 41 කි. ඒ අක්ෂර මාලාව බාලාවතාරයෙහි දැක්වෙන්නේ මෙසේ ය:

“අකඛරාපාදයො එකච්ඡතාලියං” යන සූත්‍රයෙන් අකාරය ආදී කොට අකුරු 41ක් ඇති බව දක්වන බාලාවතාරය,

“අකඛරා අපි අකාරාදයො එකච්ඡතාලියං සුත්තනොපකාරා. තං යථා:

අ ආ ඉ ඊ උ ඌ ඵ ඔ

ක ඛ ග ඝ ඞ

ච ඡ ජ ඣ ඤ

ට ඨ ඩ ඬ ඡ්

ත ථ ද ධ න

ප ඵ බ හ ම

ය ර ල ව

ස හ ඌ

(අ)ං

ඉති” යන වෘත්තියෙන් ඒ අකුරු 41 සඳහන් කරයි.

අකුරු : i ස්වර හා ii ව්‍යංශ්‍යන් යැයි කොටස් දෙකකි.

1.2. ස්වර

පාලි භාෂාවේ ස්වර අටකි. ‘අ’ කාරයේ සිට ‘ඔ’ කාරය තෙක් ඇති අ, ආ, ඉ, ඊ, උ, ඌ,ඵ,ඔ යනු ඒ අකුරුයි.

‘තඤ්ඤාදන්තා සරා අධ්‍ය’ යන සූත්‍රයෙන් හා ‘තස්ම අකඛරේසු ඔකාරන්තා අධ්‍ය සරා නාම’ යන වෘත්තියෙන් බාලාවතාරය ඒ බව සඳහන් කරයි.

ස්වර තනි ව ශබ්ද කළ හැකිය. ඒවාට ස්වකීය (-ස්ව) හඬක් (-ර) ඇත.

1.2.2.සාර ප්‍රශ්න

සාර කොටස් දෙකකට බෙදේ.

- i. හුසාර සාර
- ii. දීර්ඝ සාර යනුවෙනි.

i. හුසාර සාර :

උච්චාරණ කාලය (-මාත්‍රාව) කෙටි සාර 'හුසාර' නම්. හුසාර සාරයක ඇත්තේ එක් මාත්‍රාවකි.* උච්චාරණ කාලය කෙටි සාර, හුසාර සාර බව දක්වන බාලාවකාරය 'ලඟු මනනා තයෝ රසා' යන සූත්‍රයෙන් සහ 'තත් සරෙසු ලඟුමනනා අ. ඉ. උ. ඉති තයෝ රසා' යන වෘත්තියක් මගින්

අ, ඉ, උ

යන හුසාර සාර තුන වෙන් කර දක්වයි.

ii. දීර්ඝ සාර :

ඉතිරි

ආ, ඊ, උ, එ, ඔ

යන සාර පහ දීර්ඝ සාර යි. උච්චාරණ කාලය දීර්ඝ බැවින් මාත්‍රා දෙකකි.* 'අසෙසෙසෙ දිසා' යන සූත්‍රයෙන් හා 'තත් සරෙසු රසොති අසෙසෙසෙ දිසා' යන වෘත්තියෙන් බාලාවකාරය මේ බව සඳහන් කරයි.

බැඳි අකුරුවලට මුලින් හෙවත් සංයෝගාකෂරයකට මුලින් යෙදෙන එ, ඔ, සාර දෙක හුසාර ලෙස උච්චාරණය වේ.

උදාහරණ : එත්, සෙයො

ඔබො, සොත්.

"සංයෝගතො සුබ්බෙ, එ ඔ රසා ඉවොට්ඨනෙත ඝට්ඨි. අනන්තරා බ්‍යසද්ධතා සංයොගො- එත් සෙයො ඔබො සොත්" යනු පාඨ යි.

* එකමාත්‍රා හවෙන් හුසාර.

ද්විමාත්‍රා දීර්ඝ උච්චාරණ.

1.4 අභ්‍යාසය

(අ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට තහන්ත.

1. අකබරා එකවතනාළිය.
2. අකබරා අපි අකාරාදයෝ එකවතනාළිය.
3. තනට ආදිමි අධ්‍ය අකබරා සරා නාම හොනකි.
4. තෙසු තයෝ රජයා.
5. රජයාහි අනෙකු ආ, ඊ, උ, එ, ඔ ඉති පසු අකබරා දීසා නාම හොනකි.
6. අකබරා කිං ආදයෝ?
7. අකාරාදයෝ කති අකබරා?
8. අකාරනෝ පට්ඨාය මකාරනා කති අකබරා හොනකි?
9. කති අකබරා ලහුමනා හොනකි?
10. එකාරොව මකාරො ව සංයෝගනෝ පුබ්බෙ කවි රජයා හවනකි.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට තහන්ත.

1. මේවා අකුරු ය.
2. මුල අකුරු $I=ula$ ද?
3. අ යන්න uq , අකාරාද අති අකුරු හතළිස් එකකි.
4. අ යන්නේ සිට T යන්න තෙක් අකුරු අටකි.
5. ඒවා වනාහි සිර නම් වේ.
6. සිර තුනක් හුඬ නම් වේ.
7. අකුරු කියක් දීර්ඝයෝ වෙන් ද?
8. අකුරු අටක් සිර නම් වේ.
9. 'එ' යන්න දීර්ඝ සිරයකි.
10. සංයෝගයකට මුලින් එකාරය හුඬ වේ.

(ඉ) පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සපයන්න.

1. පාලි භාෂාවේ අක්ෂර කීයද? ඒ කවරේ ද?
2. පාලි අක්ෂර මාලාව මෙතෙකැයි දැක්වෙන බාලාවතාර සූත්‍ර පාඨය ලියා දක්වන්න.
3. එම සූත්‍ර පාඨය විස්තර කෙරෙන වෘත්තිය ලියා දක්වන්න.
4. පාලි භාෂාවේ ස්වර කීයද? ඒ කවරේ ද?
5. ස්වර සංඛ්‍යාව සඳහන් වන බාලාවතාර සූත්‍ර පාඨය ලියා දක්වන්න.
6. එම සූත්‍ර පාඨය විස්තර වන වෘත්තිය ලියා දක්වන්න.
7. ස්වර ප්‍රභේද කෙතෙක් ද? ඒ කවරේ ද?
8. හ්‍රස්ව ස්වර හඳුන්වන සූත්‍ර පාඨය හා වෘත්තිය ලියා දක්වන්න.
9. හ්‍රස්ව ස්වරයක උච්චාරණ කාලය කොපමණ ද?
10. එ, ඔ දෙක හ්‍රස්ව ලෙස උච්චාරණය වන්නේ කිනම් අවස්ථාවක දී ද?

(ඊ) පාලි අක්ෂර මාලාවට අයත් සියලු අකුරු පහත දැක්වේ. ඒවා අකාරාදී පිළිවෙලට සකස් කර ලියන්න.

ච	ය	ර	ල	(අ)°	ස	ල	හ	ධ
ආ	ම	ඝ	ඛ	ක	ග	අ	ඉ	ච
ඤ	ජ	ඡ	ඣ	ඌ	ච	ණ	ඒ	ච
ඨ	ඪ	ඳ	හ	ඛ	එ	ප	ම	එ
ත	ධ	ත	ද	එ				

(උ) පහත සඳහන් පද අකාරාදී පිළිවෙලට ලියන්න.

අකඛරා, අකාරො, එකචතතාපීසං
 ඔකාරො, අකඛරෙසු, සරා, අධ්‍ය
 ලහුමතතා, රසසා, තයො, සරෙසු
 අකෙඤ්ඤ, දීඝා, අපි, තත්ථ

1.5 පරිචය

පහත දැක්වෙන බාලාවතාර සූත්‍ර පාඨ හා වෘත්ති* කටපාඨම් කරගන්න.

තමෝ තස්ස හගවතෝ අරහතෝ සමමා සමබුද්ධස්ස

බුද්ධං තිධාගිවඤ්චා - බුද්ධමුඛ චිලොචනං

බාලාවතාරං භාසිස්සං - බාලානං බුද්ධිවුද්ධියා

i. අකුරාපාදයෝ එකච්ඡතාළීසං

අකුරාපි අකුරාදයෝ එකච්ඡතාළීසං සුත්තනෙතාපකාරො. තං යථා:

අ, ආ, ඉ, ඊ, උ, ඵ, ඔ, ක, ඛ, ග, ඝ, ඞ, ච, ඡ, ඣ, ඤ, ට, ඨ,

ඪ, ඩ, ණ, ත, ථ, ද, ධ, න, ප, ඵ, බ, හ, ම, ය, ර, ල, ව, ස, හ, ඞ, අං-

ඉති.

ii. තඤ්චාදනතා සරා අට්ඨ.

තත්ථ අකුරෙස්ස ඔකාරකතා අට්ඨ සරා නාම.

iii. ලහුමනතා තයෝ රස්සා.

තත්ථ සරෙස්ස ලහුමනතා අ, ඉ, උ, ඉති තයෝ රස්සා.

iv. අකෙද්ද දීඝා.

තත්ථ සරෙස්ස රස්සාහකෙද්ද දීඝා,

සංයොගතො පුබ්බෙ එ ඔ රස්සා ඉවොච්චනෙන කචචී.

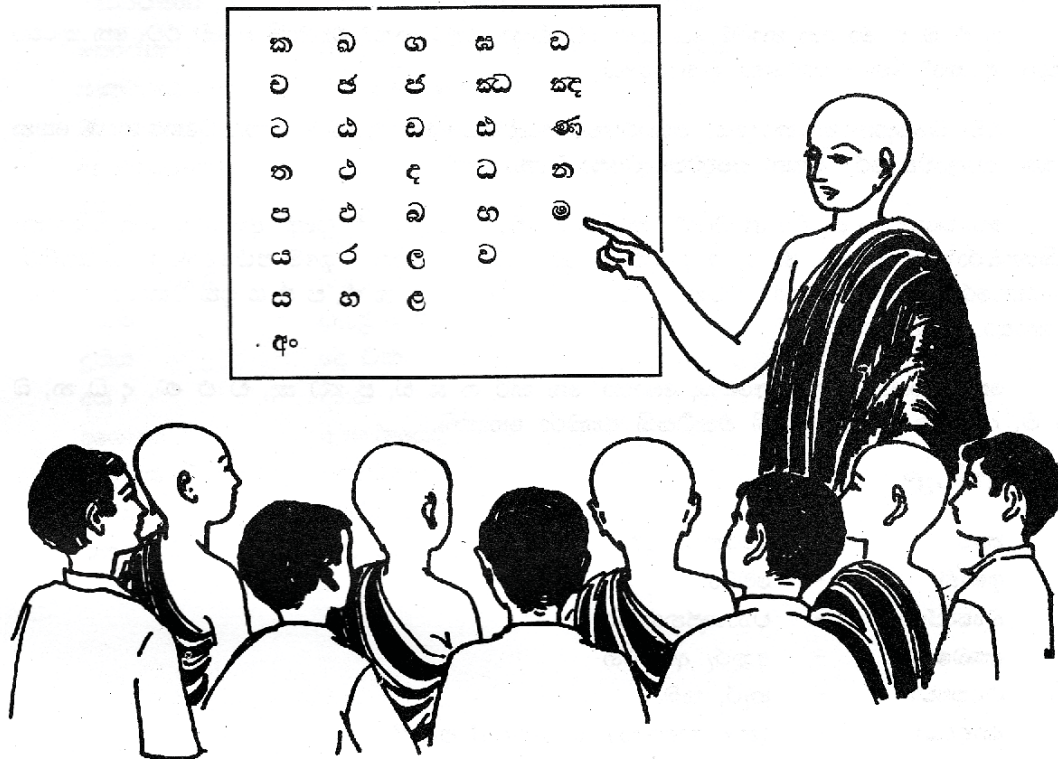
අනන්තරා බ්‍යක්ඛනා සංයොගො,

එත්ථ, සෙය්‍යො, ඔට්ඨො, සොත්ථී.

*උපග්‍රහය I බලන්න.(140 පිටුව)

2 පාඩම

2.1 බ්‍යංකුප්පනා

කෙ ඉමෙ?

ඉමෙ බ්‍යංකුප්පනා.

කෙ සරා?

අකුරෙපු අකාරාදයො ඔකාරනා අට්ඨ සරා නාම.

කෙ බ්‍යංකුප්පනා?

සරෙ ධ්වජෙච්චා සෙසා බ්‍යංකුප්පනා.

කෙ තෙ?

තෙ කිර කාදයො නිග්ගහිතනා තෙත්තිංසති අකුරා.

කකාරනො චකාරනා කති අකුරා භොනති පඤ්ච අකුරා භොනති. කෙ නාම තෙ? තෙ කච්ඡේයා නාම. කෙ තෙ? තෙ කිර ක ඛ ග ඝ ඞ ඉති පඤ්ච අකුරා.

කෙ චච්ඡේයා? චකාරනො ඤකාරනා පඤ්ච අකුරා චච්ඡේයා. කෙ තෙ? තෙ කිර ච ඡ ජ ඣ ඤ ඉති පඤ්ච අකුරා.

ටකාරතො ණකාරනා කති? එත්තරෙ අපි පඤ්ච. කෙ නාම තෙ? තෙ ටවග්ගියා කෙ තෙ? තෙ කිර ට ට් ට් ට් ණා.

කෙ තවග්ගියා? තෙ කිර ත ට් ද ධ නා. එත්ත කති අකඛරා? එත්තාපි පඤ්ච. තෙ කිර තකාරතො තකාරනා.

ප ට් බ් හ මා කෙ නාම? තෙ පන පවග්ගියා. එත්ත කති? එත්තාපි පඤ්ච එව්. තෙ කුතො කෙන අනතා? තෙ පකාරතො මකාරනා.

එව්. බ්‍යඤ්ජනානං කාදයො මකාරනා පඤ්චපඤ්චයො අකඛරවනො වග්ගා නාම. තෙන වුත්තං බාලාවතාරෙ, 'වග්ගා පඤ්චපඤ්චයො මනා' ඉති.

කෙ වග්ගානං පට්ඨා අකඛරා? තෙ කිර ක, ව, ට, ත, ප ඉති පඤ්ච අකඛරා. කෙ වග්ගානං දුතියකරා? තෙ කිර බ්, ඡ, ට්, ට්, එ ඉති පඤ්ච අකඛරා. වග්ගානං ඉමෙ පට්ඨදුතියා දස අකඛරා ව සකාරො ව අසොසා නාම භවන්ති. එව්. ක බ්, ව ඡ, ට ට්, ත ට්, ප ට් ස ඉති එකාදස අකඛරා අසොසා හොන්ති.

කෙ සොසා? ළනතා අඤ්ඤ සොසා. තෙ කිර ග ස ඩ, ජ ඤ ඤ, ඩ ට් ණ, ද ධ න, බ් හ ම, ය ර ල ව, හ ල ඉති එකවිසති අකඛරා හොන්ති.

2.2 අත්ථැල

කාති	-	මොනවා ද?
ඉමාති	-	මේවා
බ්‍යඤ්ජනා	-	ව්‍යාඤ්ජනාක්ෂර
අකඛරෙසු	-	අකුරු අතරෙහි
යපෙත්වා	-	හැර, තබා
කාදයො	-	(ක + ආදයො) ක යන්නේ පටන්
නිග්ගහිතනා	-	(නිග්ගහිත + අත්තා) බිඳුට තෙක්
තෙත්තිංසති	-	තිස්සුන
තකාරතො	-	කයන්නේ පටන්
ධකාරනා	-	(ධකාර + අනතා) ධයන්න තෙක්
කවග්ගා	-	ක වර්ගයට අයත්
වවග්ගා	-	ව වර්ගයට අයත්
ටවග්ගා	-	ට වර්ගයට අයත්
තවග්ගා	-	ත වර්ගයට අයත්
පවග්ගා	-	ප වර්ගයට අයත්
ටකාරතො	-	ටයන්නේ පටන්
ඤකාරනා	-	(ඤකාර + අනතා) ඤයන්න තෙක්
ටකාරතො	-	ටයන්නේ පටන්
ණකාරනා	-	(ණකාර + අනතා) ණයන්න තෙක්

2.3 ව්‍යාකරණ

1. අක්ෂර

1.3 ව්‍යංජන

සිරි අට හැරුණු විට අක්ෂර මාලාවේ 'ක' යන්නෙන් පටන්ගෙන බිංදුවෙන් අවසන් වන අකුරු ව්‍යංජනාක්ෂර යි. 'සෙසා ව්‍යංජනා' යන සූත්‍රයෙන් හා 'සරේ යපෙතවා සෙසා කාදයො නිග්ගහිතතා ව්‍යංජනා' යන වෘත්තියෙන් බාලාවතාරය ඒ බව සඳහන් කරයි.

මේ අනුව ව්‍යංජනාක්ෂර 33 කි. ඒවා මෙසේය.

ක	ඛ	ග	ඝ	ඞ
ච	ඡ	ජ	ඣ	ඤ
ට	ඨ	ඩ	ඪ	ණ
ත	ථ	ද	ධ	න
ප	ඵ	බ	භ	ම
ය	ර	ල	ව	
ඳ	න	ඳ		

(අ)• යනුවෙනි.

ව්‍යංජනාක්ෂර තනිව උච්චාරණය කිරීම අපහසු ය. එහෙයින් සිරියන් හා එක් වී උච්චාරණය වේ.

උදාහරණ :

ක් + අ = ක

ක් + ආ = කා

ය් + එ = යෙ

ල් + ඔ = ලො

ඇතැම් විටක ව්‍යංජනාක්ෂර දෙකක් හෝ තුනක් හෝ මෙසේ සිරියකට සමීප ව සිරියේ උපකාරයෙන් උච්චාරණය වේ.

උදාහරණ :

ද්	ධ්	+	ඔ	-	දෙධා	(බුද්ධො)
න්	ද්	+	ආ	-	න්දා	(වන්දාමි)
ව්	ඡ්	+	ඉ	-	වඡි	(ප්‍රචඡි)

- ii න් න් වි + ආ - නතවා (ගතතවා)
 න් ද් ර් + ඉ - ත්‍රි (ඉත්‍රි)
 ග් ග් ය් + ආ - ග්‍රා (අග්‍රාගාර)

මෙසේ අතරට ස්වර නොයෙදුණු ව්‍යංජන දෙකක් හෝ කීපයක් 'සංයෝග' හෙවත් බැදී අකුරු නමින් හැඳින්වේ. 'අතතතරා බ්‍යඤ්ජනා සංයෝගෝ' යනු පාඨ යි. පාඨ යි.

1.3.1 වර්ගාකෂර

වර්ග (වග්‍ග*) යනු කාණ්ඩ යි. වර්ගාකෂර යනු කාණ්ඩවලට අයත් අකුරු යි. ම යන්න තෙක් පහ බැගින් වූ අකුරු කාණ්ඩ වර්ග යි. 'වග්‍ගා පඤ්චපඤ්චසෝ මනනා' යන සූත්‍රයෙන් බාලාවතාරය ඒ බව සඳහන් කරයි. ව්‍යංජනාකෂරයන් අතුරින් 'ක' යන්නෙන් පටන් තෙ 'ම' යන්න තෙක් පහ බැගින් වූ අකුරු කාණ්ඩ වර්ගාකෂර යි. 'බ්‍යඤ්ජනානං කාදයෝ මකාරනා පඤ්චපඤ්චසෝ අකඛරවනෙනා වග්‍ගා' යන වෘත්තියෙන් එය පැවසේ.

වර්ග පහකි. එක් එක් වර්ගය මූලකුරේ නමින් හැඳින්වේ.

- i. කවර්ගාකෂර : ක බ ග ස ඩ
- ii. චවර්ගාකෂර : ච ඡ ජ ඤ ඞ
- iii. ටවර්ගාකෂර : ට ථ ද ධ න
- iv. තවර්ගාකෂර : ත ථ ද ධ න
- v. පවර්ගාකෂර : ප ඵ බ හ ම යනුවෙනි.

1.3.2 අසොභාකෂර

වර්ගාකෂරයන්ගේ පළමු වන, දෙ වන අකුරුත්, 'ස' කාරයත්, අසොභාකෂර වේ. 'වග්‍ගානං පඨමදුතියා සො ච අසොසා' යනුවෙන් බාලාවතාරය ඒ බව දක්වයි.

මෙසේ:

ක, බ, ච, ඡ, ට, ථ, ත, ඵ, ප, ඵ, ස යන අකුරු එකොළස (11) අසොභ යි.

1.3.3 සොභාකෂර

ඉතිරි ග ස ඩ, ජ ඤ ඞ, ඩ ඨ ඡ්, ද ධ න, බ හ ම, ය ර ල ව, හ ල යන අකුරු විසි එක (21) සොභාකෂරයි. ඒ බැව් 'ලනාඤ්ඤ සොසා' ('ල' අන්ත කොට ඇති සෙස්ස සොභ යි) යන සූත්‍රය කියයි.

* පඤ්චවග්‍ගිය (පස් දෙනාගේ කාණ්ඩයට අයත්)
 ඡබ්බවග්‍ගිය (සය දෙනාගේ කාණ්ඩයට අයත්)

2.4 අභ්‍යාසය

(අ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.

1. ඉමේ බ්‍යැස්නා.
2. සරේ ධ්‍යෙත්වා සෙසා බ්‍යැස්නා.
3. කකාරතො ධකාරනතා කති අකඛරා හොනති.
4. කඛගසඛාති පඤ්ච අකඛරා කචග්භියා.
5. එත්ථනතරෙපි පඤ්ච අකඛරා හොනති.
6. කෙ වග්ගානං පඨමා අකඛරා?
7. එකාදස අකඛරා අසොසා.
8. එකච්ඡති දකඛරා සොසා හොනති.
9. වග්ගානං පඨමද්වියා ච සකාරො ච අසොසා නාම හොනති.
10. කකාරතො මකාරනතා පඤ්චපඤ්චසො අකඛරවනො වග්ගා නාම.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. ව්‍යැස්න කචරේ ද?
2. ණිර හැර සෙස්ස ව්‍යැස්න යි.
3. මෙහි ද අකුරු දහයක් වේ.
4. මේ අතරෙහි ද අකුරු පහක් වේ.
5. ප, එ, බ, හ, ම කිනම් වේ ද?
6. ඒවා වනාහි 'ත' යන්නේ පටන් 'ත' යන්න තෙක් ය.
7. 'ළ' තෙක් අනෙක්වා සෝඡයි.
8. අකුරු කීයක් අසෝඡ වේ ද?
9. ක ච ට ත ප සෝඡ නො වේ.
10. අකුරු අතර කිස්කුනක් අකුරු ව්‍යැස්න යි.

(ඉ) පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු ලියන්න.

1. පාලි භාෂාවේ ව්‍යැස්නාකෂර කොපමණ ද? ඒ කචරේ ද?
2. ව්‍යැස්නාකෂර වෙන් කර දක්වන බාලාවතාර සූත්‍ර පාඨය ලියන්න.
3. වර්ගාකෂර කෙතෙක් ද? ඒ මොනවා ද?
4. වර්ගාකෂර ගැන සඳහන් වන බාලාවතාර සූත්‍රය හා වෘත්තිය ලියන්න.
5. අසෝඡාකෂර ලියා දක්වන්න.
6. අසෝඡාකෂර දැක්වෙන සූත්‍රවෘත්තිය ලියා දක්වන්න.
7. සෝඡාකෂර ලියා දක්වන්න.
8. සෝඡාකෂර දැක්වෙන සූත්‍රවෘත්තිය ලියා දක්වන්න.
9. සංයෝගාකෂර ඇති වචන 10 ක් ලියන්න.
10. සංයෝගය යනු කුමක් ද?

(ඊ) පහත සඳහන් සූත්‍ර පාඨ අකාරාදී පිළිවෙලින් ලියන්න.

- i. සෙසා බ්‍යඤ්ජනා
- ii. වග්ගා පඤ්චපඤ්චසො මනතා
- iii. ලනතා ඤෙඤ සොසා
- iv. වග්ගානං පටිමදුකියා සොවාසොසා
- v. අනන්තරා බ්‍යඤ්ජනා සංයොගො.

(උ) පහත සඳහන් පද අකාරාදී පිළිවෙලට ලියන්න.

බ්‍යඤ්ජනා, කාදයො, නිශ්භීතනතා, සංයොගො, වග්ගා, මනතා, පඤ්චපඤ්චසො, අසොසා, සොසා, පටිමදුකියා, ලනතා, අඤෙඤ, ධ්වපෙත්වා, සෙසා

5 පරිචය

පහත දැක්වෙන බාලාවතාර සූත්‍ර පාඨ* කටපාඩම් කරගන්න.

- i. සෙසා බ්‍යඤ්ජනා
සරෙ ධ්වපෙත්වා සෙසා කාදයො නිශ්භීතනතා බ්‍යඤ්ජනා
- ii. වග්ගා පඤ්චපඤ්චසො මනතා
බ්‍යඤ්ජනානං කාදයො මකාරනතා පඤ්චපඤ්චසො අකබ්චනො වග්ගා
- iii. වග්ගානං පටිමදුකියා සො ච අසොසා.
- iv. ලනතාඤෙඤ සොසා.
- v. සොසාසොසසඤ්ඤා ච 'පරසමඤ්ඤා පයොගෙ' ති සංගහීතා.
එවං ලිඛිත, සබ්බනාම පද, උපසගෙ, නිපාත, තද්ධිත, ආධ්‍යාත, කම්මපාවචනියාදි,
සඤ්ඤා ච.

* උපග්‍රහය I බලන්න. (141 පිටුව)

3 පාඩම

3.1 පුපේම් බුද්ධ.

‘පුපේම් බුද්ධං කුසුමෙන’ තෙන
පුඤ්ඤෙන මෙ තෙන ච හොතු මොක්ඛං.
පුඤ්ඤං මිලායාති යථා ඉදමෙම
කායො ‘තථා යාති විනාසභාවං’

ඉති අතර තථාගතයා සමෝ සමබුද්ධයා පුරතො එකං පුඤ්ඤං මම මිත්තො කිර වණ්ණෙන ව ගණ්ඩන ව උපෙන කුසුමසන්නතිං තස්ස මුනිතුස්ස සිරිපාද සරොරුහෙ පුපේනො එවමාහ :

වණ්ණගන්ධගුණොපෙනං
එතං කුසුමසන්නතිං
පුප්පයාමි මුනිතුස්ස
සිරිපාද සරොරුහෙ ඉති.

මුනිතුස්ස කිර තමමදාය නදියා තීරෙ අත්තනො සිරිපාදස්ස ලක්ඛනං ධපෙසි. සො සච්චගඤ්ඤිරිමිති ව පාදලක්ඛනං ධපෙසි. බුද්ධො සුමනාවලයො ව යොතකපුරෙ ව තථෙව පාදලක්ඛනං ධපෙසි. මයං තමපි වතුම.

යං තමමදාය නදියා පුලිනෙ ව තීරෙ
යං සච්චගඤ්ඤිරිමිති සුමනාවලයො
යං තස්ස යොතකපුරෙ මුනිතො ව පාදං
තං පාදලක්ඛනමහං සිරසා නමාමි ඉති

3.2 අත්වැල

පුපේමි	- පුදමි
කුසුමෙත නෙන	- (කුසුමෙත + අනෙත) මේ මලෙන්
පුප්පෙදක්ඛන	- පිනෙන්
මෙ	- මට
හොතු	- වේවා
මොකකං	- නිවන, මොක්කය, මිදීම
පුඤ්ඤං	- මල
මිලායාති	- මැලවේ
යථා ඉදං	- යම් සේ මේ (මල)
මෙ කායො	- මගේ සිරුර
තථා	- එසේ
යාති	- යයි
චිත්තාසනාථං	- චිත්තසීමට
පුරතො	- ඉදිරියෙහි
පුපේසිං	- පිදුවෙමි
උපෙන	- යුත්
කුසුමසන්නතිං	- මල් කළඹක් (පොකුරක්)
සිරිපාද සරොරුහෙ	- සිරිපා පියුමෙහි
පුපේනො	- පුදමින්
ගුණොපෙනං	- (ගුණ + උපෙනං) ගුණයෙන් යුත්

තදියා තිරේ	-	ගං තෙර
අත්තනො	-	තමාගේ
පාදලඝ්ඤානං	-	පා සලකුණ
ඨපෙසි	-	තැබිය
සව්වහග්ගිරිමහි	-	සව්වහදු පර්වතයෙහි
සුමනාවලගො	-	(සුමන + අවල + අගො) සමන් ගිර මුදුනේ

පුලිනෙ	-	වැල්ලෙහි	අරි	-	සතුරා
සිරසා	-	හිසින්	පාදපං	-	වෘක්කය, ගස
පමස්සංවා	-	ප්‍රමාද වී	ජායා	-	යෙවනැල්ල
පට්ඨා	-	පසුව	අතපායිනී	-	හැර නොයන
පහාසෙති	-	බබළවයි.	යොධෙථ	-	පරදව්
අඛා	-	වලාකුළෙන්	සමිජ්ඣතු	-	ඉටුවේවා
මුත්තො	-	මිදුණු	අහිගු	-	මැඩලු කැනැත්තා
වජ්ඣමා	-	සඳ			

3.3 ව්‍යාකරණ

1. අක්ෂර

1.4 සන්ධි (අක්ෂර සංවිධානය) - 1

පූජෙමි බුද්ධං කුසුමෙන තෙන යන ගාථා පාදයේ කුසුමෙන තෙන යන්න සන්ධි පදයකි. එහි අක්ෂරයන් උච්චාරණයට පහසුවන අන්දමින් සංවිධානය කර ඇත. එසේ සංවිධානය කර ඇත්තේ එහි මුල් අවසරාව වන කුසුමෙන + අතෙන යන දෙපදය වෙන්ව කියවන විට උච්චාරණය අපහසු වූ බැවිනි.

කුසුමෙන + අතෙන

කුසුමෙන් + අ + අතෙන) යන දෙපදයෙහි අ + අ යනුවෙන් සමාන ස්වර දෙකක් සමීප ව කිබීම නිසා මෙසේ කියවීම අපහසු වී ඇත. එබැවින් ඒ සමාන ස්වර දෙකෙන් එකක් නොකියා හැර (ලොප්කර) ඇත.

කුසුමෙන් + අ + අතෙන

කුසුමෙන් + අ + අතෙන

කුසුමෙන් + අතෙන යනුවෙනි.

එවිට ද න් + අ යන අක්ෂරයන් අතර තිබෙන උච්චාරණ කාලපරතරය නිසා එය කියවීමට තරමක් අපහසු ය. එබැවින් ළං ව සිටි න් යන ව්‍යංජනාක්ෂරය ඊළඟ ඇති ස්වරය වන අකාරයට එක් කර (ආරෝහණය කර) ඇත.

කුසුමෙන් + අනෙක
කුසුමෙනනෙක යනුවෙනි.

මෙසේ

1.4.1 ළං ව සිටි අක්ෂරයන්

උච්චාරණයට පහසු වන සේ සංවිධානය කිරීම 'සන්ධි' නමින් හැඳින්වේ.

1.4.2 සන්ධි කිරීමේ දී

- * පහසු උච්චාරණයට බාධා පමුණුවන අකුරු නොකියා හැරීම (ලෝපය)
- * උච්චාරණ කාලපරතරය නිසා ඇතිවන කියවීමේ අපහසුව නැති කිරීමට ව්‍යංජනාක්ෂරය සවරයට එක්කිරීම (ආරෝහණය පැමිණවීම) වැනි කාර්යයන්ට අක්ෂරයෝ ලක්වෙති.

1.4.3 ලෝපය, ආදේශය, ආගමය, ද්විත්වය, දීර්ඝය, හ්‍රස්වය, ආරෝහණය ආදිය මෙසේ සන්ධිවල දී අක්ෂරයන්ට වන සන්ධි කාර්යයන් ය.

i. ලෝපය :

අකුරු නොකියා හැරීම ලෝපය නම් වේ.

උදාහරණ : අවල + අශෝ
 අවල් + අ + අශෝ
 අවල් + ළ + අශෝ (ලෝපය)
 අවල් + අශෝ
 අවලශෝ

ii. ආදේශය :

අකුරක් වෙනුවට අකුරක් පැමිණවීම ආදේශය යි.

උදාහරණ : සො + අසා
 ස් + ඔ + අසා
 ස් + (වි) + අසා (ආදේශය)
 සවිසා

iii. ආගමය :

අමුතුවෙන් අකුරක් පැමිණවීම ආගමය යි.

උදාහරණ : න + ඉමසා
 න + ය් + ඉමසා (ආගමය)
 නයිමසා

iv. අවිතිය:

එක් අකුරක් දෙකක් බවට පත්වීම අවිතිය යි.

උදාහරණ : න + පමණි
න + ප් + අ + මණි
න + ප් ප් + අ + මණි (අවිතිය)
නපාමණි

v. දීර්ඝය :

ත්‍රය අකුරක් දීර්ඝ අකුරක් බවට පැමිණවීම දීර්ඝය යි.

උදාහරණ : සුමන + අවලංගෙ
සුමන් + අ + අවලංගෙ
සුමන් + ඥ + අවලංගෙ
සුමන් + ආවලංගෙ(දීර්ඝය)
සුමනාවලංගෙ

vi. හ්‍රයය :

දීර්ඝ අක්ෂරයක් හ්‍රය අක්ෂරයක් බවට පත් කිරීම හ්‍රයය යි.

උදාහරණ : මහා + බලො
මස් + ආ + බ් + අලො
මස් + ආ + බ්බ් + අලො
මස් + අ + බ්බ් + අ ලො (හ්‍රයය)
මහබ්බලො

vii. ආරෝහණය (පැමිණවීම)

ව්‍යංජනාකාරයක් යුරයකට එක් කිරීම ආරෝහණය යි.

උදාහරණ : න + ඉදං
න + ය් + ඉදං
න + යිදං(ආරෝහණය)
නයිදං

1.4.4 සන්ධි ප්‍රභේද

පාලි භාෂාවෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් සන්ධි ප්‍රභේද තුනකි.

1. සවර සන්ධි
2. ව්‍යංජන සන්ධි
3. නිශ්පාතික සන්ධි යනුවෙනි.

1. සවර සන්ධි

සන්ධි විය යුතු තැන පෙර පසු අකුරු දෙක ම සවර නම් ඒ සවර සන්ධි නම් වේ.

උදාහරණ : සුර + අසුර
සුර් + අ + අසුර (අ + අ)
සුරාසුර

නර + උරග
 නර් + අ + උරග (අ + උ)
 නරොරග

2. ව්‍යංජන සන්ධි

සන්ධි විය යුතු තුන පුළු අක්ෂරය සඳහා වී පසු අකුර ව්‍යංජන අක්ෂරයක් වේ නම් ඒ ව්‍යංජන සන්ධි නම් වේ.

උදාහරණ : සෙන + ඡතනං
 සෙන් + අ + ඡ + අතනං (අ + ඡ)
 සෙනච්ඡතනං
 උප + සයං
 උප් + අ + ස් + අයං (අ + ස්)
 උපසායං

3. නිශ්භූත සන්ධි :

සන්ධි විය යුතු තුන පෙර අකුර (බිඳුව) නිශ්භූතය නම් ඒ නිශ්භූත සන්ධි නම් වේ.

උදාහරණ : ධම්මං + චරෙ
 ධම්ම + ශ් + චරෙ[ශ් + ච)
 ධම්මඤ්චරෙ
 තං + එව
 තං + ශ් + එව (ශ් + එ)
 තඤ්ඤච

3.4 අභ්‍යාසය

(අ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. අහං අනෙත කුසුමෙන බුද්ධං පූජෙමි.
2. පුඤ්ඤෙන මේ තෙන මොක්ඛං භොතු.
3. ඉදං පුත්ථං මිලායාහි.
4. තථා මෙ කායො විනාසභාවං යාති.
5. අහං එකං පුත්ථං පූජෙමි.
6. සො කුසුමස්තතතිං පූජෙමි.
7. අහං මුනිඤ්ඤා පාදලක්ෂණං සිරසා නමාමි.
8. සො පුත්ථං පූජෙන්නො එවමාහ.
9. මුනිඤ්ඤ කුභිං පාදලක්ෂණං ධ්වසෙමි?
10. සො නම්මදාය නදියා තීරෙ ච සුමනාවලංකො ච යොනකපුරෙ ච සච්චිහඤ්ඤිරිකො ච පාදලක්ෂණං ධ්වසෙමි.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට තහන්ත.

1. හේ මලින් බුදුරජු පුදයි.
2. මට මොක්කය වේවා
3. මේ පුෂ්පයෝ මැලවෙත්.
4. කුමාරයා එක මලක් පුදයි.
5. රජ මල්පොකුරක් පුදයි.
6. යම් සේ මල මැලවේ ද, එසේ සිරුර ද විනාශයට යයි.
7. ඔවුහු සමන්තිර මුදුනෙහි පා සලකුණ වදිති.
8. මම මල් පුදමින් මෙසේ කියමි.
9. මල පිපෙයි.
10. ගස් අතු අග මල් පිපේ.

(ඉ) පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සපයන්න.

1. සත්‍ය ප්‍රභේද කීය ද? ඒ කවරේද?
2. සත්‍ය විය යුතු තැන පෙර පසු අකුරු දෙක ම ස්ථිර නම් ඒ කිනම් සත්‍යයද?
3. නිග්ගහිත සත්‍යයේ ලක්ෂණ කවරේද?
4. ව්‍යාකූණ සත්‍යයට උදාහරණ දෙකක් දක්වන්න.
5. ලෝපය, ආදේශය, ආගමය, දව්‍යවය, දීර්ඝය, හ්‍රස්වය හා ආරෝහණය (පැමිණවීම) යන සත්‍ය කාර්යයන් උදාහරණ දෙමින් හඳුන්වන්න.

(ඊ) i. පහත සඳහන් ගාථා පාඨ සිංහලයට තහන්ත.

- ii. කළු අකුරින් මුද්‍රිත පද විසැකි කර කවර සත්‍ය ප්‍රභේදවලට අයත් දැයි දක්වන්න.
- iii. ඒවායේ සත්‍ය කාර්යයන් හඳුන්වන්න.

1. පුපේම් බුද්ධං කුසුමෙන තෙන
පුකෙඤ්ඤා මෙ තෙන ච හොතු මොක්කං
2. වණ්ණගන්ධ ගුණොපෙනං
එතං කුසුමසන්නතිං
පුප්පයාමි මුනිතදස්සා
සිරිපාදසරොරුහෙ
3. යො ව පුබ්බෙ පමජ්ජිතවා
පච්ඡා සො තසමජ්ජති
යො ඉමං ලොකං පහාසෙති
අබ්භා මුත්තො ව වජ්ජිමා

4. යසස මුලෙ නිසිනෙතාව
සබ්බාර්ථිජයං අකා
පතො සබ්බඤ්ඤානං සත්ථා
වතො තං බොධිපාදපං

5. යත්තමධාය නදියා පුලිනෙ ව තිරෙ
යං සඨ්ඨභග්ගිරිකෙ සුමනාවලගෙ
යං තස්ස යොනකපුරෙ මුනිනො ව පාදං
තං පාදලඤ්ඤානමහං සිරසා නමාමි

(උ) පහත සඳහන් වාක්‍යවල කළු අකුරින් මුද්‍රිත පද සන්ධිකොට ලියා ඒ වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. සබ්බෙ එව භූතා සුමනා භවන්තූ
2. තතො නං සුඛං අනු එති ඡායා ඉව අනපායිති.
3. ජිනො අපි රුකෙබ්බා සුත එව රුහති
4. නිබ්බන්ධනි දුක්ඛං ඉදං පුනඤ්ඤානං
5. මහාමායා දෙවී ගන්ධ උදකෙන නභායි
6. යොධෙය් මාරං පඤ්ඤා ආවුධෙන
7. ඉවජිතං පඤ්ඤා තුය්හං බ්‍රහ්මං එව සමිජ්ඣති
8. සබ්බ අභිභූ සබ්බවිදු අහං අසමි
9. ගහකාරක, දිට්ඨො අසි.
10. ගච්ඡ දෙවතං සත්තිකෙ

3.5 පරිචය

පහත සඳහන් බාලාවතාර පාඨ* කථපාඨම් කරගන්න.

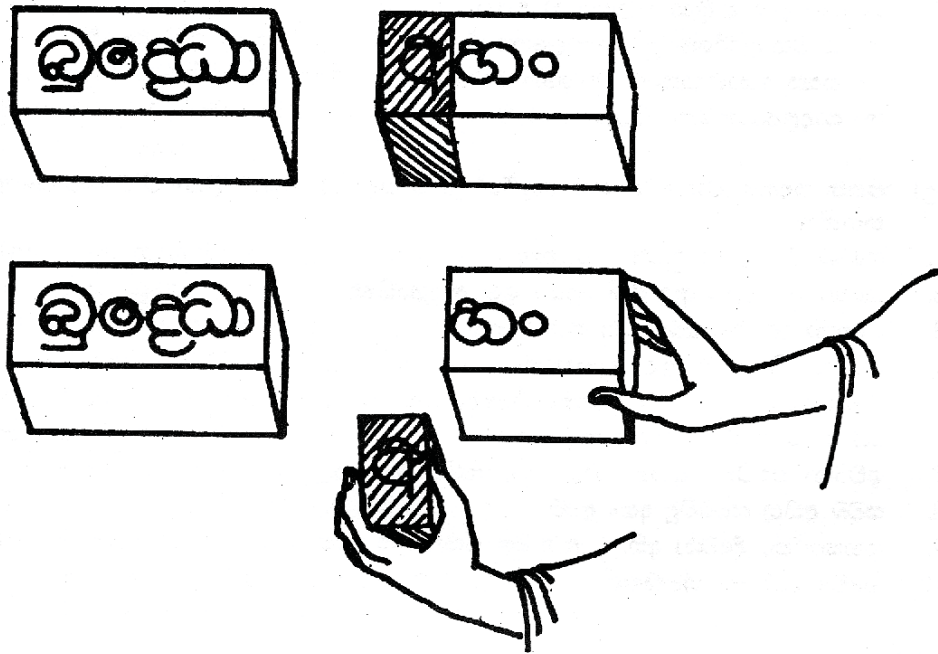
අං ඉති නිගගහිතං අං ඉති අකාරතො පරං යො බිත්ථු සුයතෙ තං නිගගහිතං නාම.

බිත්ථු වුළාමණාකාරො
නිගගහිතනි වුභ්භි
කෙවලසාපයොගතතා
අකාරො සත්තිධියතෙ

* උපග්‍රහය I බලන්න. (141 පිටුව)

4 පාඩම

4.1 සන්ධයෝ

කො සන්ධි? වණණානං සන්ධිධි සන්ධි නාම. සන්ධිසමිං වණණානං වා කාලෙන වා අනතරං නත්ථි. අකඛරා සුඛං උච්චාරෙතුං සන්ධියනති.

බුද්ධෝ ඉති පදං අහං ඉති ව පදං බුද්ධෝ අහං ඉති සමිපෙ ධිතානි තානි පදානි සුඛං උච්චාරෙතුං න සකකා. තස්මා සමිපෙ ධිතානි තානි පදානි බුද්ධෝ හං ඉති සන්ධියනති.

එත්ථ කිං සිද්ධං? එත්ථ

අහං ඉති පදස්සා පුබ්බො අකාරො ලුකො. එවං සන්ධිසමිං අකඛරා කත්ථථි ලුකවනති. කත්ථථි ආදිසනති. කත්ථථි දීපං යනති. කත්ථථි එක කඛරං දො භවනති. කත්ථථි පුබ්බකඛරං පරකඛරං නියති.

කති වීධා සන්ධියෝ? සන්ධියෝ කිරි කිරිධා: සරසන්ධි, වාඤ්ජන සන්ධි, නිශ්භේත සන්ධි. යත්ථ පුබ්බකඛරං ව පරකඛරං ව සරා එව හොනති, තත්ථ සරසන්ධි හොති. වාඤ්ජන සන්ධිසමිං කිරි පුබ්බකඛරං සරො හුත්වා පරකඛරං වාඤ්ජනො එව හොති. යත්ථ පුබ්බකඛරං නිශ්භේතං භවති සා නිශ්භේත සන්ධි නාම.

4.2 අත්වැල

කා	- කවරක් ද?
වණභානං	- අකුරුවල
සනතිධි	- එක්කිරීම
සන්ධියං	- සන්ධියෙහි
වණභාන	- අකුරෙන්
කාලෙන	- (උච්චාරණ) කාලයෙන්
අනතරං	- අතරක්
සුඛං	- පහසුවෙන්
උචාරිතං	- උසුරුවන්නට
සන්ධියන්ති	- සන්ධිකරනු ලැබෙත්
පදං	- පදය
පදානි	- පද
ධීතානි	- සිටී
සිද්ධං	- සිදුවූයේ
ලෝපා	- ලොප් විය
ලෝපනි	- ලොප් වේ
ආදිසන්ති	- ආදේශ වෙත්
දිසං	- දිගු බව
නයනි	- පමුණුවයි
සන්ධියො	- සන්ධි
තිව්ධා	- තුන් ආකාරයි
පුබ්බකඛරං	- පෙර අකුර
පරකඛරං	- පසු අකුර

4.3 ව්‍යාකරණ

1.4 සන්ධි (අක්ෂර සංවිධානය) - 2

1.4.5 ස්වර සන්ධි

සන්ධි කාර්යයන්ට ලක්වන පෙර පසු අකුරු දෙක ම ස්වර නම් ඒ ස්වර සන්ධි නම්.
උදාහරණ

දිට්ඨො + අසි
දිට්ඨි + ඔ + අසි (ඔ + අ)
දිට්ඨොසි

ගන්ධි + උදකෙන
ගන්ධි + අ + උදකෙන (අ + උ)
ගන්ධොදකෙන

ස්වර සන්ධියේ දී ස්වර ලෝපය, ස්වර ආදේශය ව්‍යාකෘත්‍යාදේශය, ව්‍යාකෘත්‍ය ආගමය ස්වර දීර්ඝය, ස්වර හ්‍රස්වය, ආරෝහණය ආදී සන්ධි කාර්යයන් වෙත්.

i. ස්වරලෝපය :

සමීප ව සිටි ස්වර දෙකෙන් එකක් නො කියා හැරීම ස්වරලෝපය නම්. එය පූර්ණ ස්වර ලෝපය හා පර ස්වර ලෝපය යැයි දෙයාකාර වේ.

පූර්ණ ස්වර ලෝපය

සමීප ව සිටි ස්වර දෙකෙන් මුලින් (පූර්වයෙන්) ඇති ස්වරය ඉවත් කිරීම පූර්ණ ස්වර ලෝපය යි.

උදාහරණ : සබ්බෙ + එව

සබ්බි + එ + එව

සබ්බ + (එ) + එව

සබ්බි + (-) + එව පූර්ණ ස්වර ලෝපය

සබ්බෙව

කාලසා + එව

කාලස්ස + අ + එව

කාලස්ස + (අ) + එව

කාලස්ස + (-) + එව (පූර්ණ ස්වර ලෝපය)

කාලසොව

පර ස්වර ලෝපය

සමීප ව සිටි ස්වර දෙකෙන් පසුව සිටි ස්වරය ඉවත් කිරීම පර ස්වර ලෝපය නම්

උදාහරණ :

ජායා + ඉව

ජාය් + ආ + ඉව

ජාය් + ආ + (ඉ) + ව

ජාය් + ආ - (-) ව (පර ස්වර ලෝපය)

ජායා'ව

ii. ස්වරාදේශය :

(සමීප ව සිටි ස්වර දෙකෙන් එකක් ලොප් වූ පසු ඉතිරි) ඉ, උ, ස්වර දෙකට පිළිවෙළින් එ, ඔ, අකුරු පැමිණවීම ස්වරාදේශය යි.

උදාහරණ:

බන්ධුසා + ඉව

බන්ධුස්ස + අ + ඉව

බන්ධුස්ස + (අ) + ඉව

බන්ධුස්ස + (-) + ඉව

බන්ධුස්ස + එව

(ස්වරාදේශය)

බන්ධුසොව

ගනි + උදකෙන
 ගනි + අ + උදකෙන
 ගනි + (අ) + උදකෙන
 ගනි + (-) + උදකෙන
 ගනි + මු දකෙන (සිරාදේශය)
 ගනොදකෙන

iii. ව්‍යංජනාදේශය

සමීප ව සිටි සවර දෙකෙන් පූර්ව සවරය ඉ, එ දෙකෙන් එකක් වූ විට ඊට යුකාරය පැමිණ වීමත් උ, ම දෙකෙන් එකක් වූ විට ඊට වූ කාරය පැමිණවීමත් ව්‍යංජනාදේශය නම්.

උදාහරණ : ඉ > ය්
 පති + අනනං
 පත් + ඉ + අනනං
 පත් + ය් + අනනං (ව්‍යංජනාදේශය)
 පත්‍යනනං
 පච්චනනං

ඵ > ය්
 තෙ + අස්ස
 ත් + ඵ + අස්ස
 ත් + ය් - අස්ස (ව්‍යංජනාදේශය)
 තාස්ස

ට > ව්
 අත්‍ර + එති
 අත් + ට + එති
 අත් + ව් + එති (ව්‍යංජනාදේශය)
 අත්ථෙති

ඔ > ව්
 සො + අස්ස
 ස් + ඔ + අස්ස
 ස් + ව් + අස්ස (ව්‍යංජනාදේශය)
 සඬස්ස

iii. ව්‍යංජනාගමය

සමීප ව සිටි සවර දෙක අතරට (ය කාරය, ව කාරය, ම කාරය, ද කාරය, න කාරය, ත කාරය, ර කාරය, ල කාරය ආදී) ව්‍යංජනාකාරයක් අමුතුවෙන් පැමිණවීම ව්‍යංජනාගමය යි.

උදාහරණ :

පුන + එව
පුන් + අ + එව
පුන් + අ + ර් + එව (ව්‍යංජනාගමය)
පුනරෙව
න + ඉදං
න් + අ + ඉදං
න් + අ + ය් + ඉදං (ව්‍යංජනාගමය)
නයිදං

iv ස්වර දීර්ඝය :

සම්ප්‍රදායික ස්වර දෙකෙන් එකක් ලොප්වීම හෝ එක් ස්වරයකට ව්‍යංජනාකරයක් ආදේශවීම හෝ වැනි කාර්යයකට පසු ව ශේෂ ස්වරය දීර්ඝත්වයට පත්වීම ස්වර දීර්ඝය නම්.

උදාහරණ :

සඬා + ඉධ
සඬ්ඬි + ආ + ඉධ
සඬ්ඬි + (ආ) + ඉධ
සඬ්ඬි (-) + ඉධ (ස්වර දීර්ඝය)
සඬ්ඬි + ඊධ
සඬ්ඬිධ
තෙ + අහං
ත් + එ + අහං
ත් + ය් + අහං
ත් + ය් + ආ + හං (ස්වර දීර්ඝය)
තාහං

v. හ්‍රස්වය :

දීර්ඝ ස්වරය හ්‍රස්ව බවට පැමිණීම යි.

උදාහරණ :

යථා + එව
යථ් + ආ + එව
යථ් + ආ + ඊව
යථ් + අ + ඊව (හ්‍රස්වය)
යථඊව

4.4 අභ්‍යාසය

(අ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. අකබරා සුබං උච්චාරෙතුං සන්ධියනති
2. වණ්ණානං සන්තිධි සන්ධි නාම.

3. සමීපෙ ධිතානි පදානි සන්ධියනි.
4. අහං ඉති පදසො පුබ්බකඛරො ලුතෙතා.
5. කන්ථචි එකකඛරං දෙව හවනති.
6. සරා ච බ්‍යංඝ්‍යතා ච කන්ථචි ලුඤ්චනති.
7. කති විධා සන්ධියො?
8. කිනතු බො කිර සන්ධියො පඤ්චිධා?
9. සරසන්ධියං දොයෙව අකඛරා සරා එව හොනති.
10. කති ලකඛණා සරසන්ධි?

(අ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. සන්ධි වනාහි තුන් අකාර යි.
2. නිශ්ශතීත සන්ධියෙහි පෙර අකුර බිඳුව ම ය.
3. ඒ පද 'බුද්දෙධාහං' යැයි සන්ධි කෙරේ.
4. කිසි තැනක සිරය ආදේශ වේ.
5. සුචී ව්‍යංඝ්‍යනය පරසිරයට පමුණුවනු ලැබේ.
6. සමීපයෙහි සිටි පද පහසුවෙන් උසුරුවීමට නො හැකිය.
7. ඒ පද සන්ධිකරනු ලැබේ.
8. මනුෂ්‍යයා යනු පදයකි.
9. මෙහි පෙර අකුර ද පසු අකුර ද සිර ම ය.
10. සිර සන්ධි, ව්‍යංඝ්‍යන සන්ධි, නිශ්ශතීත සන්ධි යැයි සන්ධි තුන් අකාර යි.

(ඉ) පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සපයන්න.

1. සන්ධි කාර්යයන්ට ලක්වන පෙර පසු අකුරු දෙක ම සිර නම් එම සන්ධි හඳුන්වන්නේ කවර නමකින්ද?
2. සිර සන්ධියේ දී සිදුවන සන්ධි කාර්යයන් නම් කරන්න.
3. සිර ලෝපය හඳුන්වා උදහරණ දෙන්න.
4. සිරාදේශය හඳුන්වන්න. උදහරණ දෙන්න.
5. ව්‍යංඝ්‍යනාගමය හඳුන්වා උදහරණ දෙන්න.
7. සිර දීඝිය හඳුන්වා උදහරණ දෙන්න.
8. 'ඉ', 'එ' යන සිරයන්ගෙන් එකක් තවත් සිරයකට සමීපව සිටි ඇතැම් අවස්ථාවක ඉ, එ, සිරයන්ට ආදේශ වන්නේ කවර ව්‍යංඝ්‍යනාකාරය ද? උදහරණ දෙන්න.
9. 'උ', 'ඔ' යන සිරයන්ගෙන් එකක් තවත් සිරයකට සමීප ව සිටි ඇතැම් අවස්ථාවක උ,ඔ සිරයන්ට ආදේශ වන්නේ කවර ව්‍යංඝ්‍යනාකාරය ද? උදහරණ දෙන්න.
10. 'සිර සන්ධි' පිළිබඳ කෙටි සටහනක් ලියන්න.

- (ඊ) i. පහත සඳහන් පාඨ සිංහලයට නඟන්න.
 ii. කළු අකුරින් දක්වා ඇති පද කවර සන්ධි ප්‍රභේදවලට අයත් දැයි දක්වන්න.
 iii. ඒවායේ සන්ධි කාර්යයන් පැහැදිලි කරන්න.

1. කුමාරෝ පාතෝ 'ව' උධ්‍යාය පද්ධති.
2. හික්කිවො බුද්ධානුස්සතිං භාවෙනති.
3. සුඛං ඡායා ව නං අනෙවති.
4. සාමණේරෝ බුරුගෙයෙව අරහත්තං පාපුණි.
5. චිතිකායො 'සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චා' ති පඤ්ඤාය පසාදනති.
6. බ්‍රාහ්මණො කපණ්ණධිකානං මහාදනං පවිනෙකයි.
7. පච්චෙකබුද්ධො උණං වාලුකං මඤ්ඤානො තස්සාහිමුඛං ආගඤ්ඤි.
8. හනෙත, ඉමං උපාහනං ආරුහා ඡත්තං මත්තකෙ කත්වා ගච්ඡාති වත්වා උපාසකො ජත්තුපාහනං තස්ස අදායි.
9. අපේකදිවසං එකො මහඤ්ඤානො අභිරුපො බ්‍රාහ්මණො බහුති මනුස්සෙති සද්ධිං තං මග්ගං පාවිසී.
10. පාටලො නටො උදකෙ ඔසීදනො සකිං උමුච්ඡනො සකිං නිමුච්ඡනො උදකං පිච්චො උද්ධමානොදරො අහොයි.
11. චෙතනාහං හික්කිවෙ කමමං වදමි.
12. ථෙරොපි පත්තචිවරං ආදාය පිණ්ඩාය ගාමං පාවිසී.

4.5 අත්වැල

පාතෝව	-	(පාතො + ව) උදයේ ම
උධ්‍යාය	-	(උ + ධ්‍යා + ය) නැගී (සිට)
පද්ධති	-	(පද් + ති) පාඩම් කරයි.
බුද්ධානුස්සතිං	-	(බුද්ධ + අනුස්සතිං) බුද්ධානුස්සති (භාවිතාව)
භාවෙනති	-	(භූ + භෛ + ති) වඩයි.
ඡායා ව	-	(ඡායා + ව) සෙවනැල්ල මෙන්
අනෙවති	-	(අනු + වති) ලුහුබද්දි, අනුව එයි.
බුරුගෙයෙව	-	(බුරු + අගෙ + ව) හිස මුඩුකර අවසන් වන විට ම
අනිච්චාති	-	(අනිච්චා + ති) අනිත්‍ය යැයි
කපණ්ණධිකානං	-	(කපණ්ණ + අධිකානං) දුගී මගීන් ව
මඤ්ඤානො	-	මඩිමින්
තස්සාහිමුඛො	-	(තස්ස + අහිමුඛො) ඔහුට මුහුණ ලා
උපාහනා	-	(පා) වහන්
ආරුහා	-	(ආ + රුහ + ය) නැගී
ජත්තුපාහනං	-	(ජත්ත + උපාහනං) කුඩය හා පාවහන් සහල
අභිරුහි	-	(අභි + රුහ + ඊ) බැස්සේ ය.
සකිං	-	වරක්
උමුච්ඡනො	-	මතුවෙමින්
නිමුච්ඡනො	-	ගිලෙමින්
උද්ධමානොදරො	-	(උද්ධමාන + උදරො) ඉදිමුණු බඩ ඇත්තේ

4.6 පරිවය

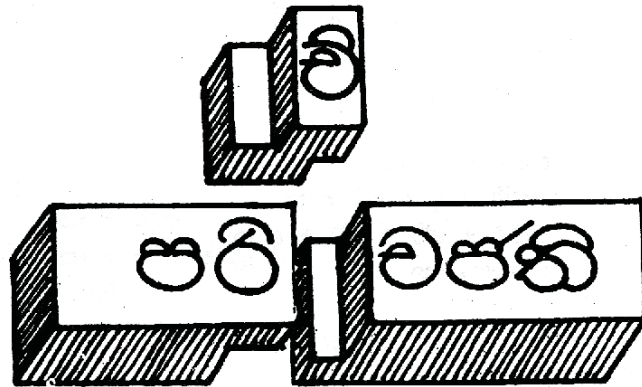
පහත සඳහන් බාලාවතාර පාඨ කටපාඩම් කරගන්න.

අකවග්ගො කණ්ඩුජා, ඉඨිග්ගො තාලුජා, උපවග්ගො ඔධ්මජා, වචග්ගො මුඛජා, තවග්ගො දන්තජා, එකණ්ඩාග්ගො, ඔ කණ්ඩාධ්මජො, වො දන්තොධ්මජො.

* උපග්ගන්තිය. I බලන්න. (141 පිටුව)

5 පාඩම

5.1 බ්‍යංජන සන්ධි

බ්‍යංජන සන්ධිය පුබ්බකාර සරො හොනි. පරකාර කිර බ්‍යංජනො. බ්‍යංජන සන්ධිය සරාන ලොපො ච ආගමො ච හොනනි. බ්‍යංජනො කිර දවිතං යාති. කල්චි බ්‍යංජනානං ආදෙසො භවති.

'පරි' ඉති පදං, 'චජනි' ඉති ච පදං එතථ පරකාරං 'ච' කාරො. සො 'චකාරො' දවිතං යාති. තස්මි දවිතං ගතෙ පරි + චජනි ඉති දෙව පදා 'පරිචජනි' ති සන්ධියනති.

'සො' ඉති ච 'හික්ඛු' ඉති ච දෙව පදා. තත්ථ පුබ්බකාර සරො හොනි. සො කිර 'ඔ' කාරො. පරකාර බ්‍යංජනො. සො බ්‍යංජනො කිර හිකාරස්මි ඉකාරස්ස පුරතො ධිතො 'හ' කාරො හොනි. එතථ ඔකාරස්ස ලොපො භවති. තත්ථ ලුතස්ස සරස්ස අකාරාගමො භවති. අථාපරං තත්ථ අස්සරො සකාරො පරක්ඛරං නියති. ඉති 'සො හික්ඛු' ඉති දෙව පදා 'සහික්ඛු' ඉති සන්ධියනති.

5.2 ව්‍යාකරණ

1.4 සන්ධි (අක්ෂර සංවිධානය) - 3

1.4.6 ව්‍යක්ෂණ සන්ධි

සන්ධි විය යුතු තුන පුළුල් අක්ෂරය සිරියක් වී පසු අක්ෂරය ව්‍යක්ෂණාක්ෂරයක් වේ නම් ඒ ව්‍යක්ෂණ සන්ධි නම් වේ.

උදාහරණ :

පරි + වජ්ඣ
පරි + ඉ + වි + අ ජ්ඣ
පරි + වි + වි + අ ජ්ඣ
පරිභ්‍රජ්ඣ

පඨම + ක්කාන
පඨමි + අ + ක්කි ආන
පඨම + ක්කි + ක්කි + ආන
පඨමජ්ඣාන

ව්‍යක්ෂණ සන්ධියේ දී සිරිලෝපය හා සිරිගමය, ව්‍යක්ෂණ ද්විත්වය, ව්‍යක්ෂණාදේශය ආදී කාර්යයන් වෙති.

i. සිරිලෝපය හා සිරිගමය

ව්‍යක්ෂණාක්ෂරයට පූර්වයෙන් සිටි සිරිය ලෝප වේ. ලෝප වූ තුනට අ, උ, ඔ ආදී සිරි ආගමය වේ.

උදාහරණ :

සො + හික්ඛු
ස් + ඔ + හ් + ඉක්ඛු
ස් + (ඔ) + හ් + ඉක්ඛු
ස් + (-) + හ් + ඉක්ඛු (සිරිලෝපය)
ස් + අ + හ් + ඉක්ඛු (සිරිගමය)
ස හික්ඛු

ii. ව්‍යක්ෂණ ද්විත්වය

සිරියට පසු ව ඇති ව්‍යක්ෂණ අක්ෂරය දෙකක් බවට පත්වීම ව්‍යක්ෂණ ද්විත්වයයි.

උදාහරණ:

පරි + වජ්ඣ
පරි + ඉ + වි + අජ්ඣ
පරි + ඉ + වි + වි + අජ්ඣ (ව්‍යක්ෂණ ද්විත්වය)
පරිභ්‍රජ්ඣ

iii. ව්‍යංජනාදේශය :

වර්ගාකෂරයන්ගේ සිව් වන දෙ වන අකුරුවලට තුන් වන පළමු වන අකුරු ආදේශ වීම ව්‍යංජනාදේශය යි.

උදාහරණ :

පයම + ක්‍රිකානං

පයමි + අ + ක්‍රි + ආනං

පයමි + අ + ක්‍රි + ක්‍රි + ආනං

පයමි + අ + ප් + ක්‍රි + ආනං (ව්‍යංජනාදේශය)

පයමප්‍රිකානං

1.4.7 නිශ්පාදිත සන්ධි

සන්ධි විය යුතු තැන පූර්ව අක්ෂරය (බිත්තුව) නිශ්පාදිතය වේ නම් ඒ නිශ්පාදිත සන්ධි නම්.

උදාහරණ :

සං + ජාත

සං + ප් + ආත

සංජාත

නිශ්පාදිත සන්ධියේ දී වර්ගාන්තාදේශය ව්‍යංජනාදේශය, නිශ්පාදිත ලෝපය, සවර ලෝපය, ආදී සන්ධිකාර්යයෝ වෙත්.

i. වර්ගාන්තාදේශය

සන්ධි විය යුතු තැන වර්ගාකෂරයක් පසුව සිටි විට ඒ වර්ගාකෂරයේ අන්තාකෂරය බිත්තුවට ආදේශ වීම වර්ගාන්තාදේශය නම්.

උදාහරණ :

තං + මිත්තං

තං + මි + ඉත්තං

තමි + මි + ඉත්තං (වර්ගාන්තාදේශය)

තමමිත්තං

ii. ව්‍යංජනාදේශය

සන්ධි විය යුතු තැන සවරයක් පසුව සිටි විට බිත්තුවට මි, ද යන අක්ෂර ආදේශ වේ.

එවං + අසා

එවං + අසා

එවමි + අසා

එවමසා

(ව්‍යංජනාදේශය)

එකං + අවොව

එකද් + අවොව

(ව්‍යාකෘතාදේශය)

එකදවොව

iii. නිශ්භේදන ලෝපය

භවයක් හෝ ව්‍යාකෘතයක් පසු ව ඇති විට බිඳුණු ලොප් වීම නිශ්භේදන ලෝපයයි.
උදාහරණ :

බුද්ධානං + සාසනං

බුද්ධානං + ස් + ආසනං

බුද්ධාන (-) + සාසනං

(නිශ්භේදන ලෝපය)

බුද්ධානසාසනං

iv. භවිත ලෝපය

බිඳුණු පසු ව සිටි භවය ලොප් වේ.

උදාහරණ :

බීජං + ඉව

බීජං + ඉව

බීජං + (-) ව

(භවිතලෝපය)

බීජංව

5.3 අභ්‍යාසය

(අ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.

1. පරි ඉති පදං.
2. වජ්ඣ ඉති ව පදං.
3. බ්‍යාකෘත සන්ධියං ව සරානං ලොපො භවති.
4. කන්ථචි බ්‍යාකෘතානං ආදෙසො ව භවති.
5. දෙව පදා පරිච්ඡින්නි සන්ධියනි.
6. එතථ එකාරස්‍ය අකාරාගමො භොති.
7. ලුත්තස්‍ය සරස්‍ය අකාරාගමො භොති.
8. සො + හික්ඛු ඉති දෙව පද සහික්ඛුති සන්ධියනි.
9. පරකඛරං බ්‍යාකෘතො.
10. චකාරො අවිතං යාති.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට තහන්ත

1. සිර සන්ධියෙහි සිරයන්ට ලෝපය වේ.
2. ඒවාට ආගමය ද වේ.
3. වාක්‍යන සන්ධියෙහි පෙර අකුර සිරයකි.
4. මෙහි සිරයට ද වාක්‍යනයට ද ලෝපය වේ.
5. මෙහි වාක්‍යනාක්‍ෂරයට ආදේශය ද වේ.
6. ඒ පද දෙක ලොකගො යැයි සන්ධි වේ.
7. සිරය ලොප වූ විට සිරයක් ආගම වේ.
8. එය වනාහි අකාරය යි.
9. සො යනු පදයකි.
10. 'හිකුඹු' යනු ද පදයකි.

(ඉ) පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සපයන්න.

1. සන්ධි විය යුතු තැන පෙර අකුර සිරයක් වී පසු අකුර වාක්‍යනාක්‍ෂරයක් නම් එම සන්ධිය හැඳින්වෙන්නේ කවර නමකින් ද?
2. සන්ධි විය යුතු තැන පුච්ඡ අක්‍ෂරය බිඳුවක් නම් ඒ සන්ධිය හැඳින්වෙන්නේ කවර නමකින් ද?
3. වාක්‍යන සන්ධියේ දී සිදුවන සන්ධි කාර්යයන් නම් කරන්න.
4. නිගහිත සන්ධියේ දී සිදුවන සන්ධි කාර්යයන් නම් කරන්න.
5. නිගහිතයට වර්ගාත්කාදේශය වන අයුරු උදාහරණ දෙමින් පැහැදිලි කරන්න.

(ඊ) i. පහත සඳහන් පාඨ සිංහලයට තහන්ත.

- ii. කළු අකුරින් යොදා ඇති පද කවර සන්ධිවලට අයත් දැයි දක්වන්න.
- iii. ඒවායේ සන්ධිකාර්යයන් පැහැදිලි කරන්න.

1. මානවා මනනො අවිදුරැක්කිනෙ අත්තනො පණ්ණසාලං කරිංසු
2. අක්කුකරො පුරිසො තස්ස බිරපානත්ථාය සච්ඡං ධෙත්තුං අදාසි.
3. සීහව්‍යග්ගාපි තස්ස උපට්ඨානං ආගච්ඡන්ති.
4. හගවා තණ්හකකියාය සත්තානං ධම්මං දෙසෙසි
5. නිබ්බන්තනි දුක්ඛමිදං සුතපුත්තං
6. එකමන්තං නිසින්නං බො මහාචුඤ්ඤං හගවා එතදවොච.
7. මහාකාරුණිකො නාථො - හිතාය සබ්බපාණිනං
සුරෙණ්ඩා පාරමී සබ්බා - පනෙතා සමෙබ්බාධිමුක්ඛමං
8. සායනමපි ව ලොකකඳව දෙවා රකඛන්තු සබ්බදා
9. තසමිං කාලෙ රක්ඛෙතො මංගලහත්ථි කාලමකාසි.
10. හත්ථාවරියො පදුමසරං මහරිත්ථා තස්ස ගජස්ස ලක්ඛණසම්පන්නිං දිස්වා එහි
සුත්තානි රත්තදාමසදිසාය සොණධාය ගහෙත්ථා සත්තමෙ දිවසෙ බාරාණසිං පාසුණි.

5.4 අත්වැල

මානවා	-	මානවකයෝ
මගගතො	-	මාර්ගයෙන්
අවිදුර්ධ්‍යානේ	-	නුදුරු තැනක
පණ්ණසාලං	-	පන්සල
කරිංසු	-	කළහ
අභ්‍යන්තරො	-	ඵක්කරා
බිරපානස්වාය	-	කිරිබොනු පිණිස
සච්ඡ	-	වස්සකු ඇති
සිහවාගසාපි	-	සිංහ ව්‍යායාමයේ පවා
උපධ්‍යානං	-	උපසථානයට
තණ්හකඛයාය	-	තෘෂ්ණාව කෂය කරනු පිණිස
සත්තානං	-	සත්වයින්ට
නිබ්බන්තති	-	හටගනියි
දුක්ඛමිදං	-	(දුක්ඛං + මිදං) මේ දුක්
සුතස්සුතං	-	නැවත නැවත
ඵකමන්තං	-	ඵකත්පසක
නිසිත්තං	-	හුන්
ඵතදවොච	-	(ඵතං + අවොච) මෙය කීය.
හිතාය	-	යහපත පිණිස
සබ්බපාණීනං	-	සියලු සතුන්ට
සමොධිමුත්තමං	-	(සමොධි + උත්තමං) උතුම් බුදුබවට
සාසනමපි	-	(සාසනං + අපි) ශාසනය ද
රක්කන්තු	-	රකිත්වා
කාලමකාසි	-	(කාලං + අකාසි) මළේය
හස්වාචරියා	-	හස්ව + ආචරියා) ඇත් ගොව්වෝ
රජතදාමසදිසාය	-	රිදී දමක් වැනි

5.5 පරිවය

පහත සඳහන් බාලාවතාර පාඨ කටපාඨම් කරගන්න.

ලොක අශ්‍යො ඉත්‍යාසම්.

'පුබ්බමධොධිතමස්සරං සරෙත වියොජයේ' ති

පුබ්බබ්‍යඤ්ජනං සරතො පුඵකකාතබ්බං

'සරාසරෙ ලොපං'

අනන්තරෙ සරෙ පරෙ සරා ලොපං පඤ්ඤානති.

'තයෙ පරං යුත්තෙ' ති

අස්සරො බ්‍යඤ්ජනො පරකබරං නෙකබ්බො, ලොකශ්‍යො.

පාලි භාෂාව

2 වන වසර
මූලික පිරිවෙන

2
ඒකකය
පඳි

6 පාඩම

6.1 ධම්මරාජා

බුද්ධෝ අමාකං රාජා භවති. සො කීර ධම්මරාජා හොති. ධම්මරාජා කීර ධම්මෙන චක්කං චක්කෙති. සාරිපුත්තමොශ්ශලානා තස්ස රජෙඤ්ඤ සෙනාපතයො අහෙසුං ධම්මරාජානො නිව්චං මනුස්සො ඔවදන්ති.

‘සබ්බ පාපස්ස අකරණං - කුසලස්ස උපසම්පද’

සර්වත්තපරියොදපනං ඉති එකං තෙසං ධම්මරාජානං සම්මාසම්බුද්ධානං අනුසාසනං භවති. අමාකං ධම්මරාජා කීර ගෞතමො නාම සම්මාසම්බුද්ධො එවමාන.

'අත්තා හි අත්තනො නාථො - කො හි නාථො පරො සියා
 අත්තනා' ව සුදනෙතන - නාථං ලහති දුලභං ඉති
 බහවො රාජානො ආගතන්වා සුගතස්ස ධම්මරාජීනො අත්තානං සෙනවුනෙක සයමෙව
 ධාරෙසුං සො කිර රාජුහි සුඡිනො අහොසි සමමානිකො ව.
 අත්තනා දයස් යාවිතස්ස අත්තනො පුත්තස්ස රාහුලකුමාරස්ස අත්තනො පත්තං දන්වා,
 අත්තනා සද්ධිං ආගතං තං කුමාරං අත්තනො සාසනෙ පබ්බාජෙත්වා, සුගතො කිර ධම්මරාජා තමපි
 සංසාරකතාරා තාරෙසි.

6.2 අත්වැල

රාජා	- රජ
ධම්මරාජා	- දහමිරජ
වක්කං	- රාජ්‍යය, චක්‍රය
වනෙතති	- ($\sqrt{v}$ භු + ණෙ + ති) පවත්වයි.
සාරිපුත්තමොග්ගලොනා	- සැරිසුත් මුගලන් දෙනම
රකෙඤ්ඤා	- රජුගේ
සෙනාපතයො	- සෙන්පතිවරු
ධම්මරාජානො	- දහමි රජවරු
තිව්වං	- නිතර
මවදන්ති	- ($අව < ම + \sqrt{v}$ ද + නති) ඔවා දෙත්
සබ්බං	- සියලු
අකරණං	- නො කිරීම
පාපස්ස	- පාපයේ
කුසලස්ස	- කුසලයේ
උපසම්පදා	- යෙදීම
සචිත්ත	- තම සිත
පරියොදපනං	- පිරිසිදු කිරීම
අත්තා	- තමා
අත්තනො	- තමාගේ
නාථො	- පිහිට
පරො	- වෙනත් කෙනෙක්
සියා	- වන්නේ ය
අත්තනා' ව	- (අත්තනා + ව) තමා ම
සුදනෙතන	- මනාව දැමුණු තැනැත්තා විසින්
දුලභං	- දුර්ලභ
බහවො	- බොහෝ
රාජීනො	- රජුට
අත්තානං	- තමන්ගේ
සෙනවුනෙක	- සේසත්
සයමෙව	- (සයං + ව) තමන් ම
ධාරෙසුං	- ($\sqrt{d}$ ර + ණෙ + (ස්) උං) දැරූහ.

රාජ්‍ය	- රජුන් විසින්
පුජ්‍ය	- පුදන ලද්දේ
සම්මානිත	- ගරු කරන ලද්දේ
අතන	- තමාගෙන්, තමා සමඟ
දායජ	- දැවැද්ද
යාචිතය	- ඉල්ලු තැනැත්තාට
ආගත	- පැමිණි
සංසාරකතරා	- සසර කතරින්
තාරෙයි	- (තර + ශේ (ස්) ඉ) එතර කරවිය.

6.3 ව්‍යාකරණ

2 පද

2.1 නාමපද

ශබ්ද ප්‍රකෘතියකට පසු ව නාම විභක්ති ප්‍රත්‍යයක් එක් වී සෑදෙන්නේ නාමපද යි.

(නාමය) ශබ්ද ප්‍රකෘතිය	විභක්ති ප්‍රත්‍යය	නාමපදය
බුද්ධ	+ සි (ඔ)	බුද්ධො
බුද්ධ	+ යො (ආ)	බුද්ධා
බුද්ධ	+ අං	බුද්ධං
බුද්ධ	+ යො (එ)	බුද්ධො

නාම විභක්ති ප්‍රත්‍යය

එකවචන, බහුවචන යන වචන හේදයන් කර්තෘ, කර්ම ආදී අර්ථ හේදයන් නාම විභක්ති ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රකාශ වෙයි.

වචන හේදය

නාමය	එකවචන ප්‍රත්‍ය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
මනුෂ්‍ය	+ සි (ඔ)	මනුෂ්‍යෝ	+ යෝ (ආ)	මනුෂ්‍යා
එල	+ සි (අං)	එලං	+ යෝ (ආති)	එලාති
වනිතා	+ සි (අ)	වනිතා	+ යෝ (ආයෝ)	වනිතායෝ
මනුෂ්‍ය	+ අං	මනුෂ්‍යං	+ යෝ (එ)	මනුෂ්‍යෝ

අර්ථ හේදය

කර්තෘ අර්ථය, කර්මාර්ථය, කරණාර්ථය ආදී අර්ථ ද නාම විභක්ති ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රකාශ වේ.

උදාහරණ :

i. (උක්ත) කර්තෘ අර්ථය

මනුෂ්‍යෝ (මනුෂ්‍ය + සි (ඔ)) රුකබං ජිනුති

එලං (එල + සි (අං)) පතති

වනිතා (වනිතා + සි (අ)) භසති

ii. කර්ම අර්ථය

පුරිසෝ රුකබං (රුක + අං) ජිනුති

වනිතා පුපාති (පුපා + ආති) ඔවිතාති

නාම විභක්ති කාණ්ඩ

නාම විභක්ති කාණ්ඩ සතකි.

ඒ මෙසේ ය.

නාම විභක්ති	එකවචන	බහුවචන
i. පඨමා විභක්ති :-	සි	- යෝ
ii. ද්විතීයා විභක්ති :-	අං	- යෝ
iii. තෘතීයා විභක්ති :-	නා	- හි
iv. චතුර්ථි විභක්ති :-	ස	- නං
v. පඤ්චමී විභක්ති :-	සමා	- හි
vi. ෂට්ඨි විභක්ති :-	ස	- නං
vii. සත්තමී විභක්ති :-	සමිං	- සු

මේ කාණ්ඩවලට අයත් විභක්ති ප්‍රත්‍යයන් නාම ප්‍රකෘතීන්ට පසු ව. එක් වීමෙන් විවිධ පද සෑදේ. එසේ පද සාදාගැනීම වර්තමාන නම්.

2.2 පද නිර්මාණය

‘අත්ත’ ශබ්දය

‘අත්ත’ ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්මා	අත්ත	(සි) ආ	අත්ත	(යො) ආ ආනො	අත්තා අත්තානො
දුතියා		(අං) ආනං අං	අත්තානං අත්තං	(යො) ආනො	අත්තානො
තතියා		(නා) එන අනා	අත්තෙන අත්තනා	(හි) එහි එහි	අත්තනෙහි අත්තනෙහි
චතුර්ථී		(ස) අනො	අත්තනො	(නං) ආනං	අත්තානං
පඤ්චමී		(සමා) අනා අමනා අසමා	අත්තනො අත්තමනා අත්තසමා	(හි) එහි එහි	අත්තනෙහි අත්තනෙහි
ඡට්ඨී		(ස) අනො	අත්තනො	(නං) ආනං	අත්තානං
සත්තමී		(සමිං) අනි අමිහි අසමිං	අත්තනි අත්තමිහි අත්තසමිං	(සු) අනෙසු	අත්තනෙසු

2.2 පද නිර්මාණය

'රාජ' ශබ්දය

'රාජ' ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පඨමා	රාජ	(සි) ආ	රාජා	(යො) ආනො	රාජානො
ද්විතියා		(අං) ආනං අං	රාජානං රාජා	(යො) ආනො	රාජානො
තනියා		(නා) ආ එන	රාජාඤ්ඤා රාජෙන	(හි) එහි එහි උහි උහි	රාජෙහි රාජෙහි රාජ්‍යෙහි රාජ්‍යෙහි
චතුර්ථී		(ස) ඔ ඉනො	රාජෙඤ්ඤා රාජිනො	(නං) අං ආනං උනං	රාජෙඤ්ඤා රාජානං රාජ්‍යනං
පඤ්චමී		(සමා) ආ අමා අසමා	රාජෙඤ්ඤා රාජමා රාජසමා	(හි) එහි එහි උහි උහි	රාජෙහි රාජෙහි රාජ්‍යෙහි රාජ්‍යෙහි
ෂඨී		(ස) ඔ ඉනො	රාජෙඤ්ඤා රාජිනො	(නං) අං ආනං උනං	රාජෙඤ්ඤා රාජානං රාජ්‍යනං
සත්තමී		(සමිං) එ අමිහි අසමිං ඉති	රාජෙඤ්ඤා රාජමිහි රාජසමිං රාජිති	(සු) උසු එසු	රාජ්‍යසු රාජෙසු

6.4 අභ්‍යාසය

(අ) අංක 6.1 දරණ 'ධම්මරාජා' යන පාඨය සිංහලයට නගන්න.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. සො රාජා අත්තානං පසංසති, පරෙ ගරහති.
2. රාජා සබ්බං ධනං අත්තනො පුත්තස්ස දත්වා සබ්බෙසං රාජානං අභරාජා භොගීති ආහ.
3. අමච්චා අස් රක්කො සඬ්ඨං විහාරං ගතවා ධම්මං සුඤ්ඤති.
4. චුළපඤ්ඤායෙවරො අත්තානං සහස්සකඛන්දං නිමිඤ්ඤවා රමෙම අබ්බවනෙ නිසිදි.
5. රක්කො මහාසුදස්සනස්ස දිබ්බං චක්කරත්තං පාතුරහොසි.
6. භාණ්ඩාගාරිකො රක්කො ධනං ලභිත්වා මහත්තං පාසාදං කාරාපෙසි.
7. අතීතෙ බාරාණසිරක්කො පුත්තො ච පුරොහිතපුත්තො ච එකාවරියකුලෙ සිත්ථාති උග්ගණ්ඨංසු.
8. අහං මාතාපිතරො ච රාජානඤ්ච ආපුච්ඡිත්වා පබ්බජිස්සාමි.
9. අයං රාජා දත්තානං රක්ඛිතුං ඔකාසං න දෙති.
10. කුමෙහ ඉදං අනාථා, ජාතා, අත්තානං මා විනාසෙථ.
11. කුමෙහ අත්තනො සහත්තං ධනං රක්ඛථ.
12. තෙ උධ්‍යාය රාජානඤ්ච පුරොහිතඤ්ච පොථෙත්වා, මහාසත්තං රජේ පතිධ්‍යාපෙස්සුං.
13. සමම කාක, ත්වං පරතීරං ගතත්වා අත්තනො ජීවිතං රක්ඛසි.
14. අත්තනාච මෙ අත්තනො වධො ආහතො.
15. පරං අගරහිත්වා අත්තානංයෙව ගරහෙය්‍යාසි.

(ඉ) ඉහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නගන්න.

1. තමාගේ යහපත හෝ අයහපත තමා විසින් ම දැනගත යුතු ය.
2. ඔවුහු ගොස් තමාගේ උපාධ්‍යායයන් වහන්සේට මෙසේ සැලකළහ.
3. බුදුරජාණන් වහන්සේ තමා ම තමාගේ පාසිවුරු ගෙන අහසේ සිටිසේක.
4. සිදුහත් කුමරුන්ගේ පියා සුද්දොදන මහ රජ විය.
5. යක්ෂණිය ඔහුට විවිධ රසාහාර පිරිනමයි.
6. ඉක්බිති එක් දවසක් පුරෝහිතයා පළමුව ඔහු විමසමු යැයි රජුට කීවේ ය.
7. ඔහු රජුගේ සම්පයෙහි ආකාශයෙහි සිට මහරජ නැගිටුවා යි රජු අවදි කරවී ය.
8. ඒ රජවරු තමන්ගේ රටවල් හැරදමා පැවිදිවූහ.
9. භාණ්ඩාගාරිකයා රජවරුන්ගෙන් ධනය ලැබ තම මිතුරාට දුන්නේ ය.
10. රජවරුන් විසින් පිරිවරන ලද තාපස තෙම රාජොද්‍යානයට ගියේ ය.
11. තමාගේ පිහිට තමා ම යැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ.
12. මේ රජවරු තමන් රැකීමට නො දෙත්.
13. ඔවුහු රජු ද පුරෝහිතයා ද දුටහ.
14. තොපි තමන් අයත් ධනය රක්ඛි.
15. නැණිතයෝ තම වරද නො දැක අනුන්ට ගරහත්.

අත්වැල

පසංසති	-	ප්‍රශංසා කරයි.
ගරහති	-	අවමන් කරයි.
සහසාකඛතභං	-	දහස් වරක්
තිමේණිතවා	-	මවා
උපරිපාසාදවරගතසා	-	මතුමහලට ගියහුට
චක්කරතනං	-	චක්‍රරත්නය
පාතුරහොසි	-	පහළවිය
ආපුච්ඡවා	-	විමසා
දණ්ඩමුග්ගරාදිහත්වා	-	දඩු මුගුරු ආදිය අතැතිව
පොථෙතවා	-	තලා
අභිසිඤ්චිතවා	-	නාවා, අභිෂේක කොට
සමපසාසි	-	දක්නෙහි
ආහතො	-	ගෙනෙන ලදී
අත්ථං	-	යහපත
අත්ථං	-	අයහපත
උපස්ඨායසා	-	උපාධ්‍යායයන් වහන්සේට
ආරොච්ඡෙසුං	-	සැලකළහ
පත්තවිවරං	-	පාසිවුරු
නාතග්ගරසාහාරං	-	විවිධ රසාහාර
උපතෙතවා	-	පිරිනමා
විමංසිසාම	-	විමසන්නෙමු
පබොධෙසි	-	අවදිකරවිය
අසත්තං	-	නැත්තාවූ
කදත්තබ්බං	-	දැනගත යුතුය

පරිවය

පහත දැක්වෙන ශබ්ද වර්තැහිම් කටපාඩම් කරගන්න.

i. අත්ත ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පාඨමා	අත්තා	අත්තානො
ආලපන	(හෙ) අත්ත, අත්තා	(හවනෙතා) අත්තානො
දුකියා	අත්තානං, අප්පං	අත්තානො
තකියා	අත්තෙන, අත්තනා	අත්තනෙහි, අත්තනෙහි
කරණ	අත්තෙන, අත්තනා	අත්තනෙහි, අත්තනෙහි
චතුස්ථි	අත්තනො	අත්තානං
පඤ්චම්	අත්තනා, අත්තමහා, අත්තසමා	අත්තනෙහි, අත්තනෙහි
ෂට්ඨි	අත්තනො	අත්තානං
සත්තම්	අත්තනි, අත්තමහි, අත්තසම්	අත්තනෙසු

'අත්ත' ශබ්දයෙන් ආත්මය කියත්.

ii. රාජ ශබ්දය

	ඒකවචන	බහුවචන
පදමා	:- රාජා	රාජානෝ
ආලපන	:- (හෙ)රාජා, රාජා	(හවනො) රාජානෝ
ද්වියා	:- රාජානං, රාජං	රාජානෝ
තතියා	:- රඤ්ඤ, රාජෙන	රජෙහි, රාජෙහි, රාජහි, රාජ්ජහි
කරණ	:- රඤ්ඤ, රාජෙන	රාජෙහි, රාජෙහි, රාජ්ජහි, රාජ්ජහි
චතුර්ථී	:- රඤ්ඤ, රාජිනො	රඤ්ඤං, රාජානං, රාජ්ජනං
පඤ්චමී	:- රඤ්ඤ, රාජමහා, රාජසමා	රාජෙහි, රාජෙහි, රාජ්ජහි, රාජ්ජහි
ෂට්ඨී	:- රඤ්ඤ, රාජිනො	රඤ්ඤං, රාජානං, රාජ්ජනං
සත්තමී	:- රඤ්ඤ, රාජිනි, රාජමහි, රාජසමී	රාජ්ජහි, රාජෙහි

'රාජ' ශබ්දයෙන් රජ දරුවන් කියත්.

7 පාඩම

7.1 ජඩ්තො කුමාරො

අක්කත්තරො අග්නිකො ජට්ලො අරක්කායතනෙ තිණකුටියා වසති. අථ ඛො ජනපදෙ සතෙථා වුඩ්ඞාසි. සො සතෙථා තස්ස ජට්ලස්ස අස්සමස්ස සාමන්තා එකරන්ති. වසිත්වා පක්කාමි. තස්ස ජට්ලස්ස එතදහොසි: යනුනාහං යෙන සො සතෙථා තෙත්තපසංකමෙය්‍යං, අපොචනාම එතථ කිංකුටි උපකරණං අධිගවෙජයන්ති.

සො කාලස්සෙව වුඩ්ඞාය යෙන සො සතෙථා තෙත්තපසංකමි. උපසංකමිත්වා ජඩ්තං දහරං කුමාරං අග්ගස. සො එවං විනෙකසි: 'යනුනාහං ඉමං දුරකං අස්සමං තෙත්වා ආපාදෙය්‍යං පොසෙය්‍ය වඩ්ඞෙය්‍යං' ඉති.

අත්වැල

අක්කරය	- එක්තරා
අගිකො	- ගිනි පුදන
ජවිලො	- ජවිලයක්
අරක්කයතන	- කැලැවේ
පණ්ණකුටියා	- (පණ්ණ + කුටි) පත්සලක
සනෙටා	- තවලමක්
වුට්ටාසි	- පිටත්විය
සාමනා	- නාත්පය
එකරතනි	- (එක + රතනි) එක් රැස්
පකකාමී	- (ප + $\sqrt{\text{කමු}}$) නික්ම ගියේ ය.
එකදහොසි	- (එක + අහොසි) මෙසේ සිතුණේය
යනනුනාහං	- (යනුන + අහං) යෙහෙකි - මම
තෙත්තපසංකමෙය්‍යං	- (තෙන + උප + සං + $\sqrt{\text{කමු}}$) එතනට එළඹෙන්නෙමි නමි
අසොටනාම	- යෙහෙකි
අධිගවෙජය්‍යං	- (අධි $\sqrt{\text{ගමු}}$ > ගවජ + එය්‍යං) ලැබුවෙමි නමි
කාලයොට	- (කාලයා + එව) කලින් ම
වුට්ටාය	- නැගී
ජඩ්ධිතං	- අත්හැර දමන ලද
දහරං	- ඉතා කුඩා
ආපාදෙය්‍යං	- ඇති දැඩි කළෙමි නමි
පොසෙය්‍යං	- පෝෂණය කළෙමි නමි
වඩ්ඪෙය්‍යං	- වැඩුවෙමි නමි

7.3 ව්‍යාකරණ

2 පද

2.1 ආබ්‍යාන පද

ධාතු ප්‍රකෘතියකට පසු ව ආබ්‍යාන විභක්ති ප්‍රත්‍යයක් එක් වී ආබ්‍යාන පදයක් සෑදේ.

ධාතු ප්‍රකෘතිය	ආබ්‍යාන ප්‍රත්‍යය	ආබ්‍යාන පදය
$\sqrt{\text{පව}}$	+ කි	පවකි
$\sqrt{\text{පව}}$	+ නති	පවනති
$\sqrt{\text{පව}}$	+ සි	පවසි
$\sqrt{\text{පව}}$	+ ඵ	පවඵ
$\sqrt{\text{පව}}$	+ ආමී	පවාමී
$\sqrt{\text{පව}}$	+ ආම	පවාම

ආබ්‍යාන ප්‍රත්‍යය

ආබ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෙන් කාල හේදය පුරුෂ හේදය, කාරක හේදය, වචන හේදය හා පද හේදය ප්‍රකාශ වේ.

කාල හේදය

කාල හේදය යනු අතීත, වර්තමාන අනාගත යන කාල හේදය යි.

- i. අතීත කාලය - $\sqrt{\text{පව} + \text{ඉ}}$ - පව් (පිසුවේ ය)
- ii. වර්තමාන කාලය - $\sqrt{\text{පව} + \text{ති}}$ - පවති (පිසයි)
- iii. අනාගත කාලය - $\sqrt{\text{පව} + \text{සාති}}$ - පවිසාති (පිසන්නේ ය)

පුරුෂ හේදය

පුරුෂ හේදය යනු උත්තම පුරුෂ, මධ්‍යම පුරුෂ, ප්‍රථම පුරුෂ යන හේදය යි.

- i. ප්‍රථම පුරුෂ - $\sqrt{\text{පව} + \text{ති}}$ - පවති (පිසයි)
- ii. මධ්‍යම පුරුෂ - $\sqrt{\text{පව} + \text{සි}}$ - පවසි (පිසති)
- iii. උත්තම පුරුෂ - $\sqrt{\text{පව} + \text{ආමි}}$ - පවාමි (පිසමි)

කාරක හේදය

කාරක හේදය යනු කර්තෘකාරක, කර්මකාරක හා භාවකාරක යන හේදය යි.

2.2 පද නිර්මාණය

සත්තම් ආබ්‍යාතය

$\sqrt{\text{භූ}}$ ධාතුව සත්තම් ආබ්‍යාතයෙහි වර්තැහීම					
පුරුෂ	ධාතුව	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
ප්‍රථම මෑද්ව උත්තම	$\sqrt{\text{භූ}}$	+ එයා + එයාසි + එයාමි	භවෙයා භවෙයාසි භවෙයාමි	+ එයාහු + එයාහාථ + එයාහාම	භවෙයාහු භවෙයාහාථ භවෙයාහාම

$\sqrt{\text{භූ}}$ ධාතුවෙන් වර්තැහුණු සත්තම් ආබ්‍යාත පදවල අර්ථ මෙසේ ය.

- භවෙයා - වෙයි (නම්) භවෙයාහු - වෙත් (නම්)
- භවෙයාසි - වෙති (නම්) භවෙයාහාථ - වෙහු (නම්)
- භවෙයාමි - වෙමි (නම්) භවෙයාහාම - වෙමු (නම්)

සත්තම් ආබ්‍යාත පද කීපයක් :

- ආතරෙයා (ආ + $\sqrt{\text{භර}}$ + එයා) ගෙනෙයි නම්.
- භවෙයා (භව් > භව් + එයා) යයි නම්.
- ආපඤ්ඤා (ආ + $\sqrt{\text{පද} + \text{එයා}}$) පැමිණෙයි නම්.
- ලභෙයා ($\sqrt{\text{ලභ}}$ + එයා) ලැබෙයි නම්.
- විදෙයා ($\sqrt{\text{විද}}$ + එයා) කියයි නම්.

2.3 පද නිර්මාණය

පිතු ආදී විශේෂ උකාරාත්ත ශබ්ද

‘පිතු’ ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍ය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්මා	පිතු	සි > ආ	පිතා	යො > අරො	පිතරො
දුතියා		ආ > අරං	පිතරං	යො > අරෙ අරො	පිතරෙ පිතරො
තතියා		තා > අරා	පිතරා	හි > අරෙහි අරෙහි උහි උහි	පිතරෙහි පිතරෙහි පිතුහි පිතුහි
චතුර්ථී		ස > නො යා	පිතු පිතුනො පිතුයා	නං > අරානං ආනං උානං	පිතරානං පිතානං පිතුනං
පඤ්චමී		සමා > අරා	පිතරා	හි > අරෙහි අරෙහි උහි උහි	පිතරෙහි පිතරෙහි පිතුහි පිතුහි
ඡට්ඨී		ස > නො යා	පිතු පිතුනො පිතුයා	නං > අරානං ආනං උානං	පිතරානං පිතානං පිතුනං
සත්තමී		යමිං > අරි	පිතරි	සු > අරෙසු සු	පිතුරෙසු පිතුසු

‘හාතු’ ශබ්දය ද මෙසේ වර්තාගේ.

‘නතඟු’ ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍ය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්මා	නතඟු	සි > ආ	නතඟා	යො > ආරො	නතඟාරො
දුතියා		අං > ආරං	නතඟාරං	යො > ආරෙ ආරො	නතඟාරෙ නතඟාරො
තතියා		තා < ආරා	නතඟාරා	හි > ආරෙහි ආරෙහි	නතඟාරෙහි නතඟාරෙහි
චතුර්ථී		ස > නො සස	නතඟු නතඟුනො නතඟුසස	නං > ආරානං ආනං	නතඟාරානං නතඟානං
පඤ්චමී		සමා > ආරා	නතඟාරා නතඟාරා	හි > ආරෙහි ආරෙහි	නතඟාරෙහි නතඟාරෙහි
ඡට්ඨී		ස > නො	නතඟු නතඟුනො නතඟුසස	නං > ආරානං ආනං	නතඟාරානං නතඟානං
සත්තමී		සමී > අරී	නතඟරී	සු > ආරෙසු	නතඟාරෙසු

නතඟු	-	මුතුබුරා	ජෙතු	-	දිනන්තා
සතප්පි	-	බුදුරද	නෙතු	-	නායකයා
කතඟු	-	කරන්තා	වතඟු	-	කියන්නා
සතඟු	-	සතුරා	දතු	-	දෙන්නා
සොතු	-	අසන්නා	විනෙතු	-	හික්මවන්නා

මේ ආදී ශබ්ද ද ‘නතඟු’ ශබ්දය මෙන් වර්තැගේ.

7.4 අභ්‍යාසය

(අ) අංක 7.1 දරණ ‘ජඩ්ඩිතො කුමාරො’ යන පාඨය සිංහලයට නඟන්න.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.

1. සො පතනං ආහරෙය්‍ය.
2. ත්වං නංගලං ආදය බෙතනං ගවෙජය්‍යාසි.
3. බිජානි විරුඤ්ඤිං ආපජ්ජෙය්‍යු.

4. කසාකො විපුලං එලං ලභෙය්‍ය.
5. තුමෙහ ඉමෙ චක්කාරො සතිපට්ඨානෙ සක්කාහං භාවෙය්‍යාධි.
6. ඡනෙනා යං ඉවෙජ්ජය්‍ය තං වදෙය්‍ය.
7. අහං පබ්බජ්‍යං ලභෙය්‍යාමි.
8. හතෙහ අහං හගවකො සනතිකො උපසම්පදං ලභෙය්‍යාමි.
9. ආනන්ද, ත්වං යාවෙය්‍යාසි.
10. තථාගතො භොජනං අධිවාසෙය්‍ය.
11. සො කසාං තිට්ඨෙය්‍ය.
12. අහං එකත්ථමහකං පාසාදං කරෙය්‍යාමි.
13. තුමෙහ 'දෙවී ගිලානා' ඉති රක්ඛෙය්‍ය කපෙය්‍යාථ.
14. රාජානො වොරං පපාතෙ බිපෙය්‍යුං.
15. මයං තිට්ඨං පූජිතා වසෙය්‍යාමි.

අත්වැල

පත්තං	-	පාත්‍රයක්, බඳුනක්
ආහරෙය්‍ය	-	ගෙනෙනු මැනවි
තංගලං	-	නගුලක්
බිජාති	-	බීජයෝ
වීරුලිං	-	වැඩිමට
ආපජ්ජෙය්‍යුං	-	පැමිණෙන්නවා
විපුලං	-	විශාල
එලං	-	අස්වැන්නක්
ලභෙය්‍ය	-	($\sqrt{\text{ලහ}} + \text{එයා}$) ලබනු මැනවි
චක්කාරො	-	සතර
සත්තාහං	-	(සත්ත + අහං) දින හතක්
භාවෙය්‍යාථ	-	වඩන්නහු නම් මැනවි
ඉවෙජ්ජය්‍ය	-	කැමති වේ නම්
වදෙය්‍ය	-	කියනු මැනවි
සනතිකෙ	-	සම්පයෙහි
යාවෙය්‍යාසි	-	($\sqrt{\text{යාව}} + \text{එයාසි}$) අයදින්නෙහි නම් මැනවි.
ඡනෙනා	-	එනම් කැනැත්තා
අධිවාසෙය්‍ය	-	ඉවසන්නේ නම් මැනවි
තිට්ඨෙය්‍ය	-	සිටින්නේ නම් මැනවි
එකත්ථමහකං	-	(එක + එමහකං) එක්වැම්
කරෙය්‍යාමි	-	($\sqrt{\text{කර}} + \text{එයාමි}$) කරන්නෙමි නම් මැනවි
කපෙය්‍යාථ	-	කියන්නහු නම් මැනවි
පපාතෙ	-	පුපාතයෙහි
බිපෙය්‍යුං	-	($\sqrt{\text{බිප}} + \text{එය්‍යුං}$) හෙලන්නේ නම් මැනවි
තිතරං	-	තිතර
පූජිතා	-	පිදුම් ලබමින්
වසෙය්‍යාමි	-	වසන්නෙමු නම් මැනවි

(ඉ) i. පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.

1. සත්වා හික්මුනං ධම්මං භාසති.
2. සොකාරො සාධුකං ධම්මං පුණ්ණති.
3. දතා කතාරං පසාසති.
4. හත්තාරො මිගෙ හනන්ති.
5. පිතා භාතරං උපගච්ඡති.
6. කෙ තත්තාරානං ධනං දෙනති.
7. මයං සත්ථාරා සද්ධිං විහාරං ගච්ඡාම.
8. අමහාකං පිතරො නගරං ගච්ඡන්ති.
9. ජෙනාරො භාතරෙහි සද්ධිං මනෙත්තති.
10. ගත්තාරො සාගරං කරන්ති.

ii. පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. කෙත් බුදුරද සරණ යව.
2. අපි මරන්නන් ඇසුරු නො කරමු.
3. දෙන්නෝ මුහුබුරන් සමඟ උයනට යත්.
4. සහෝදයෝ ශාසනාවරුන්ට දන් දෙත්.
5. අසන්නෝ බුදුරද වෙත යත්.

(ඊ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. මිත්‍රය, ඔබ රථයක් ගෙනෙන්නෙහි නම් මැනවි.
2. මම පැවිද්ද ලබන්නෙමි නම් මැනවි.
3. මවුපියෝ මා පැවිදි කරවත් නම් මැනවි.
4. අපි ගමට යන්නෙමු නම් මැනවි.
5. ඔබ පින් කරනු මැනවි.
6. කාපසයෝ මෙහි වළඳත් නම් මැනවි.
7. ඇතා පර්වතයක් වුවත් බිඳිනු ඇත.
8. මම අහසින් හෝ යන්නෙමි නම් මැනවි.
9. මිනිස්සු දකුණු පැත්තෙන් යන්නෝ නම් මැනවි.
10. අපි මෙහි වාසය කරන්නෙමු නම් මැනවි.
11. ඔබ මෙසේ නො කරන්නෙමු නම් මැනවි.
12. මනුෂ්‍යයෝ සිත් පවිත් වළක්වත් නම් මැනවි.
13. ඔබ දිනපතා දහම් අසන්නෙහි නම් මැනවි.
14. අපි ගින්න දල්වන්නෙමු නම් මැනවි.
15. අපි පිරිමඩුලු කොට සිවුරු පෙරවන්නෙමු නම් මැනවි.

අත්වැල

රථං	- රථයක්
ආභරෙය්‍යාසි	- ගෙනෙන්නෙහි නම් මැනවි
පබ්බජ්‍යං	- පැවිද්ද
ලභෙය්‍යාමි	- ලබන්නෙමි නම් මැනවි
මාතාපිතරො	- මවුපියෝ
පබ්බාජෙය්‍යුං	- පැවිදි කරවත් නම් මැනවි
කරෙය්‍යාසි	- කරනු මැනවි
ගුහෙජ්‍යුං	- වළඳත් නම් මැනවි
ගිහෙජ්‍යුං	- බිඳිනු ඇත
ආකාසෙන	- අහසින්
දකඛ්ඤාන පසෙසන	- අකුණු පැත්තෙන්
වසෙය්‍යාම	- වසන්නෙමු නම් මැනවි
මා	- නො, එපා
කරෙය්‍යාථ	- කරන්නහු නම් මැනවි
නිවාරෙය්‍යුං	- වළක්වත් නම් මැනවි
පතිදිනං	- දිනපතා
සුඤ්ඤාසි	- අසන්නෙහි නම් මැනවි
ජාලෙය්‍යාම	- දල්වන්නෙමු නම් මැනවි
පරිමණ්ඩලං	- පිරිමඩුලු කොට
පාරුපෙය්‍යාම	- පොරවන්නෙමු නම් මැනවි

පරිවස

පහත දැක්වෙන ආඛ්‍යාත වර්තැහිමි* කටපාඩම් කරගන්න.

සත්තම් ආඛ්‍යාතය

අනුමති පරිකප්පහෙට්ඨ සත්තම්.

ඵය්‍ය ඵය්‍යුං, ඵය්‍යාසි ඵය්‍යාථ, ඵය්‍යාමි ඵය්‍යාම

ඵථ ඵරං, ඵථො ඵය්‍යවෙනා, ඵය්‍යං ඵය්‍යාමෙහ

කතතර් පරසස පඳෙ

	ඵකචචන	බහුචචන
පඨම පුර්ස :-	පචෙය්‍ය	පචෙය්‍යුං
මජ්ඣම පුර්ස :-	පචෙය්‍යාසි	පචෙය්‍යාථ
උත්තම පුර්ස :-	පචෙය්‍යාමි	පචෙය්‍යාම

*උපග්‍රහය III බලන්න (149 පිටුව).

කතාර් අතතනො පදෙ

	එකවචන	බහුවචන
පදම පුර්වය :-	පවෙථ	පවෙරං
මධ්‍යම පුර්වය :-	පවෙථො	පවෙයාඤ්ඤා
උත්තම පුර්වය :-	පවෙයං	පවෙයාඤ්ඤා

පහත දැක්වෙන නාම වර්තැහිමි කටපාඩම් කරගන්න.

'පිතු' ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පදමා :	පිතා	පිතරො
ආලපන :	(හෙ) පිත, පිතා	(භවතො) පිතරො
දුතියා :	පිතරං	පිතරෙ, පිතරො
තතියා :	පිතරා	පිතරෙහි, පිතරෙහි, පිතුහි, පිතුහි
කරණ :	පිතරා	පිතරෙහි, පිතරෙහි, පිතුහි, පිතුහි
චතුර්ථී :	පිතු, පිතුනො, පිතුස්ස	පිතරානං, පිතානං, පිතුනං
පඤ්චමී :	පිතරා	පිතරෙහි, පිතරෙහි, පිතුහි, පිතුහි
ඡට්ඨී :	පිතු, පිතුනො, පිතුස්ස	පිතරානං, පිතානං, පිතුනං
සත්තමී :	පිතරි	පිතරෙසු, පිතුසු

'පිතු' ශබ්දයෙන් 'පියා' යන අර්ථය කියත්

'නතතු' ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පදමා :	නතතා	නතතාරො
ආලපන :	(හෙ) නතත, නතතා	(භවතො) නතතාරො
දුතියා :	නතතාරං	නතතාරෙ, නතතාරො
තතියා :	නතතාරා	නතතාරෙහි, නතතාරෙහි
කරණ :	නතතාරා	නතතාරෙහි, නතතාරෙහි
චතුර්ථී :	නතතු, නතතූනො, නතතුස්ස	නතතාරානං, නතතානං
පඤ්චමී :	නතතාරා	නතතාරෙහි, නතතාරෙහි
ඡට්ඨී :	නතතු, නතතූනො, නතතුස්ස	නතතාරානං, නතතානං, නතතූනං
සත්තමී :	නතතරි	නතතාරෙසු

'නතතු' ශබ්දයෙන් 'මුණුබුරන්' කියත්.

8 පාඩම

8.1 කුහිං මගුදෙසකො

අඤ්ඤතරසමිං ගාමෙ අනධගණො පටිවසති. එකෙන වකචුමතා ගහිතයධියා කොටිං එකො අනො ගණාති. තං අනධං අඤ්ඤ, එවං අඤ්ඤ ඉති සබ්බෙ එව අනධා එකස්ස වකචුමතො උපකාරෙන ඉච්ඡිතධානං ගච්ඡති.

එකසමිං දිවසෙ එකො කීර ධුතො තෙ අනධ අඤ්ඤ. දිස්වා තෙසං එවමාහ: අසුකසමිං නාම ගාමෙ බජ්ජහොජ්ජාදයො සුලහා. ඉධ කිං කරිස්සාපි ඉති. එවං වතවා සො ධුතො තෙ උස්සාහෙයි. අපි තෙ අනධා එවං ආහංසු : 'තප්පි නො සාමි නෙහි. ඉදං නාම තෙ දෙමා' ති. අපි සො ධුතො තෙහි ලඤ්ඤං ගහෙත්වා තෙ දුරධානං නෙත්වා අනතරාමගො අට්ඨිං පත්වා මග්ගා ඔක්කමම එකං මහනං ගච්ඡගුමිං අනුරිගතත්වා පුරිමස්ස හතෙප්පිත පච්ඡිමස්ස කච්ඡං ගණාපෙත්වා කිඤ්ඤි කමමං මෙ අත්ථි ගච්ඡපි තාව තුමොති පලායි.

ධුතොන වඤ්ඤා තෙ අනධා කුහිං මගුදෙසකෙති පරිදෙවිංසු.

8.2 අත්වැල

මහාඥෙසකො	- (මහා + උඥෙසකො) - මහ පෙත්වන්තා
කුහිං	- කොහිද?
අඤ්ඤතරසමී	- එක්තරා
අනධගණො	- අනධ පිරිසක්
පට්ටසති	- (පට් + $\sqrt{\text{විස}}$ + ති) වෙසේ
එකෙන	- එකෙකු විසින්
වකඛුමතා	- පෙනුමැත්තෙකු විසින්
ගතිතයධ්මියා	- අල්ලාගත් කෝටුවක
කොටිං	- කෙළවර
ගණ්ණාති	- ගනියි
අඤ්ඤ	- අනෙකක්
උපකාරෙන	- උපකාරයෙන්
ඉවජ්ඣායානං	- (ඉවජ්ඣ + යානං) කැමති තැනකට
දිවසෙ	- දවසක
ධුතෙතා	- ධුනියෙක්
අඤ්ඤ	- දුටුවේ ය
දිස්වා	- ($\sqrt{\text{දිස}}$ + තවා) දැක
අසුකසමී	- අසවල්
බජ්ජනොජ්ජාදයො	- (බජ්ජ + භාජ්ජ + ආදයො) කැමි-බොජුන්-ආදිය
සුලභා	- සුලබ ය
උසාහෙසි	- උත්සාහවත් කරවිය
ආහංසු	- කීහ
තො	- අප
තෙහි	- කැඳවා ගෙන යන්න
දෙමාති	- (දෙම + ඉති) දෙමු යැයි
ලඤ්ඤ	- අල්ලසක්
දුරධ්මානං	- (දුර + යානං) දුර තැනකට
අනතරාමයො	- අතරමග
අට්ඨිං	- කැලයකට
මකකමම	- ($\text{අව} > \text{ම} + \sqrt{\text{කමු}} + \text{ය}$) ඉවත්වී
ගවජගුමබං	- ගස්ගොමුවක්
අනුපරිගතතවා	- වටේ ගොස්, වටේ කැරකී
පුරිමසා	- ඉදිරියේ සිටින්නාගේ
පට්ඨමසා	- පසු ව සිටින්නාගේ
කට්ඨං	- අමුඩය (කැසපට)
වකඤ්ඤා	- රවටන ලද

8.3 ව්‍යාකරණ

2. පද

2.1. නාම පද

"පද්මා" විභක්තිය

නාම විභක්ති ප්‍රත්‍යය මාලාවේ පළමු වන ප්‍රත්‍යය යුගලය 'පද්මා විභක්ති' නම්. ඒ 'සි' හා 'යෝ' යන ප්‍රත්‍යය දෙක යි. එකවචන හා බහුවචන ප්‍රත්‍යය යනුවෙන් ඒ ප්‍රත්‍යය දෙකට බෙදේ.

'පද්මා' විභක්ති ප්‍රත්‍යය	
එකවචන	බහුවචන
සි	යෝ

මේ ප්‍රත්‍යයන් නාමයන්ට පසු ව යෙදී ප්‍රථමා විභක්තාන්ත පද සෑදේ.

නාමය	පද්මා එකවචන ප්‍රත්‍යය	පද්මා එකවචන පදය	පද්මා බහුවචන ප්‍රත්‍යය	පද්මා බහුවචන පදය
මුනි	+ සි	මුනි	+ යෝ	මුනියෝ
ඉත්ථි	+ සි	ඉත්ථි	+ යෝ	ඉත්ථියෝ
පුත්ථි	+ සි (අං)	පුත්ථි	+ යෝ (ආනි)	පුත්ථානි
බුද්ධි	+ සි (ම)	බුද්ධි	+ යෝ (ආ)	බුද්ධා
ලතා	+ සි (ආ)	ලතා	+ යෝ (ආයෝ)	ලතායෝ

පද සිද්ධියේ දී මේ ප්‍රත්‍යයන්ට විවිධ ආදේශයන් ද, නාමයන්ට ලෝප ආදි සන්ධි කාරය ද වේ.

'පද්මා විභක්තියෙන්' ලිඛාර්ථය, ආලපනාර්ථය, උක්ත කර්තෘ අර්ථය හා උක්ත කර්ම අර්ථය ප්‍රකාශ වේ.

(ආ) ලිඛාර්ථය : කර්තෘ, කර්ම ආදි අර්ථ හේදයක් නො පවසා නාමයේ ඇති අර්ථමාත්‍රය පමණක් පැවසීම ලිඛාර්ථය නම්.

උදාහරණ :

ධුතන	+	සි	(ම)	-	ධුතනො
අනු	+	සි	(ම)	-	අනුො
ආබාධ	+	සි	(ම)	-	ආබාධො

ධුතන	+	යො	(ආ)	-	ධුතනො
අනු	+	යො	(ආ)	-	අනුො
ආබාධ	+	යො	(ආ)	-	ආබාධො

(ආ) ආලපනාර්ථය :

අමතන බවක් (-ආමනත්‍රණයක්) පැවසීම ආලපනාර්ථය නම්.

බුද්ධ + සි (අ) - (හෙ) බුද්ධ
 බුද්ධ + යො (ආ) - (හවනො) බුද්ධා

(ඉ) උක්ත කර්තෘ අර්ථය :

කර්තෘ කාරක ආබ්‍යානයක් හා යෙදෙන කර්තෘ පදය එකී ආබ්‍යානයෙන් කියැවේ. හෙවත් උක්ත වේ. මෙසේ ආබ්‍යානයෙන් උක්තවන කර්තෘ පදය උක්ත කර්තෘ අර්ථයෙහි වේ.

උදාහරණ :

බුද්ධො (බුද්ධ + සි > ම) ධම්මං භාසති (බුදුරජ දහම් දෙසයි)
 හික්ඛවො (හික්ඛු + යො > අවො) බුද්ධං චඤ්ඤති (හික්ඛුන් බුදුන් වදිති)

(ඊ) උක්ත කර්ම අර්ථය :

කර්ම කාරක ආබ්‍යානයක් හා යෙදෙන කර්ම පදය එකී ආබ්‍යානයෙන් කියැවේ. හෙවත් උක්ත වේ. මෙසේ ආබ්‍යානයෙන් උක්තවන කර්ම පදය උක්ත කර්ම අර්ථයෙහි වේ.

උදාහරණ :

රුකෙඛා (රුකඛ + සි > ම) ඩය්‍යති. (ගස දැවේ)
 පුරිසෙත රුකඛා (රුකඛ + යො > ආ) ජිඤ්ඤති. (මිනිසා විසින් ගස් කපනු ලැබේ.)
 හික්ඛුහි බුද්ධො (බුද්ධ + සි > ම) චඤ්ඤති. (හික්ඛුන් විසින් බුදුරජ වදිනු ලැබේ.)

2.2 පද නිර්මාණය

'ගව්‍යන්ත' ශබ්දය

'ගව්‍යන්ත' ශබ්දය පුලිච්ඡනයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පඨමා	ගව්‍යන්ත	සි > අං ඔ	ගව්‍යං ගව්‍යන්තො	යො > ඔ ආ	ගව්‍යන්තො ගව්‍යන්තො
දුතියා		අං	ගව්‍යන්තං	යො > එ	ගව්‍යන්තෙ
තතියා		නා > ආ එන	ගව්‍යන්තා ගව්‍යන්තන්ත	හි > එහි	ගව්‍යන්තෙහි ගව්‍යන්තෙහි
චතුර්ථී		ස > ඔ ස්‍ය	ගව්‍යන්තො ගව්‍යන්තස්‍ය	තං > අං ආනං	ගව්‍යන්තං ගව්‍යන්තානං
පඤ්චමී		සමා > ආ මහ සමා	ගව්‍යන්තා ගව්‍යන්තමහා ගව්‍යන්තසමා	හි > එ එහි	ගව්‍යන්තෙහි ගව්‍යන්තෙහි
ඡර්‍ය්‍යී		ස > ඔ ස්‍ය	ගව්‍යන්තො ගව්‍යන්තස්‍ය	තං > අං ආනං	ගව්‍යන්තං ගව්‍යන්තානං
සත්තමී		සමී > ඉ,එ මහි සමී	ගව්‍යන්ති, ගව්‍යන්තෙ ගව්‍යන්තමී ගව්‍යන්තසමී	සු > එසු	ගව්‍යන්තෙසු

2.3 පද ව්‍යවහාරය

'ත' ප්‍රත්‍යයානත - වච්ඡිමාන කෘදන්ත

කුමාරො ගව්‍යති. (කුමාරයා යයි.) හා කුමාරො රොදති. (කුමාරයා අඬයි) යනු වාක්‍ය දෙකකි. මේ වාක්‍ය දෙක 'කුමාරො ගව්‍යන්තො රොදති. (කුමාරයා යමින් අඬයි) යනුවෙන් එක් වාක්‍යයක් ලෙස ලිවිය හැකිය.

සුනඛො ගව්‍යති (-බල්ලා යයි.) හා කුමාරො සුනඛං පහරති (කුමාරයා බල්ලාට ගසයි) යනු වාක්‍ය දෙකකි. මේ වාක්‍ය දෙක කුමාරො ගව්‍යන්තං සුනඛං පහරති (කුමාරයා යන බල්ලාට ගසයි) යනුවෙන් එක් වාක්‍යයක් බවට පත් කළ හැකිය.

මේ දෙකූන දී ම උපකාර වූයේ ගව්‍යන්තො, ගව්‍යන්තං යන පද යි. මේවා වච්ඡිමාන කෘදන්ත නමින් හැඳින්වේ.

ධාතුවකට 'න' යන ප්‍රත්‍යය එක්වීමෙන් මේ වච්ඡාන කෘදන්ත පද සෑදේ.

උදාහරණ :

- $\sqrt{\text{ගමු}} > \text{ගව්} + \text{න}$ -ගව්න (යන)
- $\sqrt{\text{රුද}} + \text{න}$ = රොදන්ත (අඬන)
- $\sqrt{\text{පව}} + \text{න}$ -පවන්ත (උයන)
- $\sqrt{\text{නි}} + \text{සද} > \text{සිද} + \text{න}$ -නිසිදන්ත (හිඳින)
- $\sqrt{\text{භාස}} + \text{න}$ -භාසන්ත (කථා කරන) මේ සියලු වච්ඡාන කෘදන්ත නාම 'ගව්න' ශබ්දය මෙන් වර්තනයේ.

මේ කෘදන්ත නාම අගට ඊ ප්‍රත්‍යය යෙදීමෙන් සත්‍ය ලිඛිත නාම සෑදේ.

උදාහරණ :

- ගව්න + ඊ -ගව්නි (යන්නි)
- පවන්ත + ඊ -පවන්ති (උයන්නි)
- නිසිදන්ත + ඊ -නිසිදන්ති (හිඳින්නි)
- මේවා ඊ කාරාන්ත 'කඳි' ශබ්දය මෙන් වර්තනයේ.

ඉහළිලිඛිත

‘ගව්න’ ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්මා	ගව්න	සි	ගව්නි	යො	ගව්නි යො
දුතියා		අං	ගව්නිං	යො	ගව්නි ගව්නි යො
තතියා		නා > ආ	ගව්නියා	හි > හි හි	ගව්නි හි ගව්නි හි
චතුර්ථී		ස > ආ	ගව්නියා	නං	ගව්නි නං
පඤ්චමී		සමා > ආ	ගව්නියා	හි > හි හි	ගව්නි හි ගව්නි හි
ඡට්ඨී		ස > ආ	ගව්නියා	නං	ගව්නි නං
සත්තමී		සමි > අං ආ	ගව්නියං ගව්නියා	සු	ගව්නි සු

තප්‍රංසක ලිඛනයෙහි 'ගව්‍යන්ත' ශබ්දය වර්තමානයේ දී එය පුලිච්ඡනයට අසමාන වන්නේ පද්මා දුතියා විහක්තිවල දී පමණි.

තප්‍රංසක ලිඛන 'ගව්‍යන්ත' ශබ්දයෙහි පද සැදෙන අන්දම					
විහක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්මා	ගව්‍යන්ත	සි > අං	ගව්‍යං	යො > ආ ආති	ගව්‍යන්තා ගව්‍යන්තාති
දුතියා		අං	ගව්‍යන්තං	යො > එ ආති	ගව්‍යන්තෙ ගව්‍යන්තාති
තතියා		නා > ආ සස	ගව්‍යන්තා ගව්‍යන්තෙත	හි > එහි එහි	ගව්‍යන්තෙහි ගව්‍යන්තෙහි
චතුර්ථී		ස > ඔ සස	ගව්‍යන්තො ගව්‍යන්තාසස	නං > අං ආනං	ගව්‍යන්තං ගව්‍යන්තානං
පඤ්චමී		සමා > ආ මහා	ගව්‍යන්තා ගව්‍යන්තාසමා	හි > එහි එහි	ගව්‍යන්තෙහි ගව්‍යන්තෙහි
ඡට්ඨී		ස > ඔ සස	ගව්‍යන්තො ගව්‍යන්තාසස	නං > අං ආනං	ගව්‍යන්තං ගව්‍යන්තානං
සක්කමී		සමි > ඉ එ ඔහි සමි	ගව්‍යන්ති ගව්‍යන්තෙ ගව්‍යන්තමි ගව්‍යන්තාසමි	සු > එසු	ගව්‍යන්තෙසු

8.4 අභ්‍යාසය

(අ) අංක 8.1 දරණ 'කුහිං මග්ගදෙසකො' යන පාඨය සිංහලයට නගන්න.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. අක්කරයෙහි ව්‍යාජයෙහි මිශ්‍රණය නිවසකි.
2. එකෙහි මිශ්‍රණ ගතිකයාට පණයාති එකො මිශ්‍රණ බාදකි.
3. සබ්බො එව මිශ්‍රණය අක්කරයෙහි උපකාරක සුඛං ජීවති
4. එකසමි කිර ද්වයෙ එකො සිගාලො තං මිශ්‍රණය අක්කරය.

5. සො සිගාලො තෙ එවමාන : අසුකසමී නාම වනසණෙඩි තිණාදයො සුලභා, ඉඩ කිං කරියාපාති.
6. එවං වන්වා සිගාලො තං මිගගණං වැනෙවයි.
7. තෙන සිගාලෙන වැනෙවතො මිගගණො තං වනසණෙඩි ගවඡී.
8. සිගාලොපි සබ්බපච්ඡිමං ගවජ්ජනං මිගපොක්කං ගහෙත්වා මාරෙත්වා ඛාදී.
9. එකො මිගො තං දිස්වා සිගාලං අනුබන්ධිත්වා තිබ්බණෙහි සිංගෙහි කුද්දිත්වා තං සිගාලං මාරෙයි.
10. සිගාලෙන වැනෙවතො සො මිගගණො තං බද්ධිමනං මිගං නිස්සාය මරණමහා පුඤ්චි.
11. ගාමං ගවජ්ජනො කුමාරො ගවජ්ජනිං කුමාරිං පස්සති.
12. සො පතන්තං එලං ගණ්ඨාති.
13. ධාවනතී ධෙත්තු වනං පාවිසී.
14. පතන්තො කුමාරො රොදති.
15. සයන්ති ඉත්ථි පබ්බජ්ඣති.

(ඇ) දී ඇති උදාහරණය අනුව මුල් වාක්‍යයේ ආබන්ධන පදයේ කෘදන්තය අංකිත පදයට විශේෂණ වන පරිදි සකසා පහත සඳහන් වාක්‍ය යුගල තනි වාක්‍ය යේ ලියන්න.

උදාහරණ:

- (1) i. මනුෂ්‍යො ගවජ්ජනි (ගවජ්ජන)
මනුෂ්‍යො යකඛං පස්සති.
මනුෂ්‍යො ගවජ්ජනො යකඛං පස්සති.
- (2) ii. මිගො ධාවති. (ධාවන)
සීහො මිගං මාරෙති.
සීහො ධාවනං මිගං මාරෙති.
1. i. දසො ධාවති. (ධාවන)
ii. දසො කුමාරෙන සද්ධිං ධාවති.
2. i. වරාහො බණ්ඨති. (බණ්ඨන)
ii. ලුඤ්ඤො වරාහං විජ්ඣති.
3. i. සීහා ධාවති. (ධාවන)
ii. සීහා මහාවනං පවිසන්ති.

4. i. උපාසකා නිසිදෙන. (නිසිදෙන)
ii. හිතවූ උපාසකානං ධම්මං දෙසෙති
5. i. එලං පතති. (පතනන)
ii. කුමාරො එලං ගණ්හාති.
6. i. චනිතාගච්ඡති (ගච්ඡනන)
ii. චනිතා රුක්ඛමූලං උපසංකමති.
7. i. කුමාරො සයති. (සයනන)
ii. චනිතා කුමාරං පබ්බාදෙති
8. i. සුරියො උග්ගච්ඡති. (උග්ගච්ඡනන)
ii. මයුරො සුරියං පසාහති.
9. i. සුරියො උග්ගච්ඡති. (උග්ගච්ඡනන)
ii. සුරියො අකංකාරං විනාසෙති.
10. i. කුමාරො උග්ගණ්හාති. (උග්ගණ්හනන)
ii. කුමාරො පණ්ඩිතො භවති.

(ඉ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නගන්න.

1. එක්තරා ගුලක (-බිලෙක) මී රංචුවක් වසති.
2. ඔව්හු එක්තරා කුඹුරකට ගොස් ගොදුරු (-ගොවරං) ගනිත්.
3. එක් දවසක් නරියෙක් ගොදුරු ගෙන ගුලට පිවිසෙන මී රැන දුටුවේ ය.
4. උෞ මියන් මරා කන්නට සිතුවේ ය.
5. උෞ එසේ සිතා කට ඇරගෙන මියන් එන මග එක් පයකින් සිටියේ ය.
6. ගොදුරු සදහා කුඹුරට යන මියෝ උෞ දැක 'මේ සිල්වක් තවුසෙක් යැ' යි සිතූහ.
7. එසේ සිතා ඔවුහු උෞ භූමට ගොස් 'ඔබ කුමක් නිසා එක් පයකින් සිටින්නෙහි දැ' යි ඇසූහ.
8. 'ඉදින් මා සතර පයින් සිටියෙමි නම්, මේ පොළව මා දරා සිටීමට සමත් නොවේ එහෙයින් එසේ සිටිමි.' යි උෞ කී ය.
9. 'ඔබ කුමක් නිසා කට ඇරගෙන සිටින්නෙහි දැ' යි ඔව්හු ඇසූහ.
10. 'මම වාතය පමණක් අනුභව කරමි. අනික් කිසිවක් නොකමි. එහෙයින් කට ඇරගෙන සිටිමි' යයි උෞ කී ය.

11. ඔවුහු එය විශ්වාස කොට දිනපතා උච නමස්කාර කර ගියහ.
12. ඒ නරියා හැමට ම පසු ව යන මියා අල්ලා ගෙන මරා කෑවේ ය.

(ඒ) පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සපයන්න.

1. 'පදමා විහනි' ය හඳුන්වන්න.
2. ප්‍රථමා විහනි ප්‍රත්‍යය කවරේ ද?
3. පදමා විහනියෙහි අර්ථ කවරේ ද?
4. එම අර්ථ හඳුන්වා උදාහරණ දක්වන්න.

- (උ) i. 'පවන' ශබ්දය සුලච්ඡිද්‍රව්‍යයෙහි වර්තමාන.
- ii. 'ආනති' ශබ්දය වර්තමාන.
- iii. 'පතන' ශබ්දය තප්‍රංශක ලිඛ්‍යයෙහි වර්තමාන.

8.5 පරිචය

පහත දැක්වෙන වර්තමාන කප්පාඩම් කරගන්න.

සුලච්ඡිද්‍රව්‍ය 'ගව්‍යන' ශබ්දය

එකවචන	බහුවචන
පදමා : ගව්‍ය, ගව්‍යනො	ගව්‍යනො, ගව්‍යනා
ආලපන : (හෙ) ගව්‍ය, ගව්‍ය, ගව්‍යා	(හව්‍යනො) ගව්‍යනො, ගව්‍යනා
දුකියා : ගව්‍යනං	ගව්‍යනෙ
තකියා : ගව්‍යතා, ගව්‍යනෙන	ගව්‍යනෙහි, ගව්‍යනෙහි
කරණ : ගව්‍යතා, ගව්‍යනෙන	ගව්‍යනෙහි, ගව්‍යනෙහි
චතුර්ථී : ගව්‍යනො, ගව්‍යනාසා	ගව්‍යනං, ගව්‍යනානං
පඤ්චමී : ගව්‍යතා, ගව්‍යනමනා, ගව්‍යනාසමා	ගව්‍යනෙහි, ගව්‍යනෙහි
ෂට්ඨී : ගව්‍යනො, ගව්‍යනාසා	ගව්‍යනං, ගව්‍යනානං
සත්තමී : ගව්‍යති, ගව්‍යනෙ, ගව්‍යනමහි ගව්‍යනාසමි.	ගව්‍යනෙසු

'ගව්‍යන' ශබ්දයෙන් යන්නවුන් කියක්.

ඉන්ද්‍රජිති 'ගව්‍යනි' ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පද්මා	: ගව්‍යනතී	ගව්‍යනතී, ගව්‍යනතියෝ
ආලපන	: (හෙ) ගව්‍යනතී	(හොකී) ගව්‍යනතී, ගව්‍යනතියෝ
දුතියා	: ගව්‍යනතී.	ගව්‍යනතී, ගව්‍යනතියෝ
තතියා	: ගව්‍යනතියා	ගව්‍යනතීහි, ගව්‍යනතීහි
කරණ	: ගව්‍යනතියා	ගව්‍යනතීහි, ගව්‍යනතීහි
වතුනව	: ගව්‍යනතියා	ගව්‍යනතීන.
පඤ්චමී	: ගව්‍යනතියා	ගව්‍යනතීහි, ගව්‍යනතීහි
ජට්ඨ	: ගව්‍යනතියා	ගව්‍යනතීන.
සත්තමී	: ගව්‍යනතියා, ගව්‍යනතියා	ගව්‍යනතීසු

නපුංසක ලිඛිත 'ගව්‍යනා' ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පද්මා	: ගව්‍යං	ගව්‍යන්තා, ගව්‍යන්තානි
ආලපන	: (හෙ) ගව්‍යං, ගව්‍ය, ගව්‍යා	ගව්‍යන්තා, ගව්‍යන්තානි
දුකියා	: ගව්‍යන්තං	ගව්‍යන්තෙ, ගව්‍යන්තානි
කතියා	: ගව්‍යතා, ගව්‍යන්තෙන	ගව්‍යන්තෙහි, ගව්‍යන්තෙහි
කරණ	: ගව්‍යතා, ගව්‍යන්තෙන	ගව්‍යන්තෙහි, ගව්‍යන්තෙහි
චතුර්ථී	: ගව්‍යතො, ගව්‍යන්තස්සා	ගව්‍යතං, ගව්‍යන්තානං
පඤ්චමී	: ගව්‍යතා, ගව්‍යන්තමා, ගව්‍යන්තසමා	ගව්‍යන්තෙහි, ගව්‍යන්තෙහි
ෂට්ඨී	: ගව්‍යතො, ගව්‍යන්තස්සා	ගව්‍යතං, ගව්‍යන්තානං
සත්තමී	: ගව්‍යති, ගව්‍යන්තෙ, ගව්‍යන්තමිහි, ගව්‍යන්තසමී.	ගව්‍යන්තෙසු

9 පාඩම

9.1 ජාතං සරණතො හයං

අතීතේ බාරණසීනගරස්ස අවිදුරේ නදීතිරගාමකේ පාටලො නාම එකො නටො වසති. යසවා සො එකස්මිං උස්සවදිවසෙ හරියං ආදය බාරාණසිං පවිසිත්වා නච්චිත්වා ගායි. ධනවත්තා ච බලවත්තා ච වක්ඛුමත්තා ච තස්ස මහත්තං ධනං අදංසු. අප් සො පුඤ්ඤවා නටො ධනවා හුත්වා උස්සවපරියොසානෙ අත්තනො ගාමං ගව්ඡනො නදීතිරං පත්වා නටොදකං ආගව්ඡන්තං දිස්වා තප්ප් නිසීදිත්වා සුරං පිච්චනො මත්තො නදිං කරිත්වා ගමිස්සාමීති අත්තනො බලං අජානනො මහාවිණං ගිවාය බන්ධිත්වා හරියං හතෙප් ගහෙත්වා නදිං ඔතරි. විණං ඡිද්දෙහි උදකං පාවිසි. අප් නං සා විණං උදකෙ ඔසීදපෙසි. හරියා පනස්ස ඔසීදනභාවං ඤත්වා තං විස්සජේත්වා උත්තරිත්වා තීරෙ අට්ඨාසි. පාටලො සකිං උමුජ්ජති. සකිං නිමුජ්ජති. උදකං පිටිත්වා උඤ්චාමානොදරො අහොසි. අප්සස්ස හරියා විනෙතසි. මය්හං සාමිකො යසවා. සො ඉදන් මරිස්සාති එකං නං ගීතකං යාචිත්වා පරිසමජේධි තං ගායන්ති ජීවිකං තප්පෙස්සාමීති එකමෙම ගීතකං දෙහිති ආහ. ගංගාය වුඤ්ඤාමානො සො ආහ.

‘යෙන සිඤ්චන්ති දුක්ඛිතං
යෙන සිඤ්චන්ති ආතුරං
තස්ස මජ්ඣෙධි මරිස්සාමි
ජාතං සරණතො හයං’ ඉති

9.2 අත්වැල

සරණතො හයං ජාතං	- පිහිට වු දෙයින් බිය හටගත්තේ ය.
අවිදුරේ	- නුදුරෙහි
තදිතිරගාමකේ	- (තදී + තීර + ගාමකේ) ගහබඩගමක
තටො	- තඵවෙත්
යසවනේතා	- කීර්තිමත්
උසාවදිවසේ	- (උසාව + දිවසේ) උත්සව දවසක
ගරියං	- (දවසක) බේරිද
ආදය	- (ආ + $\sqrt{ද}$ + ය)කැවූවගෙන
පච්ඡිත්වා	- ප + $\sqrt{ච්ඡ$ + ඉ + ත්වා) පිච්ඡ
තච්ඡිත්වා	- (තච්ච + ඉ + ත්වා) රහ දී
ගායී	- ගැයුවේ ය.
ධනවත්තා	- ධනවත්හු
බලවත්තා	- බලවත්හු
චක්කමත්තා	- ඇස් ඇත්තෝ
අදංසු	- ($\sqrt{ද}$ + උං) දුන්න.
සුඤ්ඤවා	- පින්වතෙක්
ධනවා	- ධනවතෙක්
සුත්වා	- ($\sqrt{හු}$ + ත්වා) වී
උසාවපරියොසානේ	- (උසාව + පරි + අවසානේ) උත්සවය අවසානයෙහි
ගවජනේතා	- යන්නේ
තදිතිරං	- (තදී + තීර + අං) ගං තෙරට
පත්වා	- ($\sqrt{පද}$ + ත්වා) පැමිණ
තවොදකං	- (තව + උදකං) අලුත් වතුර
ආගවජනං	- එන
දිසා	- ($\sqrt{දිස}$ + ත්වා) දැක
සුරං	- රා
පිවනේතා	- බොන්නේ
නිසිදිත්වා	- (නි + $\sqrt{සිද්}$ + ඉ + ත්වා) හිඳ
මනේතා	- මත්වූයේ
බලං	- ශක්තිය
අජානනේතා	- (න + ජානනේතා) නො දන්නේ
මහාවිණං	- මහා විණාව
ගිවාය	- ගෙලෙහි
බන්ධිත්වා	- ($\sqrt{බ්ධි}$ + ඉ + ත්වා) බැඳ
තදිං	- ගහ
තරිත්වා	- ($\sqrt{තර}$ + ඉ + ත්වා) තරණය කොට
මතරී	- (අව > ම + තර + ඉ) බැස්සේ ය
ජ්ඣෙහි	- සිදුරුවලින්

මයිතාපෙයි	-	(අව > ම + සීස + ණාපෙ + සි) ගිල්වී ය.
විසායේන්වා	-	(වි + $\sqrt{\text{සජ} + \text{ණෙ} + \text{ත්වා}}$) හැරදමා
සකිං	-	වරක්
උමුජුජුති	-	මතු වෙයි
තිමුජුජුති	-	ගිලෙයි
උදුමානොදරො	-	(උදුමාන + උදරො) ඉදිමුණු බඩ ඇත්තේ
යසවා	-	කීර්තිමනෙක්
පරිසමජේධ	-	(පරිස + මජේධ) පිරිස මැද
එකමෙව	-	(එකං + එව) එක ම
වුයාමානො	-	ගහගෙන යන්නෙ
සිඤ්ඤති	-	ඉසියි
දුක්ඛිතං	-	දුක්ඛපත්වුවකු
ආතුරං	-	ආතුරයකු

9.3 ව්‍යාකරණ

2. පද

2.1 නාමපද

"දුතියා" විභක්තිය

නාම විභක්ති ප්‍රත්‍යය මාලාවේ දෙ වන ප්‍රත්‍යය යුගලය දුතියා විභක්ති නම්. එනම් 'අං' සහ 'යො' යන ප්‍රත්‍යය දෙකයි. ඒකවචන හා බහුවචන වශයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෝ දෙකට බෙදෙති.

දුතියා විභක්ති ප්‍රත්‍යය	
ඒකවචන	බහුවචන
අං	යො

මේ ප්‍රත්‍යයන් නාමයන්ට පසු ව යෙදී දුතියා විභක්තාන්ත පද සෑදේ.

නාමය	දුතිය ඒකවචන ප්‍රත්‍යය	දුතිය ඒකවචන පදය	දුතියා බහුවචන ප්‍රත්‍යය	දුතියා බහුවචන පදය
බුද්ධ වතිනා පුත්‍ර	+අං +අං +අං	බුද්ධං වතිනං පුත්‍රං	+යො (එ) +යො +යො (ආනි)	බුද්ධො වතිනායො පුත්‍රානි

පද සිද්ධියේ දී ප්‍රත්‍යයන්ට හා නාමයන්ට ආදේශයන් හා ලෝපාදි කාර්ය සිදු වේ.

ද්‍රතියා විගත්තියෙන්

(අ) අනුක්ත කර්මාර්ථය

(ආ) ක්‍රියා විශේෂණාර්ථය

(ඉ) අත්‍යන්ත සංයෝගාර්ථය ආදි අර්ථ ප්‍රකාශ වේ.

(අ) අනුක්ත කර්මාර්ථය :

කර්තෘ කාරක ආබ්‍යාතයක ක්‍රියාවට අරමුණු වීම - යටත් වීම අනුක්ත කර්මාර්ථය නම්.

උදහරණ :

i. කෙ දිසෙ [දීප + යො (ථ)] ජාලෙනති (මව්හු පහන් දල්වත්)

ii. වාණිජො ගණිං (භාණ්ඩ + අං) විකතිණාති (වෙළෙන්දා බඩු විකුණයි)

(ආ) ක්‍රියා විශේෂණාර්ථය :

ක්‍රියාව සිදුවන ආකාරය විශේෂ කර දැක්වීම ක්‍රියා විශේෂණාර්ථය නම්.

උදහරණ :

i. සකුණා සුඛං (සුඛ + අං) ජීවති. (පක්ෂීහු සුවසේ වෙසෙත්.)

ii. කුමාරො සිසං (සීස + අං) ගච්ඡති. (ළමයා වේගයෙන් යයි)

(ඉ) අත්‍යන්ත සංයෝගාර්ථය :

ද්‍රව්‍ය, ගුණ, ක්‍රියා, චාවක පදයන් කාල, මාර්ග චාවක පදයන් සමඟ අත්‍යන්තයෙන් සම්බන්ධ වීම අත්‍යන්ත සංයෝගාර්ථය නම්.

උදහරණ :

i. සො මාසං (මාස + අං) ධම්මං උග්ගණ්හාති

(හෙතෙම මසක් මුළුල්ලෙහි ධර්මය උගනී)

ii. අසො යොජනං (යොජන + අං) ධාවති.

(අශ්වයා යොදුනක් දුවයි)

2.2 පද නිර්මාණය

‘ගුණවත්තු’ ශබ්දය

පුලිච්ඡිත ‘ගුණවත්තු’ ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්මා	ගුණවත්තු	සි > ආ	ගුණවා	යො > ඔ ආ	ගුණවතො ගුණවතො
දුතියා		අං	ගුණවතං	යො > එ	ගුණවතෙ
තතියා		නා > ආ එන	ගුණවතා ගුණවතෙන	හි > එහි එහි	ගුණවතෙහි ගුණවතෙහි
චතුස්ථි		ස > ඔ අසා	ගුණවතො ගුණවතාසා	නං > අං ආනං	ගුණවතං ගුණවතානං
පඤ්චමි		යමා > ආ අමා අසමා	ගුණවතා ගුණවතාමා ගුණවතාසමා	හි > එහි එහි	ගුණවතෙහි ගුණවතෙහි
ඡට්ඨි		ආ > ඔ අසා	ගුණවතො ගුණවතාසා	නං > අං ආනං	ගුණවතං ගුණවතානං
සත්තමි		යමිං > ඉ එ අමි අසමිං	ගුණවති ගුණවතෙ ගුණවතමි ගුණවතාසමිං	සු > එසු	ගුණවතෙසු

පහත සඳහන් වන්නේ ගුණවත්තු ශබ්දය මෙන් වර්තමාන ශබ්ද සමහරකි.

- i. ගුණවත්තු - ගුණවත් (ගුණවා - ගුණවත්තයා)
- ii. බලවත්තු - බලවත් (බලවා - බලවතා)
- iii. කුලවත්තු - කුලවත් (කුලවා - කුලවතා)
- iv. ධනවත්තු - ධනවත් (ධනවා - ධනවතා)
- v. සීලවත්තු - සීලවත් (සීලවා - සීලවතා)

- vi. පුඤ්ඤවනතු - පින්වත් (පුඤ්ඤවා - පින්වතා)
- vii. යසවනතු - කීර්තිමත් (යසවා - කීර්තිමතා)
- viii. භගවනතු - භගවත් (භගවා - පින්වතා)
- ix. පඤ්ඤවනතු - නැණවත් (පඤ්ඤවා - නැණවතා)
- x. හිමවනතු - හිමවත් (හිමවා - හිමාලය)
- xi. ඵලවනතු - ඵලවත් (ඵලවා - ගෙඩි ඇති)
- xii. පුඤ්ඤවනතු - මල් ඇති (පුඤ්ඤවා - මල් ඇති)

9.4 අභ්‍යාසය

(අ) පහත සඳහන් පාලි වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.

1. පඤ්ඤවනතා ඵලවනෙ රුකෙහි න ජිහ්වෙති.
2. ගුණවා පුඤ්ඤවනෙසු පසිදති.
3. පුඤ්ඤවා දනං දෙති : සීලඤ්ඤා රකකති.
4. ථාමවා පුරියො ඵලවනං ච පුඤ්ඤවනං ච රුකං ආරුහිත්වා පුඤ්ඤානි ච ඵලානි ච ඔවිනාති.
5. ඵලවනෙසු රුකෙහිසු සකුණා වසන්ති.
6. ස්වාකමානො භගවතා ධම්මො.
7. බලවනෙහි රාජ්‍ය සඳ්ධිං පඤ්ඤවනතා රාජානො න යුජ්ජන්ති.
8. යසවා උපාසකො සීලවනෙහි හික්කුණා භගවනං උපසංකම්.
9. පඤ්ඤවනස්සායං ධම්මො නායං ධම්මෙ උපපඤ්ඤස්සා.
10. රාජා බලවනතානං යොධානං ධනං දත්වා තෙ ජනපදෙසු නිවාසෙයි.
11. දුබ්බලො බලවනෙ භායති.
12. ධනවතො ගහපතිනො බලවනතා පුත්තා ගුණවතො ආචරියස්ස ඔවාදං පටිගණ්හිංසු.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. උගත් (-සුතවා) ආර්ය ශ්‍රාවකයා අකුසල මුල් දකියි.
2. තාපසවරු හිමාලයෙහි වසන්නාහු රසවත් ආහාර නො ලබති.

3. පින්වත් උපාසකවරුන්ගේ දරුවෝ භාග්‍යවත් බුදුහිමියන්ගේ ශ්‍රාවකයන්ට දන් දෙත්.
4. බලවත් රජවරු ශක්තිමත් යෝධයන් සමඟ උයනට යත්.
5. කැණවත්ත ආචාර්යවරු කීකරු ශිෂ්‍යයන්ට ශිල්ප දී කීර්ති ඇත්තෝ වෙති.
6. ධනවත්තු ද බලවත්තු ද රජවරු ද ඒ පින් නැත්තාට ධනය දුන්න.
7. පින්වත් ශිෂ්‍යයෝ උදේ ම නැගිට ශ්‍රද්ධාවත් උපාසකයන් විසින් දුන් රසවත් ආහාර වලද සිල්වත් ආචාර්යවරුන්ගෙන් ධර්මය උගනිත්.
8. රුමත් පුරුෂයා එක් වස්ත්‍රයක් හැඳ වර්ණවත් උතුරුසළුවක් පොරවා කුලවත් මිනිසුන් සමඟ හිමවතට ගියේ ය.
9. හෝග ඇති ගොවීහු තම සේවකයන්ට ආහාරපානවලින් සංග්‍රහ කළහ.
10. ධාන්‍ය ඇත්තන්ට ධනය දී ධනවත්තු ධාන්‍ය ලබාගෙන දිසාපාමොක් ආචාර්යවරයාට දුන්නේ ය.
11. තේජවත්ත රජවරු නැණවත් මහ ඇමතිවරුන්ගේ උපදෙස් ගෙන රජකළහ.
12. සිල්වත් සිටුවරයා භාග්‍යවත් බුදුරදුන්ගේ පාමුල වැටී වැන්දේ ය.

(ඉ) අංක 9.1 දරණ 'ජාතං සරණතො හයං යන පාඨය සිංහලයට තහන්ත.

පරිචය

පහත දැක්වෙන ශබ්ද වර්තැහිමි කටපාඩම් කරගන්න.

"ගුණවත්තු" ශබ්දය (පුලිඳික)

එකවචන	බහුවචන
පද්මා :- ගුණවා	- ගුණවනෝ, ගුණවනා
ආලපන :- (හෙ) ගුණවා, ගුණවා, ගුණවා	- (හවනෝ) ගුණවනෝ, ගුණවනා
දුතියා :- ගුණවතං	- ගුණවතෙ
තතියා :- ගුණවතා, ගුණවතෙන	- ගුණවතෙහි, ගුණවතෙහි
කරණ :- ගුණවතා, ගුණවතෙන	- ගුණවතෙහි, ගුණවතෙහි
චතුත්ථි :- ගුණවතො, ගුණවතාසා	- ගුණවතං, ගුණවතානං
පඤ්චමි :- ගුණවතා, ගුණවතමහා, ගුණවතසමා	- ගුණවතෙහි, ගුණවතෙහි
ඡට්ඨි :- ගුණවතො, ගුණවතාසා	- ගුණවතං, ගුණවතානං
සත්තමි :- ගුණවති, ගුණවතෙ, ගුණවතමහි, ගුණවතසමි	- ගුණවතෙසු

'ගුණවත්තු' ශබ්දයෙන් ගුණවත් යන අර්ථය කියත්.

10 පාඩම

10.1 ධනාත්වය රඳා

අයං දීපො රමණීයො. ඉදං පන ධනාත්වය රඳා. එලවනතා ව පුප්ඵලනතා ව රුක්ඛා ඉදං රඳා අලංකරොනති. තෙසු රුක්ඛෙසු වසනතා වණ්ණවනතා සකුණා රසවනතා මිත්තනතා එලාති බාදනතා සුඛං ජීවති. ජපාද වණ්ණවනතෙසු පුප්ඵල වරනතා වණ්ණං වා ගන්ධං වා අහේයනතා රසං එව ආදය පලෙනති. ඉමස්මිං රඳෙ බහු ගිරිසිඛරා භොනති. තෙසු එකො සුමනාවලො. යො පන අමහාකං හතවතො සමමා සමබුද්ධස්ස ලක්ඛණවනතෙසු පදලක්ෂණෙන අලංකතො භවති. ඉධ වසනතා මනුස්සා අත්තනො වණ්ණවනතා සරිරාති වණ්ණවනතෙසි වනෙපති ඡාදෙතවා වණ්ණවනතා පුප්ඵලාති ධාරෙනති.

10.2 අත්වැල

ධනාත්වය	- (ධනාත්වය + වනතු) පිත්ථත්
රසවනතාති	- (රස + වනතු) රසවත්
මිත්තනතාති	- (මිත්ත + වනතු) පැණි පිරුණු
ජපාද	- (ජ + පද) මී මැස්සෝ
අහේයනතා	- නො නසන්නාහු
හිමවනතාති	- (හිම + වනතු) හිම ඇති
ගිරිසිඛරා	- (ගිරි + සිඛර) කඳු මුදුන්
සුමනාවලො	- (සුමන + අවල) සමන්තිර
ලක්ඛණවනතෙසු	- (ලක්ඛණ + වනතු) ලකුණු ඇති
පදලක්ෂණෙන	- (පද + ලක්ෂණ) පා ලකුණින්
වණ්ණවනතාති	- (වණ්ණ + වනතු) පැහැපත්
ඡාදෙතවා	- වසා
ධාරෙනති	- දරත්

10.3 ව්‍යාකරණ

2 පද

2.1 නාමපද

"තතියා" විභක්තිය

නාම විභක්ති ප්‍රත්‍යය මාලාවේ තුන්වැනි ප්‍රත්‍යය යුගලය 'තතියා විභක්ති' නම්. ඒ 'තා' සහ 'ති' යන ප්‍රත්‍යය දෙක යි. එයින් 'තා' ප්‍රත්‍යය එකවචනය හැඟවීමටත්, 'ති' ප්‍රත්‍යය බහුවචනය හැඟවීමටත් යෙදේ.

තනියා විගණනි ප්‍රත්‍යය	
එකවචන	බහුවචන
තා	හි

මේ ප්‍රත්‍යය නාමයන් පසු ව යෙදීමෙන් තනියා විගණනයන්හි පද සෑදේ.

නාමය	තනියා එකවචන ප්‍රත්‍යය	තනියා එකවචන පදය	තනියා බහුවචන ප්‍රත්‍යය	තනියා බහුවචන පදය
බුද්ධ	+ තා (එන)	බුද්ධෙන	+ හි (එහි)	බුද්ධෙහි
මුනි	+ තා	මුනිනා	+ හි	මුනිහි
වනිකා	+ තා (ආය)	වනිකාය	+ හි (ආහි)	වනිකාහි
පුංඤ්	+ තා (එන)	පුංඤ්න	+ හි (එහි)	පුංඤ්හි

පද සිද්ධියේ දී ප්‍රත්‍යයන්ට හා නාමයන්ට විවිධ ආදේශයන් හා ලෝපාදි කාර්ය සිදු වේ.

තනියා විගණනයෙන්

- (අ) අනුක්ත කර්තෘ අර්ථය
- (ආ) කර්ණාර්ථය
- (ඉ) සභාර්ථය
- (ඊ) ක්‍රියා විශේෂණාර්ථය ආදි අර්ථ ප්‍රකාශ වේ.

(අ) අනුක්ත කර්තෘ අර්ථ

කර්මකාරක වාක්‍යවල අවසාන ආඛ්‍යාතයෙන් කර්තෘ උක්ත නොවේ. ඒ අනුක්ත කර්තෘ අර්ථය ප්‍රකාශ වන්නේ තනියා විගණනයෙනි.

උදාහරණ :

- i. පුරිසෙන [පුරිස + තා (එන)] එලානි පාඨියනි.
(මිනිසා විසින් ගෙඩි හෙළනු ලැබේ.)
- ii. අග්ගිනා [අග්ගි + තා] වනං ඩග්ගනි.
(ගින්නෙන් වනය දැවේ.)

(ආ) කරණාර්ථය :

කර්තෘගේ ක්‍රියා සිද්ධියට උපකාර වන්නේ කරණය යි. ඒ කරණාර්ථය ද තනියා විභක්තියෙන් ප්‍රකාශ වේ.

උදහරණ :

- i. මනුෂ්‍යෝ දණ්ඩන [දණ්ඩ + නා (එන)] ගොණං පහරති.
(මිනිසා දණ්ඩෙන් ගොණාට ගසයි.)
- ii. සෝ එරසුනා [එරසු + නා] රුකං ජිඤ්ඤති.
(හෙතෙම පොරවෙන් ගස කපයි.)

(ඈ) සහාර්ථය :

සමග, කැටුව යන අර්ථය සහාර්ථය යි. එම සහාර්ථය ද තනියා විභක්තියෙන් ප්‍රකාශ වේ.

උදහරණ :

- i. මනුෂ්‍යෝ මිත්තෙන [මිත්ත + නා(එන)] ගාමං ගව්ඡති.
(මිනිසා මිත්‍රයා සමඟ ගමට යයි.)
- ii. පණ්ඩිතෝ බාලෙන [බාල + නා (එන)] න විවදති.
(පණ්ඩිතයා බාලයා සමඟ විවාද නො කරයි.)

(ඊ) ක්‍රියා විශේෂණාර්ථය :

ක්‍රියාව සිදුවන ආකාරය විශේෂ කර දැක්වීම ක්‍රියා විශේෂණාර්ථය නම්.

උදහරණ :

- i. අසො වෙගෙන [වෙග + නා (එන)] ධාවති.
(අශ්වයා වේගයෙන් දුවයි.)
- ii. මනුෂ්‍යෝ දුක්ඛෙන [දුක්ඛ + නා (එන)] ජිවන්ති.
(මිනිස්සු දුක්ඛ ජිවත් වෙති.)

2 පද නිර්මාණය

"ගුණවත්තු" ශබ්දය

නපුංසක ලිඛිත 'ගුණවත්තු' ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පඨමා	ගුණවත්තු	අං	ගුණවං	ආ ආනි	ගුණවතො ගුණවතානි
දුතිය		අං	ගුණවතං	එ ආනි	ගුණවතො ගුණවතානි
තතියා		යා එන	ගුණවතා ගුණවතොන	එහි එහි	ගුණවතොහි ගුණවතොහි
චතුර්ථී		තො අස්ස	ගුණවතො ගුණවතාස්ස	තං ආනං	ගුණවතං ගුණවතානං
පඤ්චමී		තා අමහා අසමා	ගුණවතා ගුණවතාමහා ගුණවතාසමා	එහි එහි	ගුණවතොහි ගුණවතොහි
ඡට්ඨී		තො අස්ස	ගුණවතො ගුණවතාස්ස	තං ආනං	ගුණවතං ගුණවතානං
සත්තමී		ති එ අමහි අසමී	ගුණවති ගුණවතො ගුණවතාමහි ගුණවතාසමී	එසු	ගුණවතොසු

පහත දැක්වෙන්නේ නපුංසක ලිඛිත "ගුණවත්තු" ශබ්දය මෙන් වර්තමාන ශබ්ද කීපයකි.

ධක්ඛණවත්තු	-	ධාන්‍ය ඇති (ධක්ඛණවං)
වණණවත්තු	-	පැහැපත් (වණණවං)
රසවත්තු	-	රසවත් (රසවං)
මජ්ඣවත්තු	-	රස (ගුණ) වත් (මජ්ඣවං)
හිමවත්තු	-	හිමවත් (හිමවං)

10.4 අභ්‍යාසය

(අ) පහත සඳහන් පාලි වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.

1. රුක්ඛකො රසවනනානි ඵලානි පතනති
2. මයං අනෙත වණණවනෙතත කුසුමෙන බුද්ධං පුජෙම.
3. ඉදං පත ධක්ඛාදවං රට්ඨං.
4. යනතුන මයං අටචිං පච්ඡිකවා ඔජවනනානි ඵලානි බාදෙය්‍යාමානි තෙ අටචිං පච්ඡිංසු.
5. තෙ ධනවනනානි කුලානි පභාය පබ්බජිංසු.
6. තෙ යකඛා වණණවනෙති සරිරෙහි භගවතො පුරතො අට්ඨංසු.
7. ජමබුද්ධිපෙ බහුති හිමවනනානි පබ්බතකුටානි සිතති.
8. හත්ථි පබ්බතපාදතො හිමවනං පබ්බතකුටං ආරුහති.
9. උපාසකො එකං වණණවනං වත්ථං නිවාසෙත්වා, අක්ඛං වණණවනං වත්ථං පාරුපිත්වා, සීලවනං තාපසං උපසංකමි.
10. යසවං කුලං මනුස්සෙහි පුජිතං භවති.
11. ඵලවනනානි ච පුප්ඵවනනානි ච අරක්ඛානි බහුති මිගපකඛිති සෙවිතානි භොතති.
12. වණණවනනානි අපි රුපවනනානි අපි සරිරානි පුතිභාවං ආපජ්ජති.

(ආ) අංක 10.1 දරණ "ධක්ඛාදවං රට්ඨං" යන පාඨය සිංහලයට නඟන්න.

(ඇ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. බොහෝ පක්‍ෂීහු ගස්වල වසන්නාහු රසවත් ගෙඩි කා සුවසේ ජීවත් වෙති.
2. පිපුණු වර්ණවත් පුෂ්පයෝ වෘක්ෂලතාදිය අලංකාර කරත්.
3. ධාන්‍ය ඇති මේ රට ධනවත් ද පින්වත් ද වේ.
4. බොහෝ සිවුපාවෝ ද පක්‍ෂීහු ද පල ඇති මල් ඇති ආරණ්‍යවල සුවසේ ජීවත් වෙති.
5. ධනවත් කුලවල උපන් පින්වත් දරුවෝ නෑණුවන් තවුසන් වෙත ගොස් දහම් අසත්.
6. වර්ණවත් රසවත් ගෙඩි ගස්වලින් වැටේ.
7. ඒ පිටුවරයා ධනවත් කුලයකින් තමාගේ නුවණැති පුත්‍රයාට බිරියක් ගෙනාවේය.
8. මිනිස්සු ධනවත් හෝ යසවත් හෝ පින්වත් හෝ කුලවල උපදිත්.
9. රුමත් කාන්තාව වර්ණවත් වස්ත්‍රයක් අඳියි.

10. බුද්ධිමත් වෛද්‍යවරයා (වෛජේෂා) කාන්තාවගේ රෝගය සුව කළේ ය.
11. හෝග ඇති මිනිස්සු බෙහෙත්වලින් රෝග සංසිදුවත්.
12. හිමාලයෙහි වයන සිල්වත් තවුසෝ රසවත් කෑම බීම ලබන්නට නුවරට එත්.

පරිචය

පහත දැක්වෙන ශබ්ද වර්තෘහිම කටපාඩම් කරගන්න.

"ගුණවතතු" ශබ්දය (-නපුංසකලිංග)

	එකවචන	බහුවචන
පදමා	:- ගුණවං	ගුණවතා, ගුණවතානි
ආලපන	:- (හෙ) ගුණවං, ගුණව, ගුණවා	ගුණවතා, ගුණවතානි
දුතියා	:- ගුණවතං	ගුණවතෙ, ගුණවතානි
තතියා	:- ගුණවතා, ගුණවතෙන	ගුණවතෙහි, ගුණවතෙහි
කරුණ	:- ගුණවතා, ගුණවතෙන	ගුණවතෙහි, ගුණවතෙහි
චතුර්ථී	:- ගුණවතො, ගුණවතාසා	ගුණවතං, ගුණවතානං
පඤ්චමී	:- ගුණවතා, ගුණවතමා, ගුණවතාසමා	ගුණවතෙහි, ගුණවතෙහි
ඡන්ද්‍රි	:- ගුණවතො, ගුණවතාසා	ගුණවතං, ගුණවතානං
සත්තමී	:- ගුණවති, ගුණවතෙ ගුණවතමහි, ගුණවතාසමි	ගුණවතෙසු

11 පාඨම

11.1 රාහු ජාතො බන්ධනං ජාතං

රාහු විය ලාභී ගණනාවකි රාහුලො. කො සො? සිකුකාමො ආයුමා රාහුලහඳො බුද්ධපුත්තො. තස්ස හි ජාතදිවසෙ සුඛොදනො මහාරාජා පුත්තස්ස මෙ තුට්ඨි. නිවෙදෙථාති උය්‍යානෙ කීළුත්තස්ස බොධිසත්තස්ස සාසනං පහිණි. බොධිසත්තො තං සුත්වා රාහු ජාතො බන්ධනං ජාතනති ආහ. රාජා කිං මෙ පුත්තො අවචාති පුච්ඡිත්වා තං වචනං සුත්වා ඉතො පට්ඨාය මෙ තත්තු රාහුලොත්ථෙවි නාමං හොතුති ආහ. තතො පට්ඨාය සො කුමාරො රාහුලො නාම ජාතො.

කෙවිපන රාහුලො ජාතො බන්ධනං ජාතනති පට්ඨති. කප්ථි පොතථකෙ ව ලිබ්බති. තං න සුත්ථරං.

න හි රාහුලොති කුමාරස්ස නාමං පට්ඨමං උප්පන්නං පච්ඡායෙව පන උප්පන්නං අය්‍යකෙන දින්නතා. තස්මා තද් බොධිසත්තෙන රාහුලො ජාතොති වත්තුං න යුත්තං.

11.2 අත්ථැල

රාහු	- රාහු අසුරේන්ද්‍රයා
ජාතො	- උපන්නේ ය.
බන්ධනං	- බැඳුමක්
විය	- මෙන්
ලාභී	- අල්ලා ගනියි.
ගණනාවකි	- අල්ලා ගනියි.
සිකුකාමො	- (සිකුකා + කාමො) සිකුකාමාණී
ජාතදිවසෙ	- (ජාත + දිවසෙ) උපන් දිනයේ
තුට්ඨි.	- සතුට
නිවෙදෙථාති	- (නිවෙදෙන + ඉති) දන්වවී යැයි
උය්‍යානෙ	- උයනෙහි
සාසනං	- භස්තක්
පහිණි	- යැවිය
ඉතො පට්ඨාය	- මෙතැන් පටන්
තත්තු	- මුතුබුරාගේ
රාහුලොත්ථෙව	- (රාහුලො + ඉති + ථව) රාහුල යැයි ම
හොතුති	- (හොතු + ඉති) වේවායි
කෙවි	- කිසිවෙක්
සුත්ථරං	- සිද්ධසි
පට්ඨායෙව	- (පච්ඡා + ථව) පසුව ම
අය්‍යකෙන	- සීයා විසින්
දින්නතා	- දුන් බැවින්
යුත්තං	- සිද්ධසි ය

11.3 ව්‍යාකරණ :

2 පද

2.1 නාමපද

"චතුර්ථී" විභක්තිය

නාම විභක්ති ප්‍රත්‍යය මාලාවේ සිටි වන ප්‍රත්‍යය යුගලය 'චතුර්ථී විභක්ති' නම්. ඒ 'ස' හා 'නං' යන ප්‍රත්‍යය දෙක යි. ඒකවචන හා බහුවචන ප්‍රත්‍යය යනුවෙන් ඒ ප්‍රත්‍යය දෙකට බෙදේ.

'චතුර්ථී' විභක්ති ප්‍රත්‍යය	
ඒකවචන	බහුවචන
ස	නං

මේ ප්‍රත්‍යය නාමයන්ට පසු ව යෙදී 'චතුර්ථී' විභක්තියෙන් පද සෑදේ.

නාමය	චතුර්ථී ඒකවචන ප්‍රත්‍යය	ඒකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
බුද්ධ	+ ස (සා)	බුද්ධසා	නං (ආනං)	බුද්ධානං
මුනි	+ ස (සා)	මුනිසා	නං	මුනිනං
වනිකා	+ ස (ආය)	වනිකාය	නං	වනිකානං
එල	+ ස (සා)	එලසා	නං (ආනං)	එලානං

පද සිද්ධියේ දී සත්‍ය කාර්ය හා මේ ප්‍රත්‍යයන්ට විවිධ ආදේශ ද වේ.

'චතුර්ථී විභක්තිය'

(අ) සම්ප්‍රදනාර්ථය

(ආ) තෘප්තාර්ථය

(ඇ) ආශීර්වාදාර්ථය

(ඈ) නමො යොගය ආදී අර්ථවල යෙදේ.

(අ) සම්ප්‍රදනාර්ථය :

දීමක් පැවසෙන වාක්‍යයක එම දීම ලබන්නා පැවසෙන දය චතුර්ථි විගක්තියෙන් යෙදේ.

- උදහරණ : i. 'උපසකො සංඝස්ස' [සංඝ + ස (ස්ස)] දනං දෙති.
(උපාසකයා සංඝයා වහන්සේට දනය දෙයි.)
- ii. රාජා මනුස්සානං [මනුස්ස + නං (ආනං)] ධනං දෙති.
(රජතුමා මිනිසුන්ට ධනය දෙයි.)

(ආ) තාදර්ථය

පිණිස, සඳහා යන අර්ථය (තදර්ථය) පැවසෙන පද චතුර්ථි විගක්තියෙන් යෙදේ.

- උදහරණ : i. සො ඤාතීනං පුඤ්ඤාදාය
(පුඤ්ඤාදාය + ස (ආය) ව්‍යථං දෙති.
(හේ නැයන්ට පින් පිණිස වස්ත්‍රයක් දෙයි.)
- ii. අහං සීතස්ස පටිඝාතාය (පටිඝාත + ස (ආය) චීවරං පටිසෙවාමි.
(මම සීතල නසනු පිණිස සිවුර භාවිත කරමි.)

(ඉ) ආශීර්වාදර්ථය :

යහපත් ප්‍රාර්ථනයකට ඉලක්ක වන පදය චතුර්ථි විගක්තියෙන් යෙදේ

උදහරණ : සොඤ්ඤා තෙ [ත + ස(ථ)] හොතු සබ්බදා!
(හැමදා ඔබට යහපතක් වේවා!)

(ඊ) තමො යෝගය :

'තමො' ආදී වශයෙන් තමස්කාරයට ඉලක්ක වන පදය චතුර්ථි විගක්තියෙන් යෙදේ.

උදහරණ : තමො තස්ස [ත + ස(ස්ස)] මුනිඤ්ඤා!
(ඒ මුනිඤ්ඤන්ට තමස්කාරය වේවා!)

2.2 පද නිර්මාණය

‘මාතු’ ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	නාමය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්මා	මාතු	සි > ආ	මාතා	යො > ආරො	මාතරො
දුතියා		අං > අරං	මාතරං	යො > අරෙ අරො	මාතරෙ මාතරො
තතියා		නා > අරා උයා	මාතරා මාතුයා	හි > අරෙහි අරෙහි උහි උහි	මාතරෙහි මාතරෙහි මාතුහි මාතුහි
චතුෂ්ඨී		ස > උයා	මාතුයා	නං > අරානං ආනං උනං	මාතරානං මාතානං මාතුනං
පඤ්චමී		සමා > අරා උයා	මාතරා මාතුයා	හි > අරෙහි අරෙහි උහි උහි	මාතරෙහි මාතරෙහි මාතුහි මාතුහි
ෂට්ඨී		ස > උයා	මාතුයා	නං > අරානං ආනං උනං	මාතරානං මාතානං මාතුනං
සත්තමී		සමිං > අරි	මාතරි	සු > අරෙසු උසු	මාතරෙසු මාතුසු

ධීතු - දුව

දුහිතු - දුව

යන ශබ්ද ‘මාතු’ ශබ්දය මෙන් වර්තැහේ

2.2 පද නිර්මාණය

"හියනනි" ආඛ්‍යාතය

$\sqrt{\text{පව}}$ ධාතුවෙන් හියනනි ආඛ්‍යාත පද සෑදෙන ආකාරය					
පුරුෂ	ධාතුව	එකවර්ත ප්‍රත්‍යය	එකවර්ත පදය	බහුවර්ත ප්‍රත්‍යය	බහුවර්ත පදය
පඨම	$\sqrt{\text{පව}}$	+ ආ	අපවා පවා	+ උ	අපච්චි පච්චි
මජ්ඣම		+ ඩ	අපවො පවො	+ න්	අපවන් පවන්
උත්තම		+ අ	අපවං පවං	+ මහා	අපවමහා පවමහා

ඉහත දැක්වුණු ආඛ්‍යාත පදවල අර්ථ මෙසේ ය.

අපවා	-	පිසුවේ ය.	අපච්චි	-	පිසුවෝ ය.
පවා			පච්චි	-	
අපවො	-	පිසුවෙහි	අපවන්	-	පිසුවෙහු
පවො			පවන්		
අපවං	-	පිසුවෙමි	අපවමහා	-	පිසුවෙමු
පවං			පවමහා		

හියනනි ආඛ්‍යාත පද කීපයක්

අගමා අගා	-	($\sqrt{\text{ගමු}}$) ගියේ ය.
අවවා	-	($\sqrt{\text{වව}}$) කීවේ ය.
අහරා	-	($\sqrt{\text{හර}}$) ගෙන ගියේ ය.
අදද, අද	-	($\sqrt{\text{ද}}$) දුන්නේ ය.
අභවා	-	($\sqrt{\text{භු}}$) වූයේ ය.
අකරා, අකා	-	($\sqrt{\text{කර}}$) කළේ ය.

11.4 අභ්‍යාසය

(අ) අංක 11.1 දරණ 'රාහු ජාතෝ ඛනධන ජාතං පාඨය සිංහලයට පරිවර්තනය කරන්න.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නගා අංකිත පදවල විගන්ති ප්‍රත්‍යය වෙන් කර විගන්ති අර්ථ නම් කරන්න.

1. කුටුම්භිකෝ ඵලානි ඔව්නිත්වා අත්තනෝ ධිතරානං දෙති.
2. උපාසකෝ ධිතරෙහි විහාරං ගන්තවා ධම්මං සුඡාති.
3. හෙ උපාසකා, තුමෙහ දුතං දෙථ, සීලං රක්ඛථ, විතතං භාවෙථ, මාතරං ච පිතරං ච සුජෙථ.
4. අමනාකං ඤායො පරතීරං ගන්තවා වාණිජ්ජකමං කරොන්තා සුඛං ජිවන්තු.
5. මනුස්සා ආකාසෙ පුණ්ණවහදං දිස්වා පුත්තදරෙහි සද්ධිං අනුරාධපුරං ගන්තවා මහාවෙතියං සුජෙසුං.
6. මහාථෙරො ජනපදෙසු වාරිකං වරමානො සීලවනෙහ ච ගුණවනෙහ ච උපාසකෙ අපස්සි.
7. වොහාරකුසලා වාණිජා මාතරෙහි සද්ධිං සමුද්දං තරිත්වා සිංහං තමබපණ්ණිදීපං ගච්ඡිංසු.
8. මෙත්තං භාවෙන්තා මනුස්සා සුඛං සුපන්ති. සුඛං පටිබුජ්ජධන්ති, න පාපකං සුපිතං පස්සන්ති.
9. තීනිමානි හික්ඛවෙ අකුසල්ලානි : ලොහො අකුසල්ලං, දොසො අකුසල්ලං මොහො අකුසල්ලං.
10. වාතරො රුක්ඛසාඛාසු ධාවන්තො වණ්ණවන්තානි රසවන්තානි පක්කානි අමඛථලානි භූමියං පානෙසි.
11. අතීතෙ ඛාරාණසියං ධනවති බ්‍රාහ්මණකුලෙ අමනාකං ඛොධිසත්තො උප්පජ්ජි.
12. තදා විජයො නාම ථාමවා කුමාරො බලවන්තෙහි කුමාරෙහි සද්ධිං තමබපණ්ණිදීපං ආගච්ඡි.

(ඉ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට තහනන.

1. රාහුල කුමාරයා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පසුපස ගියේය.
2. ගුණවත් මිනිසා සිල්වත් රෝගියාට උවදුරු කරයි.
3. සත්පුරුෂයාගේ ධනය රජවරු ගෙන නො යත්.
4. සොරු ධනවත් මිනිසාගේ ධනය ගෙනයත්.
5. කුමාරයා ගසට නැග අතු සොලවා රසවත් අඹ බීම දැමීය.
6. ඒ කෙළඹයා දඹදිවින් ලක්දිවට පැමිණ මහාවිහාරයේ දී පැවිදි විය.
7. පෙර දඹදිව හිමවතෙහි එක් ගුහාවක ශක්තිමත් සිංහයෙක් වාසය කළේය.
8. ඒ ගුණවත් රජවරු තේජවන්ත තවුසකු දැක ශක්තිමත් යෝධයන් ලවා පත්සලක් කරවා දුන්හ.
9. ගුණවත් පුරුෂයෝ හෝග ලැබ හෝග ඇත්තෝ වී තමාගේ පුතුන්ට ද සිල්වත් තවුසන්ට ද දසයන්ට ද දී සුවසේ ජීවත් වෙත්.
10. එම්බා පුත්‍රයා, ඔබ පත්සලට ගොස් සිල්වත් හික්කුන් වහන්සේලාට රසවත් පලතුරු දී පින්වතකු වී වහා එනු මැනවි.
11. මේ මහා පොළවෙහි සියලු ම ගංගාවෝ ඇදව යත්.
12. ගස්වලින් වැටෙන රසවත් වූ ද තීරස වූ ද සියලු ම ගෙඩි සෘජුව ම වැටේ.
13. ශක්තිමත් පක්ෂීහු ඉක්මනින් අහසින් යන්නාහු වහා තමන්ගේ වසනකැන්වලට යත්.
14. පින්වත් මනුෂ්‍යයෝ නිතර දන් දෙත්, සිල් රකිත්, සිත් වඩත්, නිවනට සමීප වෙත්.
15. මම දිගු ලෙස ආශ්වාස කරන්නෙමි. දිගුලෙස ප්‍රශ්වාස කරන්නෙමි.
16. ඔහුගේ මව දිනපතා විහාරයට ගොස් මල් පුදයි.
17. දුව සමඟ වනයට ගිය මව පල නෙලයි.
18. අපි අපගේ මවුවරන්ට හැමදා වදිමු.
19. දුවරු මවුවරුන්ගේ රෙදි ගනිත්.
20. පියවරු හැම ද දුවරුන්ගේ නිවෙස්වල නො වසත්.

11.5 පරිවය

පහත සඳහන් වරකැහිම් කවපාඩම් කරගන්න.

"මාතු" ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පදමා	: මාතෘ	මාතරෝ
ආලපන	: (හෙ) මාතෘ, මාතෘ	මාතරෝ
දුතියා	: මාතරං	මාතරේ, මාතරෝ
තතියා	: මාතරා, මාතුයා	මාතරෙහි, මාතරෙහි, මාතුහි, මාතුහි
කරණ	: මාතරා, මාතුයා	මාතරෙහි, මාතරෙහි, මාතුහි මාතුහි
චතුර්ථී	: මාතුයා	මාතරානං, මාතෘනං, මාතුනං
පඤ්චමී	: මාතරා, මාතුයා	මාතරෙහි, මාතරෙහි, මාතුහි, මාතුහි
ෂඩ්ථී	: මාතුයා	මාතරානං, මාතෘනං, මාතුනං
සත්තමී	: මාතරී	මාතරෙසු, මාතුසු

'මාතු' ශබ්දයෙන් 'මව' කියත්.

√පව ධාතුව

හියනනති ආබ්‍යාතයෙහි වරකැහිම

	එකවචන	බහුවචන
පදම පරිස	: අපවා, පවා	අපවු, පවු
මණ්ඩම පුරිස	: අපවො, පවො	අපවන්ථ, පවන්ථ
උත්තම පුරිස	: අපවං, පවං	අපවඹා, පවඹා

12 පාඨම

12.1 කුණ්ඩලකෙසි

සා ගුණවතී සීලවතී කුණ්ඩලකෙසි සබ්බං බලිකමමං පටියාදෙත්වා 'එහි සාමී ගව්ජාමා' ති ආහ. 'තෙතති ගඥෙ මහග්ගානි වත්ථාහරණානි ගහෙත්වා අත්තානං අලංකරොහි, හසන්තා කීලන්තා සුඛං ගව්ජාමා'ති ආහ. සා තථා අකාසි. වොරො තං කුණ්ඩලකෙසිං ගහෙත්වා වොරපබ්බතං අභිරුහි. අථ වොරො ආහ: 'න මග්ගං බලිකමෙමන අත්තො. වඤ්චත්වා පන තං ආදය ආගතොමි'ති. කිං කාරණං සාමී ති? තං මාරෙත්වා තව ආහරණානි ගහෙත්වා පලායනත්වායා'ති. 'ඉමානි ආහරණානි ගහෙත්වා මග්ගං ජීවිතං දෙහි'ති. 'මාරෙත්වාමි යෙවා'ති. අථ සා පඤ්ඤවතී, කුණ්ඩලකෙසි විනෙතසි. පඤ්ඤ නාම න පච්ඡිත්වා බාදනත්වාය. අථ බො විචාරණත්වාය, ජාතිස්සාමි අස්ස කත්තබ්බන්ති. සා ආහ: සාමී අජ්ජ මෙ සුද්ධිං කත්වා තථං අත්තානං වන්දිතං දෙහිති. සො සාධු හඥෙ සුද්ධිං කත්වා වන්දාහිති. සා තිකඛිතං පදකඛිණං කත්වා වතුසු ධානෙසු වන්දිත්වා තං පබ්බතස්සානෙ බිජි. තං දිසවා අඤ්ඤතරා දෙවතා එවමාහ.

න සො සබ්බෙසු ධානෙසු - පුරිසො හොති පණ්ඩිතො
ඉත්ථිජි පණ්ඩිතා හොති - තත්ථ තත්ථ විවකඛණං

12.2 අත්වැල

මා විතති	- කල්පනා නො කරන්න
බලිකමමං	- බලියම්
කෙතත්තොති	- (කෙන + අත්තො + ඉති) කුමක් අවශ්‍යදැයි
අස්සොදකමධුපායාසෙන	- (අස්ස + උදක + මධුපායාසෙන) දියනුමුසු, මීපැණි මිශ්‍ර කිරීමකකින්
ලාජපඤ්චමකෙහි පුජෙහි	- (ලාජ + පඤ්චමකෙහි + පුජෙහි) විලඳ පස් වැනි කොට ඇති මල්වලින් (විලඳ, අබ්, සුත්‍රසාල්, සමන් කැකුළු, රිකණ)
පටියාදෙත්වාමි	- (පටි + $\sqrt{\text{යත}}$ + ස්වාමි) පිළියෙලකර දෙන්නෙමි
ගුණවතී	- (ගුණ + වත්ත + ඊ > ගුණවත්ත + ඊ) ගුණවතිය
සීලවතී	- (සීල + වත්ත + ඊ > සීලවත්ත + ඊ) සීලවතිය
හඥෙ	- සොළුර
තිවත්තෙත්වා	- (ති + $\sqrt{\text{වතු}}$ + ණෙ + ත්වා) නවතා
මහග්ගානි	- (මහා + අග්ගානි) ඉතා වටිනා
වත්ථාහරණානි	- (වත්ථ + ආහරණානි) ඇඳුම් පැලඳුම්
අලංකරොහි	- සරසන්න
හසන්තා	- සිනාසෙමින්
කීලන්තා	- කෙළිමින්

ගුණවත්තිය	- ගුණවත්තිය
පුනරුත්ථාපනය	- පිනුමකරණය
සිලවත්තිය	- සිලවත්තිය
අභිරුහි	- (අභි + රුහ + ඉ) මුද්‍රිතව නැංගේ ය
විකේතවත්තිය	- රවටා
ආගතොමගිති	- (ආගතො + අමිති + ඉති) පැමිණියේ වෙමි යි
පලායනත්තාසාති	- (පලායන + අත්තාස + ඉති) පැනයනු පිණිස යැයි
බාදනත්තාස	- කනු පිණිස
විවාරණත්තාස	- විමසන පිණිස
ජාතිසසාම්	- දන්තෙමි
කතකම	- (කර + කම + අං) කළයුත්ත
තිකකතකම	- තුන්වරක්
පදකම්මණ	- පදකුණු
දුස්සංකප්ප	- නැණහිතයා
විවකම්මණ	- තියුණු නුවණැති (විවකම්මණ)

12.3 ව්‍යාකරණ :

2 පද

2.1 නාමපද

"පඤ්චමි" විගතකරණය

නාම විගතකරණය ප්‍රත්‍යය මාලාවේ පස් වන ප්‍රත්‍යය යුගලය 'පඤ්චමි විගතකරණ' නම්. ඒ 'සමා' සහ 'හි' යනු ප්‍රත්‍යය දෙක යි එකවරින් හා බහුවරින් යනුවෙන් ඒ ප්‍රත්‍යය දෙකට බෙදේ.

පඤ්චමි විගතකරණ ප්‍රත්‍යය	
එකවරින්	බහුවරින්
සමා	හි

මේ ප්‍රත්‍යයන් නාමයන්ට පසු ව යෙදී පඤ්චමි විගතකරණය පද සෑදේ.

නාමය	පඤ්චමී එකච්චන ප්‍රත්‍යය	පඤ්චමී එකච්චන පදය	පඤ්චමී බහුච්චන ප්‍රත්‍යය පදය	පඤ්චමී බහුච්චන පදය
බුද්ධ චනිකා මුනි	+ සමා + සමා (ආය) + සමා	බුද්ධමා චනිකාය මුනිසමා	+ හි (එහි) + හි(ආහි) + හි	බුද්ධෙහි චනිකාහි මුනිහි

පද සිද්ධියේ දී විභක්ති ප්‍රත්‍යයන්ට විවිධ ආදේශත් නාමයන්ට ලෝපාදි සන්ධිකාර්යක් වේ.

'පඤ්චමී' විභක්තියෙන්

- (අ) අවධි අර්ථය
- (ආ) සාණාර්ථය
- (ඉ) හේත්වර්ථය ආදි අර්ථ ප්‍රකාශ වේ.

(අ) අවධි අර්ථය :

ඉවත්වීමේ පූර්ව සීමාව අවධි නම්. මේ පූර්ව සීමාර්ථය අවධි අර්ථය නම්. නාමයට පඤ්චමී විභක්ති ප්‍රත්‍යය ගැන්වීමෙන් අවධි අර්ථය ප්‍රකාශ වේ.

උදාහරණ :

එලානි රුක්ඛමා (රුක්ඛ+සමා) පතනති
චනිකායො චනමා (චන+සමා) දරුං ආහරනති.

(ආ) සාණාර්ථය :

සාණාර්ථය යනු ණය වීමේ අර්ථය යි. (මෙපමණකින් ණය යැයි පැවසීමට) සාණාර්ථයෙහි mCආර්ථ විභක්ති ප්‍රත්‍යයානත පද යෙදේ.

උදාහරණ :

සො සතසමා (සත + සමා) බද්ධො හොති.
(හෙතෙම සියයක් ණය යි.)

(ඉ) හේත්වර්ථය :

හේත්වර්ථය පැවසීමට පඤ්චමී විභක්තියානත පද භාවිත වේ.

උදාහරණ :

සංඛාරනිරෝධා (නිරෝධ + සමා) විඤ්ඤාණනිරෝධො භවති.
(සංස්කාර නිරුද්ධවීම හේතුවෙන් විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වේ.)

2.2 පද නිර්මාණය

"ගුණවත්" ශබ්දය

ඉන්ජිලිඩග 'ගුණවත්' ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පදමා	ගුණවත්	සි > + ඊ	ගුණවතී	යො > + ඊ + ඉයො	ගුණවතී ගුණවතියො
දුතියා		අං > + ඉං	ගුණවතීං	යො > + ඊ + ඉයො	ගුණවතී ගුණවතියො
තතියා		නා > + ඉයා	ගුණවතියා	හි > + ඊහි + ඊහි	ගුණවතීහි ගුණවතීහි
චතුර්ථී		සා > + ඉයා	ගුණවතියා	නං > + ඊනං	ගුණවතීනං
පඤ්චමී		සාමා > + ඉයා	ගුණවතියා	හි > + ඊහි + ඊහි	ගුණවතීහි ගුණවතීහි
ෂට්ඨී		සා > + ඉයා	ගුණවතියා	නං > + ඊනං	ගුණවතීනං
සත්තමී		සාමී > + ඉයං + ඉයා	ගුණවතියං ගුණවතියා	සු > + ඊසු	ගුණවතීසු

පහත සඳහන් වන්නේ "ගුණවතී" ශබ්දය මෙන් වර්තමාන ශබ්ද සමහරකි.

ගුණවතී	-	ගුණ ඇත්තී	පඤ්ඤා	-	නැණවතී
බලවතී	-	බලඇත්තී	ඵලවතී	-	ඵලවත්
කුලවතී	-	කුලවතී	පුපඵවතී	-	මල්ඇති
ධනවතී	-	ධනවතී	සුතවතී	-	උගත්තී
සීලවතී	-	සීල්වතී	භෞගවතී	-	භෞග ඇත්තී
පුඤ්ඤවතී	-	පින්වතී			
යසවතී	-	යසවතී			
භගවතී	-	භගවතී			

12.4 අභ්‍යාසය

(අ) අංක 12.1 දරණ 'කුණ්ඩලකෙසී' යන පාඨය සිංහලයට නගන්න.

(ආ) පහත සඳහන් පාළි වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. ධනවතී භෞගවතී සා දසමාසච්චයෙන පුඤ්ඤවතං පුතං විජායී.
2. සො දුප්පඤ්ඤ ඵකිසසා රූපවතියා ගීතසඤ්ඤං සුණාති.
3. සා පඤ්ඤවතී සීලවතී උපාලවණ්ණා ථෙරී දීපං ජාලෙතවා උපොසථාගාරං සමමජ්ජිතවා දීපසිඛාය නිමිත්තං ගහෙතවා අරහත්තං පාපුණ්ණවා පුපඵවතං ඵලවතං වතං පවිසිතවා තපථ කුටිකං කතවා වසති.
4. න හික්ඛවෙ ඛිණ්ණාසවා කාමසුඛං සාදියනති, න කාමං සෙවනති, යථා හි පදුමපතෙත පතිතො උදකඛිත්ථු න ලිප්පති න සණ්ඨාති, යථා ච ආරග්ගෙ පන සාසපො න ලිප්පති න සණ්ඨාති, ඵච ඛිණ්ණාසවස්ස විතෙත කාමො න ලිප්පති න සණ්ඨාති.
5. බලවතී තණ්හා දුප්පඤ්ඤ අප්පසුඤ්ඤ මනුස්සෙ විහෙයෙති.
6. භගවතී වනිකා වතං පිවිසිතවා පුපඵවතං ඵලවතං ලතා දිස්වා වණ්ණවතනාති පුපඵාති ච රසවතනාති ඵලාති ච ඔවිති.
7. අථස්ස හරියා පුඤ්ඤවතී භගවතී වණ්ණවතනාති ව්‍යථාති නිවාසෙතවා ඔහාසවතනාති ආහරණාති පිළිකිත්තවා කටචුප්ථං ආදය භාජනාති පුරෙතවා හත්තං අදසී.
8. රාජා සුතවතං හික්ඛුති. දිස්වා වතවතී අයං හික්ඛුති, හිරිමනති අයං හික්ඛුති සීලවතී අයං හික්ඛුති ඉති භාසනොතා තං වන්දී.

9. සිලවතී හා මතමව්කොති සඤ්ඤාය තං අග්ගහෙසී.
10. ඉතරා කුලවතී කුටෙන උදකං ආහරිතවා සහත්වා කොට්ඨාසවනාදීනි කරොන්ති අත්තනො පාපස්ස ඵලං විඤ්ති.
11. රාජා තුට්ඨො අස්ස සත්තදිව්සානි රජං දත්වා එකං රූපවනතිං නව්විතකුසලං ඉත්ථි අද්ධි.
12. තථාගතස්ස මාතා මහාමායා සිලවතී හගවතී පුඤ්ඤවතී යසවතී ට අහොසී.
13. සා තං බාදිත්වා රසතණ්ඤාය බද්ධා තතො පට්ඨාය සයමෙව කුක්කුටියා අණ්ඩානි ගහෙත්වා බාදති.
14. සා හගිනී රූපවතී හගවතී හවති.
15. සිලවනනියො ඉත්ථියො පුඤ්ඤං කරොන්ති.

(ඉ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. ඔව්හු හෝග ඇති පින් ඇති කුමරියක් ගෙනවුත් තමාගේ පුතාට දුන්හ.
2. බලවත් තෘෂ්ණාව පින්මද නැණමද සත්ත්වයන් තිරයට අදිත්.
3. විසාබාව පින්වත් සිල්වත් සත්වත් සමග දිනපතා විහාරයට ගොස් බුදුරදුන් වදියි.
4. බලවත් රජවරු ශක්තිමත් යෝධයන් යවා රුමත් කුමරියන් ගෙනවුත් ඔවුන් සිල්වත් සේවිකාවන් සමග පොකුණට යවා නාවා අලංකාර කරවා අභිෂේක කළහ.
5. ඒ පින්මද කුමාරයා රුමත් කුමරියකගේ ගී හඬ අසා ඇය කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇත්තේ ඒ කුමරිය ම පැතුටේ ය.
6. වනයට ගිය මිනිස්සු එක් ලක්ෂණ සම්පන්න ඇතෙකු දැක නැවත නගරයට ගොස් ශක්තිමත් ඥානවත්ත මිතුරන් සමග වනයට ගොස් උෞ බැන්දහ.
7. සිල්වත් ස්ත්‍රීහු දන් දෙත්, පින් කරත්, සිත් වඩත්.
8. පින්වත් මහාමායා දේවිය භාග්‍යවත්ත කුමාරයකු බිහිකොට කලුරිය කළා ය.
9. මල් ඇති වැල් ද, ගෙඩි ඇති වැල් ද වනය අලංකාර කරයි.

10. කුලවත් දැරියෝ ධනවත් දැරියන් සමඟ කීර්තිමත් හික්කුණින්ගේ සම්පයට ගොස් පැවිද්ද ඉල්ලූහ.
11. ඒ පින්වත් නැණවත් කුමරිය පව්ත මුදුනේ සිට ඒ කළගුණ නොදත් සොරා පව්ත ප්‍රපාතයට හෙළවා ය.
12. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සිල්වත් නැණවත් හික්කුණට ධර්මය දෙසමින් මේ ධර්මය නුවණ ඇති අයට ම යැයි කීහ.

12.5 පරිචය

පහත දැක්වෙන ශබ්ද වර්තනීය කටපාඩම් කරන්න.

"ගුණවතී" ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පද්මා	:- ගුණවතී	ගුණවතී, ගුණවතියෝ
ආලපන	:- (හෙ) ගුණවතී	ගුණවතී, ගුණවතියෝ
දුතියා	:- ගුණවතී.	ගුණවතී, ගුණවතියෝ
තතියා	:- ගුණවතියා	ගුණවතීහි, ගුණවතීහි
කරුණ	:- ගුණවතියා	ගුණවතීහි, ගුණවතීහි
වතුප්ඵ	:- ගුණවතියා	ගුණවතීන.
පඤ්චමී	:- ගුණවතුනියා	ගුණවතීහි, ගුණවතීහි
ජට්ඨි	:- ගුණවතියා	ගුණවතීන.
සත්තමී	:- ගුණවතියා, ගුණවතියා	ගුණවතීසු

13 පාඨම

13.1 සතිමා කුමාරො

සො කුලපුතො යසො නාම. ධිතිමා සතිමා හිරිමා සො පුත්තො ව අහොසි. ; i
ධිතිමනසා සතිමනසා තයො පාසාද අහෙසුං. එකො හෙමනකිකො. එකො ගිමහිකො. tflid
වසිකො. සො සිරිමා කුලපුතො වසිකෙ පාසාදෙ වසිකෙ වතතාරො මාසෙ isBukSys
රූපවනති ඉත්ති සද්ධිං වසති. සො එකදිවසං තාසං ඉත්තිං විප්පකාරං දිස්වා දවාරං උපසංකම්.
ජුතිමනසා ඉද්ධිමනසා අමනුස්සා ආරං විවරංස අඵ බො යසො කුලපුතො ඉද්ධිමනසං ගගවනං
උපසංකම්භවා තස්ස ඉද්ධිමනො ගගවනො සාසනෙ පබ්බජි. තස්ස සතිමනසා ධිතිමනසා
චතුපක්කස්සාහායකා තෙන ධිතිමනෙත සද්ධිං පබ්බජිංසු. සො තෙහි ධිතිමනෙහි සතිමනෙහි
සහායකෙහි සද්ධිං බුභමවරියං වරිච්චා තස්ස ගගවනො සතිමනෙසු ධිතිමනෙසු සිරිමනෙසු
සාවකෙසු යසවා අහොසි.

13.2 අත්වැල

සතිමා	- (සති + මනු) සිහි ඇත්තා
කුලපුතො	- (කුල + පුත්ත) ගිහි දරුවා
ධිතිමා	- (ධිති + මනු) ධෛර්ය ඇත්තා
හිරිමා	- (හිරි + මනු) ලජ්ජා ඇත්තා
තයො පාසාද	- ප්‍රාසාද තුනක්
හෙමනකිකො	- හේමන්ත කාලය සඳහා වූ
ගිමහිකො	- (ගිමහ + ඉක) ග්‍රීෂ්මකාලය සඳහා වූ
වසිකො	- (වසා + ඉක) වර්ෂාකාලය සඳහා වූ
වතතාරො මාසෙ	- මාස හතරක්
සිරිමනතිහි	- මාස හතරක්
රූපවනතිහි	- (රූප + වනතු + ඊ) සිරිමතියන් හා
විප්පකාරං	- (වි + පකාර) විප්‍රකාරය
උපසංකම්	- (උප + සං + √කමු) වෙත ගියේ ය
ජුතිමනසා	- (ජුති + මනු) බබළන්නෝ
ඉද්ධිමනසා	- (ඉද්ධි + මනු) සෘද්ධි ඇත්තෝ
ආරං	- දෙර
විවරංසු	- (වි + √වර) විවර කළහ
සාසනෙ	- (සාසන + ඵ) සසුනෙහි
පබ්බජි	- (ප + √වජ) පැවිදි විය
චතුපක්කස්ස	- (චතු + පක්ක + ඳස) පනස් හතර
පඨවිප්පකාසො	- පොළව බබළවන
අභිකකාමුං	- (අභි + √කමු) එළඹියහ
නමෙත්ථු	- නමස්කාර වේවා
උත්තරං	- එතර විමට අපහසු
මසං	- සැඩ පහර
ඝට්ඨාපෙසි	- දැවී ය
සුගගහිතං ගාභාපෙනති	- මැනවින් උගන්වත්

13.3 ව්‍යාකරණ

2 පද

2.1 නාමපද

"ජට්ඨ" විභක්තිය

නාම විභක්ති ප්‍රත්‍ය මාලාවේ සය වන ප්‍රත්‍යය යුගලය 'ජට්ඨ විභක්ති' නම්. ඒ 'ස' සහ 'න' යන ප්‍රත්‍යය දෙක යි. එකවචන හා බහුවචන යනුවෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෝ දෙකට බෙදෙත්.

ජට්ඨ විභක්ති ප්‍රත්‍යය	
එකවචන	බහුවචන
ස	න

මේ ප්‍රත්‍යයන් නාමයන් ව පසු ව යෙදී 'ජට්ඨ' විභක්තාන්ත පද සෑදේ.

නාමය	'ජට්ඨ' එකවචන ප්‍රත්‍යය	'ජට්ඨ' එකවචන පදය	'ජට්ඨ' බහුවචන ප්‍රත්‍යය	'ජට්ඨ' බහුවචන පදය
බුද්ධ වනිකා මුනි	+ ස (සා) + ස (ආය) + ස (සා)	බුද්ධසා වනිකාය මුනිසා	+ න (ආන) + න + න	බුද්ධානං වනිකානං මුනීනං

පදසිඳියේ දී නාමයන්ට හා ප්‍රත්‍යයන්ට විවිධ ආදේශ හා ලෝපාදි සත්‍ය කාර්ය වේ.

'ජට්ඨ' විභක්තියෙන්

(අ) සම්බන්ධාර්ථය

(ආ) නිර්ධාරණාර්ථය ආදි අර්ථ ප්‍රකාශ වේ.

(අ) සම්බන්ධාර්ථය :

අයිතියක් හෝ සම්බන්ධයක් පැවසීම සම්බන්ධාර්ථය නම්.

උදාහරණ :

බාලකයා (බාලක + ස > සා) මිනෙතා (ලමයාගේ මිතුරා)

කම්මානං (කම්ම + නං > ආනං) විපාකො (කම්යන්ගේ විපාකය)

(ආ) නිර්ධාරණාර්ථය :

සමූහයකින් යමක් හෝ යමෙකු වෙන් කර ගැනීම නිර්ධාරණාර්ථය නම්.

උදාහරණ :

i. නරානං (නර + නං > ආනං) බන්ධියො සෙට්ඨො.

(මිනිසුන් අතුරෙන් ක්ෂත්‍රියයා ශ්‍රේෂ්ඨ ය.)

ii. මනුස්සානං (මනුස්ස + නං > ආනං) බුද්ධො සෙට්ඨො.

(මිනිසුන් අතුරෙන් බුදුරජ ශ්‍රේෂ්ඨ ය.)

2.2 පද නිර්මාණය

'සතිමන්ත' ශබ්දය

පුරවිධාන 'සතිමන්ත' ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පඨමා	සතිමන්ත	සි > + ආ	සතිමා	යො > + ඔ + ආ	සතිමනො සතිමන්තො
ද්වියා		+ අං	සතිමන්තං	යො + එ	සතිමන්තෙ
තතියා		නා > + ආ + එන	සතිමනා සතිමන්තෙන	හි > + එහි + එහි	සතිමනෙහි සතිමන්තෙහි
චතුර්ථී		ස > + ඔ + අසාස	සතිමනො සතිමන්තසාස	නං > + අං + ආනං	සතිමනං සතිමන්තානං
පඤ්චමී		සමා > + ආ + අමනා + අසමා	සතිමනා සතිමන්තමනා සතිමන්තසමා	හි > + එහි + එහි	සතිමනෙහි සතිමන්තෙහි
ඡව්ධි		ස > + ඔ + අසාස	සතිමනො සතිමන්තසස	නං > + අං + ආනං	සතිමනං සතිමන්තානං
සත්තමී		සමී > + එ + අමිහි + අසමී	සතිමන්තෙ සතිමන්තමිහි සතිමන්තසමී	සු > + එසු	සතිමන්තෙසු

පහත දැක්වෙන්නේ 'සතිමනු' ශබ්දය මෙන් වරතූභූත තවත් ශබ්ද කිපයකි.

ධිතිමනු	-	ධෛර්යවන්ත	ප්‍රතිමනු	-	ආලෝකවත්
සිරිමනු	-	සිරිමත්	විඤ්ඤාමනු	-	විදුලිය ඇති
චක්‍රමනු	-	ඇස් ඇති	පාපිමනු	-	පවි ඇති
බුද්ධිමනු	-	බුද්ධිමත්	කිත්තිමනු	-	කීර්තිමත්
මතිමනු	-	නුවණ ඇති	ජාතිමනු	-	කුලවත්
භානුමනු	-	ආලෝකය ඇති	මුනිමනු	-	නැණවත්
බන්ධුමනු	-	නැයන් ඇති	අවිච්ඡිමනු	-	ගින්න
ඉද්ධිමනු	-	සෘද්ධිමත්			

13.4 අභ්‍යාසය

(අ) අංක 13.1 දරණ 'සතිමා කුමාරෝ' යන පාඨය සිංහලයට නඟන්න.

(ආ) පහත සඳහන් පාලි වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.

1. ධිතිමා හික්කු සුවෙ බුද්ධිමනනානං සච්චං පකාසෙසාති.
2. අයං පඨවිසභාසො සුරියො උදෙති.
3. ඉද්ධිමනෙතො ප්‍රතිමනෙතො, චණ්ණවනෙතො යක්ඛා හික්කුනං සමිතිං අභිකකාමු.
4. චක්‍රමනෙතො සිරිමනෙතො විපසසිසා නමත්ථු.
5. ධිතිමනෙතො කොණ්ඨගමනෙතො භගවතො නමත්ථු.
6. පිලවා පඤ්ඤවා හික්කු දුතතරං මසං කරති.
7. බුද්ධිමා හික්කු ආදිතො බුද්ධානුසාතිං භාවෙයා.
8. අවච්චා සබ්බං ඵලවනං පුප්ඵවනං වනං කඛාපෙසි.
9. භානුමා චක්‍රමනනානං අත්ථාය ලොකං පභාසෙති.
10. බන්ධුමනෙතො මත්‍රසොසු ජාතිමා මත්‍රසොසො ඉද්ධිමනනානං ප්‍රතිමනනානං යක්ඛානං බලිං කරොති.
11. මුනිමා ආචරියො සියො සුඤ්ඤිතං ගාභාපෙති
12. චක්‍රමනති වනිතා සුරියං පසාති.
13. යසො නාම කුලපුතො පුඤ්ඤවා අහොසි.
14. රූපවතී වනිතා හිමවනං ගථෙති.
15. බන්ධුමති ඉන්ද්‍රී කුමාරං සාධුකං පොසෙසි.

(ඉ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. සෘද්ධිමත් තෙරුන් වහන්සේ බුදුරදුන් වෙත ගියහ.
2. නැණවත් යස කුල පුත්‍රයාට රූමත් සක්‍රියත් වූවා ය.
3. ඇස් ඇත්තෝ රැමී ඇත්තා දකිත්.
4. සිරිමත් ගෞතම බුදුරදුන්ට නමස්කාර වේවා!

5. නෑයන් ඇත්තියත් සමග විසාබා හික්කුන් වහන්සේලාට දන් දුන්නා ය.
6. කීර්තිමත් කුමාරයා සිරිමත් කතක් ආවාහ කරගත්තේ ය.(සරෙ අකාසි)
7. නුවණැති හික්කුන් වහන්සේ සසර කතර තරණය කරන සේක.
8. දෙවියෝ ආලෝකය ඇත්තෝ වෙත්.
9. රජතුමා ගෙඩි ඇති මල් ඇති උයනට ගියේ ය.
10. උපාසිකාව රුමක් සහිත් සමඟ නදියට ගියා ය.
11. සිරිමත් සත්‍රිය රසවත් ගෙඩි කයි.
12. ධේර්යවන්ත සිටුවරයා මැදුරක් කරයි.
13. පඪ්වරයා ශක්තිමත් යෝධයන් සමඟ නදී තෙරට යයි.
14. සිදුහත්කුමරු රුමනියන්ගේ විප්‍රකාර දැක්කේ ය.
15. සාතාගිර නම් යක්ෂයා සෘණිමතෙක් විය.

13.5 පරිචය

පහත සඳහන් ශබ්ද වර්තැහිම කටපාඩම් කරගන්න.

"සතිමන්තු" ශබ්දය

එකවචන		බහුවචන
පටමා	:- සතිමා	සතිමනෝ, සතිමනා
ආලපන	:- (හෙ) සතිමං, සතිම, සතිමා	සතිමනෝ, සතිමනා
දුතියා	:- සතිමනං	සතිමනෙ
තතියා	:- සතිමතා, සතිමනෙත	සතිමනෙහි, සතිමනෙහි
කරණ	:- සතිමතා, සතිමනෙත	සතිමනෙහි, සතිමනෙහි
චතුර්ථී	:- සතිමනෝ, සතිමනාසා	සතිමනං, සතිමනානං
පඤ්චමී	:- සතිමතා, සතිමනමනා, සතිමනසමා	සතිමනෙහි, සතිමනෙහි
ෂට්ඨී	:- සතිමනෝ, සතිමනාසා	සතිමනං, සතිමනානං
සත්තමී	:- සතිමති, සතිමනෙ, සතිමනමහි, සතිමනසමී.	සතිමනෙසු

'සතිමන්තු' ශබ්දයෙන් සිහි ඇත්තවුන් කියත්.

14 පාඨම

14.1 නසානි වන හො ලොකො

යථා උදකුමො හිජ්ඣි, තථා අයං ලොකොපි කදචි හිජ්ඣි. තද සුරියො පි සත්තධා හිජ්ඣි. සත්තනං සුරියානං අග්ගිනා හිනො ලොකො ඩයාති. ලොකෙ රුක්ඛලතාදයො ච ඩයාති. ඩයාමානෙසු වනෙසු ද්විපදවතුපාදපි අග්ගිනා ඩයාති. සබ්බෙ සත්තා නසානි, විනසානි. කොපි න මුච්චති. සාගර-නදී-කන්දරාදියු උදකං ච තප්පති. තතො උදකෙ මච්ඡකච්ඡපාදයො පච්චති. පබ්බතසිඛරාදයො ජිජ්ජති, පලුජ්ජති. කුපාදියු උදකං ධියති. මච්ඡකච්ඡපා නිරුදකෙ කදුමෙ සජ්ජති, බජ්ජති. තෙ කදුමනො න මුච්චති. බාලා අප්පසුඤ්ඤා මනුස්සා අත්තනාව හඤ්ඤති. පුඤ්ඤවත්තා මනුස්සා අඤ්ඤතරස්මිං දෙවලොකෙ උපාජ්ජති.

14.2 අත්ථැල

උදකුමො	- (උද + කුම + ඔ) දිය කළය
හිජ්ඣි	- ($\sqrt{\text{හිද}}$ + ය + ති) බිඳෙයි
කදචි	- කවද හෝ
සුරියොපි	- (සුරියො + අපි) හිරු ද
සත්තධා	- (සත්ත + ධා) සත් අයුරකින්
ඩයාති	- ($\sqrt{\text{ඩින}}$ + ය + ති) දැවේ
රුක්ඛලතාදයො	- (රුක්ඛ + ලතා + ආදයො) ගස් වැල් ආදිය
ඩයාමානෙසු වනෙසු	- ($\sqrt{\text{ඩින}}$ + ය + මාන + එසු) දැවෙන වනයන්හි
ද්විපද වතුපාදපි	- (ද්විපද + වතුපාද + ආ + අපි) දෙපා, සිවුපා සත්තු ද
නසානි	- ($\sqrt{\text{නිස}}$ + ය + නති) නැසෙත්
විනසානි	- (වි $\sqrt{\text{නිස}}$ + ය + නති) වැනසෙත්
කොපි	- (කො + අපි) කිසිවෙකුත්
මුච්චති	- ($\sqrt{\text{මුච්}}$ + ය + ති) මිඳේ
සාගරනදීකන්දරාදියු	- (සාගර + නදී + කන්දර + ආදියු) සයුරු ගං ඇළ (දෙළ) ආදියෙහි
තප්පති	- ($\sqrt{\text{තප}}$ + ය + ති) රත්වේ
තතො උදකෙ	- ($\sqrt{\text{තප}}$ + ත + එ) රත්වුණු ජලයෙහි
මච්ඡකච්ඡපාදයො	- (මච්ඡ + කච්ඡ + ආදයො) මාළු ඉදිබු ආදීහු
පච්චති	- ($\sqrt{\text{පච්}}$ + ය + ති) පැසෙත්, තැම්බෙත්
පබ්බතසිඛරාදයො	- (පබ්බත + සිඛර + ආදයො) කඳුමුදුන් ආදිය
ජිජ්ජති	- ($\sqrt{\text{ජිද}}$ + ය + ති) සිඳෙත්
පලුජ්ජති	- (ප + $\sqrt{\text{ලුජ්}}$ + ය + ති) පලුදු වෙත්

කුපාදිසු	- (කුප + ආදිසු) ළිං ආදියෙහි
බියති	- ($\sqrt{බී}$ + ය + නි) සිදේ
නිරුදකෙ කඟුමෙ	- දියරහිත මඩෙහි
සය්නති	- ($\sqrt{සද}$ + ය + නි) ඇලෙන්
බජ්ඣනති	- ($\sqrt{බජ}$ + ය + නි) බැදෙන්
කඟුමතො	- (කදදම + තො) මඩෙන්
මුට්ඨනති	- ($\sqrt{මුට්}$ + ය + නි) මිදෙන්
බාලා	- (බාල + ආ) මෝඩයෝ
අපාසුකඟුද	- (අපා + සුකඟු + ආ) පින් මද
හඳකුනති	- ($\sqrt{හන}$ + ය + නි) වැනසෙන්
අකඳකුනරසමිං	- (අකඳකුනර + සමිං) එක්කරා
උපාය්නති	- ($C + \sqrt{පද}$ + ය + නි) ඉපදෙන්

14.3 ව්‍යාකරණ

2 පද

2.1 නාමපද

'සත්තම්' විභක්තිය

නාම විභක්ති ෦෦෦%ය මාලාවේ සත් වන ප්‍රත්‍යය යුගලය සත්තම් විභක්ති නම්. එනම් 'සම්' සහ 'සු' යන ප්‍රත්‍යය දෙක සි. එකවරන හා බහුවරන යනුවෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෝ දෙකට බෙදෙත්.

'සත්තම්' විභක්ති ප්‍රත්‍යය	
එකවරන	බහුවරන
සම්.	සු

මේ ප්‍රත්‍යයන් නාමයන්ට පසු ව එක්වීමෙන් 'සත්තම්' විභක්තාන්ත පද සෑදේ.

නාමය	සත්තම් එකවරන ප්‍රත්‍යය	සත්තම් එකවරන පදය	සත්තම් බහුවරන ප්‍රත්‍යය	සත්තම් බහුවරන පදය
නර	+ සම්.	නරසම්.	+ සු	නරෙසු
වනිකා	+ සම්. (ආය)	වනිකාය	+ සු	වනිකාසු
මුනි	+ සම්.	මුනිසම්.	+ සු	මුනිසු

‘සත්තම්’ විභක්තියෙන්

(අ) ආධාරාර්ථය

(ආ) නිර්ධාරණාර්ථය ආදී අර්ථ ප්‍රකාශ වේ.

(අ) ආධාරාර්ථය :

කතීූ කම් ආදියට අයත් ක්‍රියාව දරන්නා ආධාර නම්. එකී ආධාරාර්ථය පැවසීම සඳහා ‘සත්තම්’ විභක්තියෙන් පද යෙදේ.

උදාහරණ :

බාලකො පියෙ [පිය + සම් > එ] නිපිදිති

හික්කු ආරාමෙ [ආරාම + සම් > එ] වසති.

මනො පාපසම් (පාප + සම්) රමති.

(ආ) නිර්ධාරණාර්ථය :

සමූහයකින් එකක් වෙන් කර ගැනීම නිර්ධාරණය යි. එකී නිර්ධාරණාර්ථය ‘සත්තම්’ විභක්තියෙන් ප්‍රකාශ වේ.

උදාහරණ :

i. ධාවනො ගව්ඨනෙසු (ගව්ඨන + සු > එසු) සිසතමො.
(යන්නන් අතරින් ද්‍රවන්නා ශීඝ්‍රතම ය.)

ii. මනුස්සෙසු (මනුස්ස + සු > එසු) බතියො සෙට්ඨො.
(මනුෂ්‍යයින් අතරින් කෘත්‍රියයා ශ්‍රේෂ්ඨ ය.)

2.2 පද නිර්මාණය

ලාකාරාත්මක 'වදු' ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්ම	වදු	සි > උ	වදු	යො > උ උයො	වදු වදුයො
දුතිය		අං > උං	වදුං	යො > උ උයො	වදු වදුයො
තතිය		නා > උයා	වදුයා	හි > උහි උහි	වදුහි වදුහි
චතුර්ථී		ස > උයා	වදුයා	නං > උනං	වදුනං
පඤ්චමී		සමා > උයා	වදුයා	හි > උහි උහි	වදුහි වදුහි
ඡව්‍ය		ස > උයා	වදුයා	නං > උනං	වදුනං
සත්තමී		සමීං > උයං උයා	වදුයං වදුයා	සු > උසු උසු	වදුසු වදුසු

වදු ශබ්දයෙන් සෑදුණ කියත්.

- වදු - සූර්ය
- සරභ - එනම් නදිය
- සරඞු - සිකනලා
- සුතඞු - මනා සිරුරු ඇත්තී
- වඞු - සේනාව
- ඡමඞු - දඹ
- නාගනාසුරු - (නාග + නාසා + උරු) ඇත්සොඩක් බඳු කලවා ඇති සූර්ය

2.2 පද නිර්මාණය

කර්මකාරක ආබාහන පද

$\sqrt{\text{පව}}$ ධාතුව කර්මකාරක වර්තමාන කාලයෙහි වරතූගෙන අන්දම පහත දැක්වේ.

පුරුෂ	එකවචන	බහුවචන
පදම	$(\sqrt{\text{පව}} + \text{ය} + \text{නි} -) \text{ පවති}$	$(\sqrt{\text{පව}} + \text{ය} + \text{නි} -) \text{ පවතිනි}$
මජ්ඣම	$(\sqrt{\text{පව}} + \text{ය} + \text{සි} -) \text{ පවසි}$	$(\sqrt{\text{පව}} + \text{ය} + \text{ථ} -) \text{ පවථ}$
උත්තම	$(\sqrt{\text{පව}} + \text{ය} + \text{මි} -) \text{ පවමි}$	$(\sqrt{\text{පව}} + \text{ය} + \text{ම} -) \text{ පවම}$

පහත දැක්වෙන්නේ මේ අයුරින් කර්මකාරකයෙහි වරතූගෙන ධාතු කීපයකි.

$\sqrt{\text{හිද}}$	- $(\sqrt{\text{හිද}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{හිජ්ජති})$	- බිඳෙයි
$\sqrt{\text{දහ}}$	- $(\sqrt{\text{දහ}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{ඩය්හති})$	- දැවෙයි
$\sqrt{\text{නස}}$	- $(\sqrt{\text{නස}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{නස්සති})$	- නැසේ
$\sqrt{\text{මුව}}$	- $(\sqrt{\text{මුව}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{මුව්වති})$	- මිඳේ
$\sqrt{\text{තප}}$	- $(\sqrt{\text{තප}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{තප්පති})$	- තැවේ
$\sqrt{\text{පව}}$	- $(\sqrt{\text{පව}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{පව්වති})$	- පැසේ
$\sqrt{\text{ඡිද}}$	- $(\sqrt{\text{ඡිද}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{ඡිජ්ජති})$	- සිඳේ
$\sqrt{\text{ලුජ}}$	- $(\sqrt{\text{ලුජ}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{ලුජ්ජති})$	- බිඳේ
$\sqrt{\text{බී}}$	- $(\sqrt{\text{බී}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{බීය්ජති})$	- කෂය වේ
$\sqrt{\text{සද}}$	- $(\sqrt{\text{සද}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{සද්ජති})$	- ඇලේ
$\sqrt{\text{බන්ධ}}$	- $(\sqrt{\text{බන්ධ}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{බන්ධ්ජති})$	- බැඳේ
$\sqrt{\text{හන}}$	- $(\sqrt{\text{හන}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{හන්ඤ්ජති})$	- නැසේ
$\text{උ} + \sqrt{\text{පද}}$	- $(\text{උ} + \sqrt{\text{පද}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{උප්පජ්ජති})$	- ඉපිඳේ
$\text{වි} + \sqrt{\text{හන}}$	- $(\text{වි} + \sqrt{\text{හන}} + \text{ය} + \text{නි} > \text{විහන්ඤ්ජති})$	- වැනසේ

14.4 අභ්‍යාසය

(අ) අංක 14.1 දරණ නය්‍යති වන හෝ ලොකො යන පාඨය සිංහලයට නගන්න.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. 'පුත්තා මෙ අත්ථි, ධනං මෙ අත්ථි' ඉති බාලො විහන්ඤ්ජති.
2. යද පාපං පව්වති, තද බාලො දුක්ඛං නිගව්ජති.

3. සුදෙන මදනො පවති.
 4. චක්කුනි හිස්නති මමායිකානි
සොකානි හිස්නති තපෙව රූපං
සබ්බමපිදං හිස්නති රූපනිසයිතං
කිං කාරණං පාලිත තිං පමස්සි?
 5. ඉධ තප්පති පෙට්ඨ තප්පති
පාපකාරී උභයත්ථ තප්පති
පාපං මෙ කතන්ති තප්පති
හියො තප්පති දුග්ගතිං ගතො
 6. සමමුක්ඛාමි පමුක්ඛාමි
සබ්බා මුක්ඛානි මෙ දිසා
සාමාවතී මං තායස්සු
තිං ච මෙ සරණං භව
 7. කාමොසාදිනා චතුඛිධෙන ඔසෙන බාලො වුක්ඛානි.
 8. යං වො රුච්චති තං කරෙය්‍යාථ.
 9. මාතා පිතා ච භාතා ච එකස්මිංයෙව චිතකෙ ඩායානති.
 10. දීපජාලා හිස්නති.
 11. තත්ථ යං ඩායාති තං තප්ප අත්ථාය න භොති.
 12. භයඤ්ච ඡම්භිතත්තං ච ලොමහංසො ච පභීයති.
 13. අසුඤ්ඤිලො දුස්සංකො දුක්ඛා න පරිමුච්චති.
 14. පුරිසෙන රුකෙබ්බ ඡිජ්ජති.
 15. රුක්ඛලතාදයො අග්ගිනා ඩායානති.
- (ඉ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.
1. බාලයා පවිකොට වැනසේ.
 2. යම්කාක් පව නො පැසේ ද, ඒකාක් මෝඩයා සුවසේ වසයි.

3. කම්කරුවා විසින් බත පිසේ.
4. ඇස් බිඳේ, කන් බිඳේ, එසේම රූපය ද බිඳේ.
5. පවුකරන්නා මා විසින් පවු කරන ලදැයි කැවේ.
6. සුර්යයා ද සත්කඩකට බිඳේ.
7. පින්මඳ මිනිසා කමා ම නැසේ.
8. කිසිවෙක් මුහුද මැද සිට හෝ නො මිඳේ.
9. කුමාරවරු ද කුමරියෝ ද රජවරු ද දියෙන් ගසාගෙන යනු ලැබෙත්.
10. පව්කරුවෝ උණදියේ පැසෙත්.

14.5 පරිචය

පහත දැක්වෙන ආබ්‍යාස වර්තැහිමි කටපාඩම් කරගන්න.

පව (පිසීමෙහි) ධාතුව

කර්මකාරක - වර්තමාන කාලයෙහි

		එකවචන	බහුවචන
පශ්ඨ පුර්ව	:	පවති	පවතිනි
මෑණි පුර්ව	:	පව්වයි	පව්ව
උත්තම පුර්ව	:	පව්වාමි	පව්වාම
පශ්ඨ පුර්ව	:	පව්වතෙ	පව්වතෙහ
මෑණිම පුර්ව	:	පව්වසෙ	පව්වවෙහ
උත්තම පුර්ව	:	පව්වෙ	පව්වාමෙහ

පාලි භාෂාව

**2 වන වසර
මූලික පිරිවෙන**

**3
ඒකකය
වාක්‍යය**

15 පාඨම

15.1 සපයුම්කරු ගිණුම් කුමාරා

අනුරාධනගරේ එකො කාලරුකේකා අනෙකි. සො කිර එලවනො රුකේකා. ඉකොවිකො සංවරනො කුමාරා තං අඳුකම්සු. තෙ කාලඑලං ඔවිතිතුං චිත්තයිසු. අප් තෙහි එලවනොය එකො කුමාරො රුකකිං ආරොපිතො. රුකකිං ආරුලෙන කුමාරෙන එලානි පාතියනි. තසම් කුමාරෙ එලානි ඔවිතනො එකො කණ්ණසපො රුකකිං ආරුහිතුං ආරහි. රුකකිමුලෙ ධිතෙහි කුමාරෙහි කණ්ණසපො දිට්ඨො. තෙ සප්පං පහරිසු. එකෙන කුමාරෙන දණ්ඩන සපො පහටො. ඉතරෙන සකිරෙහි සපො පහටො. තතියෙන ලෙඩ්ඛනා සපො පහටො. චතුරෙහි සකිරෙන සප්පං පහරි. අප් සප්පං වාරෙතුං අසකොනනා තෙ සපො රුකකිං ආරුහතිති ඉතරං ආහංසු.

සො ගිණො මහාවිල්වං විරවි. හෙට්ඨා ධිතා එකං පිරං සාටකං චතුසු කණ්ණසු ගතෙහි ඉමසම් සාටකෙ පතාති ආහංසු සො පරිගලිතා චතුරනමි අනතරෙ සාටකමණ්ඩ පති. තං සතාරෙතුං අසකොනනා තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සිසෙහි පහරිතො මරිසු.

15.2 අත්වැල

අනුරාධනගරේ	- අනුරාධපුරයෙහි
කුමාරා	- දරුවෝ
එලවනො	- (එල + වනතු + ඔ) ගෙඩි ඇති
කාලරුකේකා	- (කාල + රුකකි + ඔ) තල් ගසක්
දිට්ඨො	- ($\sqrt{දිස} + ත > දිට්ඨ$ ඔ) දක්නාලද්දේ (ය)
තෙහි	- ඔවුන් විසින්
එලවනොය	- (එල + අතප් + ආය) ගෙඩි කඩනු පිණිස
එකො	- (එක + ඔ) එකෙක්
ආරොපිතො	- (ආ + $\sqrt{රුහ} + ඉ + ත > ආරොපිත + ඔ$) නංවන ලද්දේ (ය)
ආරුලෙන	- (ආ + $\sqrt{රුහ} + ත > ආරුලෙන + එන$) නැගුණු විසින්
පාතියනි	- ($\sqrt{පත} + ඊය + නති$) හෙලනු ලැබෙත්
එකෙන	- (එක+එන) එකෙකු විසින්
කණ්ණසපො	- (කණ්ණ + සප්ප + එන) කළු සර්පයෙකු විසින්
හෙට්ඨා	- යට
ධිතෙහි	- ($\sqrt{ධා} + ත > ධිත + එහි$) සිටියවුන් විසින්
පහරියති	- ($\sqrt{පහර} + ඊය + ති$) ගසනු ලැබේ
දණ්ඩාදිති	- (දණ්ඩ + ආදි + ඊහි) දඩු ආදියෙන්
පහරියනොපි	- ($\sqrt{පහර} + ඊය + නත > පහරියනත + ඔ + අපි$) ගසන ලබන්නාවූ ද
රුකකිමෙව	- (රුකකිං + එව) ගහට ම

දණ්ඩෙන	- දණ්ඩෙන්
සකබරෙන	- ගල්කැටයකින්
ලෙඩ්දුනා	- ගල් කැටවලින්
වාරෙතං	- ($\sqrt{වර} + \text{ණ} + \text{තුං}$) වළක්වන්ට
අසකොනනා	- අසමත් වුණේ
අහිරුහති' ති	- (අහිරුහති + ඉති) නගියි යැයි
ඉතරං	- අනිකාට
මහාවිරටං වීරවි	- මහ හඬින් කෑ ගැසිය
වීරං	- (වීර + අං) ශක්තිමත්
සාටකං	- (සාටක + අං) රෙද්දක්
පතා' ති (පත + ඉති)	- පතිනු යැයි
වතුසු කණේණසු	- කොන් හතරෙන්
පරිගලිපවා	- (පරි + $\sqrt{ගල} + ඉ + පවා$) ගිලිහී
වතුනමපි	- (වතුනනං + අපි) සතරදෙනාගේ ම
අතරෙ	- අතර
සාටකමපේකඩ	- (සාටක + මජ්ඣ + ඵ) සඵඵ මැද
සපධාරෙතං	- (සං + $\sqrt{ධර}$ - ණ + තුජ) රඳවාගන්ට
අඤ්ඤාමඤ්ඤා	- (අඤ්ඤං + අඤ්ඤං) එකිනෙකා
මරිංසු	- මලහ.

15.3 ව්‍යාකරණ

3 වාක්‍යය

සම්පූර්ණ අර්ථයක් පැවසෙන අයුරින් ගැලපුණු උක්ත - ආඛ්‍යාත සම්බන්ධයක් ඇති පද රචනය වාක්‍යය යි.

උදාහරණ :

උක්තය	ආඛ්‍යාතය
පුළුං රුකෙබා මනුසො	විකසති විරුහති සයති

වාක්‍ය ප්‍රභේද

- (අ) කර්තෘකාරක වාක්‍ය
- (ආ) කර්මකාරක වාක්‍ය
- (ඇ) භාවකාරක වාක්‍ය

යනුවෙන් කාරකය අනුව වාක්‍ය කොටස් තුනකට බෙදේ.

(අ) කර්තෘකාරක වාක්‍ය

කර්තෘකාරක වාක්‍යයෙහි ආඛ්‍යාතයෙන් කර්තෘ උක්ත වේ. එසේ වන්නේ ආඛ්‍යාතය කර්තෘකාරක බැවිනි. එසේ ආඛ්‍යාතයෙන් කර්තෘ උක්ත වන බැවින් කර්තෘ පදය හැම විට ම ප්‍රථමා විභක්තෘන්ත ව සිටී.

උදාහරණ :

ප්‍රථමා විභක්තෘන්ත උක්ත කර්තෘ පදය	කර්තෘකාරක ආඛ්‍යාත පදය
මනුෂ්‍යෝ රුකෙඛා මිගෝ	සයති පතති ධාවති

(ආ) කර්මකාරක වාක්‍ය

කර්මකාරක වාක්‍යයෙහි ආඛ්‍යාතයෙන් කර්මය උක්ත වේ. එසේ වන්නේ ආඛ්‍යාතය කර්මකාරක බැවිනි. ආඛ්‍යාතයෙන් කර්මය උක්ත වන බැවින් කම් පදය ප්‍රථමා විභක්තෘන්ත ව සිටී. කර්තෘ අනුක්ත බැවින් කර්තෘ පදය 'තතියා' විභක්තෘන්ත වේ.

උදාහරණ :

'තතියා' විභක්තෘන්ත අනුක්ත කර්තෘ පදය	'පඨමා' විභක්තෘන්ත උක්ත කම් පදය	කර්මකාරක ආඛ්‍යාත පදය
1. කුමාරෙන් (ලමයා විසින්)	එලාති (ගෙඩි)	පාතියනති (හෙලනු ලැබේ)
2. මනුෂ්‍යෙන් (මිනිසා විසින්)	රුකෙඛා (ගස)	ඡිද්ධියති (සිඳිනු ලැබේ)
3. සීහෙන් (සිංහයා විසින්)	මිගෝ (මුවා)	හක්කති මරනු ලැබේ)

(ඉ) භාවකාරක වාක්‍ය

භාවකාරක වාක්‍යයෙහි උක්ත වන්නේ ක්‍රියාර්ථය යි. කර්තෘ පද අනු කත වේ.

තනියා විභක්‍යාන්ත අනුක්‍රම කර්තෘ පදය	භාවකාරක ක්‍රියා පදය
මීගෙන (මුවා විසින්) බාලකෙන (බාලයා විසින්) දැරිකාය (දැරිය විසින්)	ධාවියකි (දිවීම වේ) රොදියකි (ඇඬීම වේ) හසියකි (සිනාසීම වේ)

2.2 පද නිර්මාණය

කර්මකාරක ආබ්‍යාතය

$\sqrt{\text{පව}}$ ධාතුව කර්මකාරක 'ය' ප්‍රත්‍යය සහිත ව වර්තමාන කාලයෙහි. වර්තමාන ආකාරය 14 වන පාඨමෙහි දැක්වේ. එය කර්මකාරක 'ඊය' ප්‍රත්‍යය සහිත ව ($\sqrt{\text{පව}} + \text{ඊය} + \text{ති} = \text{පවියති}$) වර්තමාන කාලයෙහි වර්තමාන අත්දම මෙහි දැක්වේ.

පුරුෂ	එකවචන	බහුවචන
පටම	($\sqrt{\text{පව}} + \text{ඊය} + \text{ති} =$) පවියති	($\sqrt{\text{පව}} + \text{ඊය} + \text{අනති} =$) පවියනති
මජ්ඣම	($\sqrt{\text{පව}} + \text{ඊය} + \text{සි} =$) පවියසි	($\sqrt{\text{පව}} + \text{ඊය} + \text{ථ} =$) පවියථ
උත්තම	($\sqrt{\text{පව}} + \text{ඊය} + \text{මි} =$) පවියාමි	($\sqrt{\text{පව}} + \text{ඊය} + \text{ම} =$) පවියාම

පහත දැක්වෙන්නේ මේ අයුරින් කර්මකාරකයෙහි වර්තමාන ධාතූ කීපයකි.

- $\sqrt{\text{ඡිද}} + \text{ඊය} + \text{ති}$ - ඡිදියති (සිඳිනු ලැබේ)
- $\sqrt{\text{හර}} + \text{ඊය} + \text{ති}$ - හරියති (ගෙනයනු ලැබේ)
- $\sqrt{\text{හාජ}} + \text{ඊය} + \text{ති}$ - හාජියති (බෙඳනු ලැබේ)
- $\sqrt{\text{පත}} + \text{ඊය} + \text{ති}$ - පතියති (හෙලනු ලැබේ)
- $\text{ප}\sqrt{\text{හා}} + \text{ඊය} + \text{ති}$ - පහියති (ප්‍රභීණ කරනු ලැබේ)

15.4 අභ්‍යාසය

(අ) අංක 15.1 දරණ 'සත්‍යයා ගීතා කුමාරා' යන පාඨය සිංහලයට නගන්න.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. පුරිසෙන එරසුනා රුකකො ජිඤ්ඤති.
2. පුරිසෙන එරසුනා රුකකො ජිඤ්ඤනති.
3. සාහසිකෙන පුරිසෙන අත්තනො සභායකෙහි සද්ධිං මුණ්ණරෙහි පහරිත්වා මිගා මාරියනති.
4. තෙන සද්ධාවනෙන සෙට්ඨිනා ඉමයමිං ආරාමෙ සීලවත්තානං හික්ඛුනං චිවරානි ඤීයනති.
5. ගොපාලො දණ්ඨෙන ගොණෙ ගොවරං පාපෙති (දක්කයි).
6. තෙන බො පන සමයෙන චන්දිමා දෙවපුත්තො රාහුනා අසුරිඤ්ඤා ගහිතො හොති.
7. භගවතා බාරාණසියං ඉසිපතනෙ මගදයෙ සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මණා වා ලොකයමිං කෙනචි වා අප්පතිවත්තියං (නො පැවැත්විය හැකි) අනුත්තරං ධම්මවක්කං පවත්තිතං.
8. ගුහායං අක්කාරෙ නිසීදිතුං අසකෙකානෙහි තෙහි පාසාණප්පලකං (ගල් පුවරුව) අපනීතං.
9. එකිස්සා ගුහාය පුත්තිමංසො නාම නිගාලො වෙණියා නාම හරියාය සද්ධිං වසති.
10. ඉමිනා පාපපුරිසෙන තච පුත්තකා ච තිත්තිරො ච වචෙඡා ච ධෙත්තු ච මාරිකා.
11. මහාසත්තො බාරාණසියං ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි.
12. යො වෙගෙන ආරමුලං ගෙනත්වා ඉතො එථාති හරියං අත්තනො සරං ආනෙසි.
13. යො කස්සථි තිණ්ණෙන තෙලබ්බුමසි න දෙති.
14. යො පසන්නෙන මනසා භාසති, තතො සුඛං නං අනෙති.

15. මෙබව් ටොකටොකං බණ් බණ් කිලෙසං ජනාති.
16. අථ බො ආයසමා මහාකච්චායනො තිණණං වස්සානං අවචයෙන තතො තතො දසවග්ගං හික්ඛුසංසං සන්නිපානෙනවා ආයසමනං සොණං උපසම්පාදෙසි.

(ඉ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. කුමාරයා දණ්ඩෙන් සර්පයාට ගසයි.
2. මහලු ගොවියා විසින් කොහොඹ (නිබ්බ) වෘක්ෂය සිඳිනු ලැබේ.
3. ඒ ශ්‍රද්ධාවත් උපාසකයා විසින් ඒ වනෝද්‍යානයෙහි වෙසෙන සිල්වත් හික්කුන් වහන්සේලාට සිවුරු දෙනු ලැබේ.
4. සූර්ය දිවා පුත්‍රයා රාහු අසුරේන්ද්‍රයා විසින් ගන්නා ලද්දේ වෙයි.
5. මනුෂ්‍යයෝ පයින් ද, රියෙන් ද, නැවෙන් ද, අභස්ථානයෙන් ද යත්.
6. සත්වයෝ සූර්යයාගේ එළියෙන් ද, චන්ද්‍රයාගේ එළියෙන් ද, පහත් එළියෙන් ද රූප දකිත්.
7. යමෙක් කිලිටි මනසින් කියයි හෝ කරයි ද එයින් දුක ඔහු අනුව යයි.
8. කුමාරයා මිතුරා සමග පත්සලට ගොස් උපාසකයා සමග එයි.
9. ඒ මනුෂ්‍යයෝ ඉක්මනින් තඟරයට ගොස් දුකසේ ධනය උපයත්.
10. වධකයා කඩුවෙන් සොරාගේ හිස සින්දේය.
11. හේ ප්‍රඥාසුධයෙන් මාරයා සමග යුද කරයි.
12. අනධිකාරයෙහි හිඳින්නට අසමත් ඔවුන් විසින් පහතක් දල්වන ලදී.
13. ගොවියෝ කරත්තයෙන් බඩු ගෙදරට ගෙනයත්.
14. මේ මලින් බුදුරදුන් පුදමි. ඒ පිනෙන් නිවන ද වේවා
15. මිනිස්සු ශ්‍රමණයකු විසින් හෝ බ්‍රාහ්මණයකු විසින් හෝ දෙවියකු විසින් හෝ මාරයා විසින් හෝ බ්‍රහ්මයා විසින් හෝ නිරයට පමුණුවනු නො ලබත්. තමන් විසින් කළ පටිකම්මලින් ම නිරයට පමුණුවනු ලබත්.

අත්වැල

වනෝදානනයෙහි	-	ආරාමේ
අඟස් යානයෙන්	-	ගගනයානෙන්
පමුණුවනු ලබන්	-	නියනති
උපයන්	-	අධිගව්‍යනති
සුදු කරයි	-	සුජකති
දල්වන ලදී	-	ජාලිකො
කිලිටි මතසින්	-	පදුරෙයන මනසා
ප්‍රඥාසුධයෙන්	-	පඤ්ඤාචුරධෙන

15.5 පරිචය

පහත සඳහන් ක්‍රියා පද වර්තූහිම කටපාඩම් කරගන්න.

කර්මකාරක ක්‍රියාපද

වහනමාන

පරයාපද

	එකවචන	බහුවචන
පයම පුර්ස :	පචියති	පචියනති
මජ්ඣම පුර්ස :	පචියසි	පචියථ
උත්තම පුර්ස :	පචියාමී	පචියාම

අත්තනොපද

	එකවචන	බහුවචන
පයම පුර්ස :	පචියතෙ	පචියතො
මජ්ඣම පුර්ස :	පචියසෙ	පචියවෙහ
උත්තම පුර්ස :	පචියෙ	පචියාමෙහ

16 පාඩම

16.1 දස පන්ඥා

1. එක නාම කිං?
සබ්බෙ සත්තා ආභාරධර්මිකා.
2. දෙව නාම කිං?
නාමං ව රූපං ව.
3. තීති නාම කිං?
තිස්සො වේදනා.
4. චක්කාරි නාම කිං?
චක්කාරි අරියසච්චාති.
5. පඤ්ච නාම කිං?
පඤ්ච උපාදාකම්මකා.
6. ඡ නාම කිං?
ඡ අඡ්ඤානිකති ආයතනාති.
7. සත්ත නාම කිං?
සත්ත බොජ්ඣංගිකා.
8. අට්ඨ නාම කිං?
අරියො අට්ඨංගිකො මග්ගො.
9. නව නාම කිං?
නව සත්තාචාසා.
10. දස නාම කිං?
දසභි අධ්දෙහි සම්මනාගතො අරහා ඉති වුච්චති ඉති.

16.1 සත්ත සත්තාහං

පඨමං බොධිපලලංකං - දුතියං ච අනිමිසං
තතියං ච ධ්වනිමනං සෙට්ඨං - චතුස්ථං රතනාසරං

පඤ්චමං අප්පාලං ච - මුච්චිඤ්ඤාන ඡට්ඨමං
සත්තමං රාජායතනං - චිඤ්ඤා තං මුනිසෙවිතං

16.2 අත්ථැල

එක	- එක
නාම	- නම්
කිං	- කුමක් ද?
සබ්බෙ	- සියලු
සත්තා	- සත්වයෝ
ආහාරධ්වනිකා	- (ආහාර + ධ්වනික) ආහාරයෙන් පවතින්නෝ
ඳො	- දෙක
නාමං	- නාමය (චිත්ත, වේදනසික)
රූපං	- රූපය (රූපස්කන්ධය)
තීති	- තුන
තියො	- තුන
වෙදනා	- වේදනාවෝ
චතතාරි	- හතර
පඤ්ච	- පහ
උපාදනකකපධා	- උපාදනස්කන්ධයෝ
ජ	- හය
අස්ථිතනිකානි	- ආධ්‍යාත්මික (තමා තුළ පිහිටි)
ආයතනානි	- ආධ්‍යාත්මික (තමා තුළ පිහිටි)
සත්ත	- හත
බොජ්ඣංගධා	- (බොධි + අංගා) බෝධි අංගයෝ
අට්ඨ	- අට
නව	- නවය
දස	- දහය
දසහි	- දහයකින්
සත්තාවාසා	- (සත්ත + ආවාසා) සත්වාචාසයෝ
සමන්තාගතො	- (සං + අනු + ආගතො) යුක්ත
පඤ්ඤා	- ප්‍රශ්න
සත්තාහං	- (සත්ත + අහං) දින හතක් (සතියක්)
පඨමං	- පළමු වන
බොධිපලලංකං	- බෝධි පර්යංකය
දුතියං	- දෙ වන
අනිමිසං	- අනිමිස (ලෝචන) ය
තතියං	- තෙ වන

- වඩකමනං - සක්මන
- චතුරථං - සතර වන
- රතනාසරං - රුවන්ගෙය
- පඤ්චමං - පස් වන
- අජපාලං - අජපාල (නුගවෘක්ෂ) ය
- ජට්ඨමං - භය වන
- සත්තමං - සත් වන
- රාජායතනං - රාජායතනය (කිරිපලු රුක)

16.3 ව්‍යාකරණ

2.2 පද නිර්මාණය

'එක' ශබ්දය *

පුලිංග 'එක' ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පඨමා	එක	සි > + ඔ	එකො	යො > + එ	එකෙ
දුතිය		+ අං	එකං	යො + එ	එකෙ
තතියා		නා > + එන	එකෙන	හි > + එහි + එහි	එකෙහි එකෙහි
චතුර්ථී		ස > + අසා	එකසා	නං > + එසං + එසානං	එකෙසං එකෙසානං
පඤ්චමී		සා > + අසා + අසාමා	එකමා එකසාමා	හි > + එහි + එහි	එකෙහි එකෙහි
ජට්ඨී		ස > + අසා	එකසා	නං > + එසං + එසානං	එකෙසං එකෙසානං
සත්තමී		සාමිං > + අමහි + අසාමිං	එකමහි එකසාමිං	සු > + එසු	එකෙසු

* එක ශබ්දයෙන් 'එක' යන සංඛ්‍යාව ද, අනෙක්, ඇතුළු යන අර්ථ ද පැවසේ. සංඛ්‍යාව පැවසීමට භාවිත වන්නේ එකවචන පද පමණකි.

ඉපිළිඬු 'එක' ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්මා	එක	සි > + ආ	එකා	යො > + ආ + අයො	එකා එකායො
දුතියා		+ අං	එකං	යො + ආ + ආයො	එකා එකායො
තතියා		නා > + ආය	එකාය	හි > + ආහි + ආහි	එකාහි එකාහි
චතුර්ථී		ස > + ආය + ඉසායා	එකාය එකිසායා	නං > + ආසං + ආනං	එකාසං එකාසානං
පඤ්චමී		සමා > + ආය	එකාය	හි > + ආහි + ආහි	එකාහි එකාහි
ඡට්ඨී		සා > + ඉසායා + ආය	එකිසායා එකාය	නං > + ආසං + ආනං	එකාසං එකාසානං
සත්තමී		සමිං > + අසසං + ආයං	එකිසසං එකායං	සු > + ආසං	එකාසු

නපුංසක ලිඬු 'එක' ශබ්දය පුලිඬු 'එක' ශබ්දයට සමාන නො වන්නේ පද්මා, දුතියා පද රූප තැනීමේ දී පමණකි. සෙස්ස සමාන ය. පද්මා එකවචනයේ දී පුලිඬු 'එකො' යන්න වෙනුවට නපුංසක ලිඬුයට 'එක' යන්න මාරුවීම ද පද්මා, දුතියා බහුවචනයට 'එකාහි' යන රූපය නපුංසක ලිඬුයේ දී 'එකෙ' යන පුලිඬු පදයට අමතර ව එක්වීම ද වේ. වෙනස එපමණකි.

නපුංසක ලිංග 'එක' ශබ්දයෙහි පද සෑදෙන අන්දම					
විභක්ති	ශබ්දය	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්මා	එක	සි > + අං	එකං	යො > + එ + ආති	එකෙ එකාති
දුතියා		+ අං	එකං	යො > + එ + ආති	එකෙ එකාති
තතියා		නා > + එන	එකෙන	හි > + එහි + එහි	එකෙහි එකෙහි
චතුර්ථී		ස > + අසා	එකසා	නං > + එසං + එසානං	එකෙසං එකෙසානං
පඤ්චමී		සමා > + අමො + අසමා	එකමො එකසමා	හි > + එහි + එහි	එකෙහි එකෙහි
ෂට්ඨී		ස > + අසා	එකසා	නං > + එසං + එසානං	එකෙසං එකෙසානං
සත්තමී		සමි. > + අමිහි + අසමි.	එකමිහි එකසමි.	සු > + එසු	එකෙසු

සෙසු සංඛ්‍යා ශබ්ද පිළිබඳ ව උපග්‍රහණය ii බලන්න (142 පිටුව).

16.4 අග්‍රාසය

(අ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.

1. එකො සුරියො එකාය වනිතාය සද්ධිං එකං ගාමං ගන්තවා එකං තාපසං වන්දි.
2. එකමනා පනසරුකකමනා එකං පනසඵලං පති.
3. එකයමි රුකෙඛ එකො සුවො එකෙන සුවපොතකෙන සද්ධිං වසති.
4. එකා වනිතා එකාය සබ්බාය සද්ධිං එකං මන්දිරං ගන්තවා එකිංසා තරුණියා එකං වලයං (- වළල්ලක්) අදසී.
5. එකො යාවකො එකං රාජානං උපසංකම්පවා එකෙන සෙට්ඨිනා දින්නං එකං මධුරඵලං තස්ස රාජිනො අදසී.
6. එකෙන මග්ගෙන දො න ගච්ඡට.
7. දඬු රඬෙයු දො රාජානො පඤ්චනං ඉප්පිතං පඤ්ච පීඨානි දදිංසු.
8. චතුසු අට්ඨසු වත්තාරො මයුරා චතුභි මයුරිභි සද්ධිං නව්වන්ති.
9. පඤ්ච යුවා ච පඤ්ච යුවතියො ච දසභි පුප්ථෙභි චෙතියං පුප්ථෙතති.
10. චතස්සො ඉප්පියො චතුසු නදීසු නභායන්ති.
11. උපාසකො විහාරං ගන්තවා පඨමං චෙතියං වන්දිතවා අනන්තරං බොධිං වන්දති.
12. තයො උපාසකා ච තිස්සො උපාසිකායො ච පඨමං ච දුතියං ච තතියං ච තුඨ්ඨං සරණං ගච්ඡන්ති.
13. තිස්සො දරිකායො තිභි රුකෙඛති පතිතානි තිති ඵලානි බාදන්ති.
14. තිසු වාපිසු තිති පුප්ථානි විකසන්ති.
15. චතස්සො භංසියො චතුභි බකෙභි (කොකුන්) සද්ධිං එකං සරං ගච්ඡන්ති.
16. මනුස්සො ආගච්ඡන්තො මිගො ධාවති.
17. සුරියො උග්ගච්ඡන්තො කුමාරා පබ්බජ්ඣන්ති.
18. පකඨිසු කුප්පෙතසු ලුඤ්ඤො කුජ්ඣති.
19. පුප්ථෙසු විකසන්තසු සුගන්ධො වායති.
20. ආචරියො ලිඛන්තො සිංහා තං ඔලොකෙතති.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නඟන්න.

1. එක් ඇමතියෙක් එක් ගොවියකු සමඟ කුඹුරට යයි.
2. එක් වැදිරියක් එක් ගෙඩියක් කයි.
3. එක් ගෙඩියක් එක් ගසකින් වැටුණේය.
4. එක් නදියක එක් කිඹුලෙක් (කුමිලො) වාසය කරයි.
5. එක් ගසක එක් ගිරාපැටියෙක් කපුටු පැටියෙකු සමඟ වසයි.
6. එක් යාචකයෙක් එක් වස්ත්‍රයක් ඉල්ලයි.
7. සොරු දෙන්නෙක් එක මගකින් නො යත්.
8. තවුසෝ පස්දෙනෙක් එක් කැලයක වසති.
9. ගෙඩි හතරක් ගසෙන් වැටුණේ ය.
10. ගැහැණු තිදෙනෙක් වැවේ නාති.
11. මිනිසා පළමුවෙන් ගස කපා පසුව අතු සිත්දේය.
12. දසයා එක් යාචකයකුට එක් රෙද්දක් දෙයි.
13. මම දෙවනු ව ද බුදුරදුන් සරණ යමි.
14. ගැහැණු හතර දෙනෙක් ගමට යති.
15. ගොවියෝ පස් දෙනෙක් කුඹුර සාති.
16. සඳ උදාවන විට අඳුර ඉවත් වේ.
17. දරුවන් හිඬදී මවුවරු මවුන් නළවත්.
18. බුදුරද දහම් දෙසද්දී උපාසකයෝ අසත්.
19. යාචකයා එතව්ට ධනවතා දෙර වසයි.
20. සර්පයා ගසට නහිද්දී කුමාරයා බසියි.

16.5 පරිචය

පහත සඳහන් ශබ්ද වර්තැහිම් කටපාඩම් කරගන්න.

පුලිංග 'එක' ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පද්මා :	එකෝ	එකේ
දුතියා :	එකං	එකේ
තතියා :	එකෙන	එකෙහි, එකෙහි
කරණ :	එකෙන	එකෙහි, එකෙහි
චතුර්ථී :	එකස්ස	එකෙසං, එකෙසානං
පඤ්චමී :	එකමහා, එකස්මා	එකෙහි, එකෙහි
ෂට්ඨී :	එකස්ස	එකෙසං, එකෙසානං
සත්තමී :	එකමහි, එකස්මිං	එකෙසු

ඉරථිලිංග 'එකා' ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පද්මා :	එකා	එකා, එකායෝ
දුතියා :	එකං	එකා, එකායෝ
තතියා :	එකාය	එකාහි, එකාහි
කරණ :	එකාය	එකාහි, එකාහි
චතුර්ථී :	එකිස්සා, එකාය	එකාසං, එකාසානං
පඤ්චමී :	එකාය	එකාහි, එකාහි
ෂට්ඨී :	එකිස්සා, එකාය	එකාසං, එකාසානං
සත්තමී :	එකිස්සං, එකායං	එකාසු

නපුංසක ලිංග 'එක' ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පද්මා :	එකං	එකේ, එකානි
දුතියා :	එකං	එකේ, එකානි

සෙස්ස පුලිංගයෙහි මෙනි.

17 පාඨම

17.1 අයං කායො ඛත්‍යසාධාරණො

අයං කායො ඛත්‍යසාධාරණො. අසීතියා තාව කිම්කුලානං සාධාරණො. තත්ථ ජච්ඡිකිසිතා පාණා ජච්ඡං බාදන්ති. චම්මනිකිසිතා චම්මං බාදන්ති. මංසනිකිසිතා මංසං බාදන්ති. නභාරුනිකිසිතා නභාරුං බාදන්ති. අට්ඨනිකිසිතා අට්ඨං බාදන්ති. මිඤ්ජනිකිසිතා මිඤ්ජං බාදන්ති. තතෙථ ජායනති, ජීයනති, මීයනති, උච්චාරපඤ්ඤාචං ච කරොන්ති. කායො' ච තෙසං සුතිසරඤ්චව ගිලානසාලා ච සුසානඤ්ච වච්චකුට්ඨි ච පඤ්ඤාචද්දෙණි ච හොති, ස්වායං කායො තෙසමපි කිම්නං පකොපෙන මරණං නිගච්ඡති.

අභි වා ඉමං කායං ඩසෙය්‍ය. ටිට්ඨකො වා ඩසෙය්‍ය. සතපදී වා ඩසෙය්‍ය. අයං කායො උපකඛලිතො වා පාතෙය්‍ය. භුක්තං භක්තං වා ව්‍යාපඤ්ඤාය. පිත්තං වා කුප්පෙය්‍ය. සෙමං වා කුප්පෙය්‍ය. වාතා වා කුප්පෙය්‍ය.

17.2 අත්ථාල

ඛත්‍යසාධාරණො	- බොහෝ දෙනාට පොදු
අසීතියා	- අසුවකට
තාව	- පමණ
කිම්කුලානං	- (කිම් + කුල) පණු කුලයන්ට
ජච්ඡිකිසිතා	- (ජච්ඡි + නිකිසිත) සිව්සේ වසන
පාණා	- ප්‍රාණිහු, ජීවීහු
ජච්ඡං	- පිට හම, සිවිය
චම්මනිකිසිතා	- (චම්ම + නිකිසිත) හමේ වසන
මංස නිකිසිතා	- (මංස + නිකිසිත) මසේ වසන
නභාරු නිකිසිතා	- (නභාරු + නිකිසිත) නභරවල වසන
අට්ඨනිකිසිතා	- (අට්ඨි + නිකිසිත) ඇටවල වසන
මිඤ්ජනිකිසිතා	- (මිඤ්ජ + නිකිසිත) මිදුලුවල වසන
ජායනති	- උපදිත්
ජීයනති	- මහලු වෙත්
මීයනති	- මැරෙත්
උච්චාරපඤ්ඤාචං	- (උච්චාර + පඤ්ඤාච) මළමුහු
සුතිසරං	- (සුති + සර) නිඹිරිගෙය
ගිලානසාලා	- (ගිලාන + සාලා) ගිලන් හල
සුසානඤ්ච	- (සුසානං + ච) සොහොන ද
වච්චකුට්ඨි	- (වච්ච + කුට්ඨි) වැසිකිළිය
ස්වායං	- (සො + අයං) ඒ මෙය
තෙසමපි	- (තෙසං + අපි) ඔවුන්ගේද
පකොපෙන	- කිපීමෙන්

නිගවයනි	- පැමිණෙයි
ධසෙය්‍ය	- ($\sqrt{ඩස} + එය්‍ය$) දෂට කරාවි
විවජ්ඣො	- ගෝනුස්සෙක්
සතපදි	- (සත + පද + ඊ) පත්තැයෙක්
උපකබලිතවා	- (උප + $\sqrt{බල} + ඉ + නො$) පැකිලී, පැටලී
පපතෙය්‍ය	- (ප + $\sqrt{පත} + එය්‍ය$) වැටෙව්
ගුත්තං	- කැ දෙය
ව්‍යාපජ්‍යෙය්‍ය	- (වි + ආ + $\sqrt{පද} + එය්‍ය$) නොදිරාවි
කුසොය්‍ය	- ($\sqrt{කුප} + එය්‍ය$) කිපෙව්
මිලකතා	- වැද්දෙත්
කුලො	- පහුරක්

2.1 පද නිර්මාණය

කාලාතිපත්ති ආබ්‍යාතය හා ව්‍යවහාරය

$\sqrt{පව}$ ධාතුව කාලාතිපත්ති ආබ්‍යාතයෙහි වර්තැගීම

පුරුෂ	ධාතුව	එකවචන ප්‍රත්‍යය	එකවචන පදය	බහුවචන ප්‍රත්‍යය	බහුවචන පදය
පද්‍යම	$\sqrt{පව}$	සායා	අපවිසායා	සායංසු	අපවිසායංසු
මජ්ඣම		සොයා	අපවිසොයා	සායංථ	අපවිසායංථ
උත්තම		සායං	අපවිසායං	සායමහා	අපවිසායමහා

අර්ථ මෙසේ ය :

අපවිසායා	- පිසුවේ වී නම්	අපවිසායංසු	- පිසුවාහු වූ නම්
අපවිසොයා	- පිසුවෙහි වී නම්	අපවිසායංථ	- පිසුවෙහු වූ නම්
අපවිසායං	- පිසුවෙමි වී නම්	අපවිසායමහා	- පිසිවෙමු වූ නම්

අතීත ක්‍රියා සිද්ධියක ප්‍රාප්තියක් මත තවත් ක්‍රියා සිද්ධියක් විය හැකි ව තිබූ බව දැක්වීමට කාලාතිපත්ති ආබ්‍යාතය යෙදේ.

- උදා : i. යදි හො යානං අලගිසායා අගමිසායා.
[ඉදින් ඔහු වාහනයක් ලද්දේ වී නම් (ගිණිය) යන්ට තිබුණි.]
- ii. සවෙ අයොහා මෙ පඤ්චිලානි අදසායා, අහං දෙවලොකෙ නිබ්බන්ධො අහවිසායං-
[ඉදින් ආර්යයන් වහන්සේ මට පන්සිල් දුන්නේ වී නම්, මම දෙවලොව (උපන්නේ වීම) උපදින්නට තිබුණි.]

17.3 ව්‍යාකරණ

2.1 පද නිර්මාණය හා ව්‍යවහාරය

පූර්ව ක්‍රියා

කයාකො හුඤ්ඤි (-ගොවියා අනුභව කරයි) හා කයාකො සයති (-ගොවියා නිදයි) යනු වාක්‍ය දෙකකි. මේ වාක්‍ය දෙක කයාකො හුඤ්ඤවා සයති. (ගොවියා අනුභව කොට නිදයි) යැයි එක් වැකියක් බවට පත් කළ හැකි ය. ඒ 'හුඤ්ඤි' යන ආබ්‍යාස පදය වෙනුවට 'හුඤ්ඤවා' යන පදය යෙදීමෙනි. එසේ යෙදූ 'හුඤ්ඤවා' යන පදය පූර්ව ක්‍රියා පදය නමින් හැඳින්වේ.

පූර්ව ක්‍රියා යනු අවසාන ක්‍රියාවට පූර්වයෙන් සිදු වූ ක්‍රියා යි.

උදාහරණ :

- කුමාරො ධාරිතවා පතති. (ළමයා දූවගොස් වැටෙයි)
- කුමාරො පතීතවා උධ්වතති. (ළමයා වැටී නැගිටීයි)
- කුමාරො උධ්වතීතවා ගච්ඡති. (ළමයා නැගිට යයි)
- කුමාරො ධාරිතවා, පතීතවා, උධ්වතීතවා, ගතතවා, ගෙනං පටිසති. (ළමයා දූවගොස්, වැටී, නැගිට, ගොස් ගෙට පිටිසෙයි)

ධාතුවකට පූර්ව ක්‍රියා ප්‍රත්‍යය එක්වීමෙන් පූර්ව ක්‍රියා පද සෑදේ. තවා, තවාන, තුන, ය යනුවෙන් පූර්ව ක්‍රියා ප්‍රත්‍යය සතරකි. එයින් 'ය' ප්‍රත්‍යය බොහෝ විට යෙදෙනුයේ ධාතුවකට පෙර උපසර්ගයක් ඇති විට ය.

උදාහරණ :

- $\sqrt{\text{කර}} + \text{තවා} = \text{කතවා (කොට)}$
 $\sqrt{\text{ධා}} + \text{තවාන} = \text{ධතවාන (සිට)}$
 $\sqrt{\text{සු}} + \text{තුන} = \text{සොතුන (අසා)}$
 $\text{ආ} \sqrt{\text{ද්}} + \text{ය} = \text{අදය (ගෙන)}$
 $\text{වි} \sqrt{\text{භා}} + \text{ය} = \text{විභාය (අත්හැර)}$

17.4 අභ්‍යාසය

(අ) දී ඇති උදහරණයේ දැක්වෙන පරිදි පහත සඳහන් වාක්‍ය සුගල පුව ක්‍රියා පද යොදා තනි වාක්‍ය ලෙසින් ලියන්න.

උදහරණ :

- i. කුමාරෝ පුප්‍රානි ඔව්නානි
- ii. කුමාරෝ පුප්‍රානි පුප්‍රෙති.

* කුමාරෝ පුප්‍රානි මව්නිතවා පුප්‍රෙති.

1. මනුෂ්‍යා උප්පන්නි, මනුෂ්‍යා මරිෂ්‍යනි.
2. සිෂ්‍යා උග්‍රණ්‍යනි, සිෂ්‍යා ධමමං ජානනි.
3. රාජා යුජ්ඣනි, සො රඨං ගණ්‍යනි.
4. ථෙරො මුහුත්තං සයනි. සො පබුජ්ඣනි.
5. වොරො ධනං වොරෙති, සො පලායනි.
6. තෙ ගෙහං පවිසනි, තෙ නික්ඛමනි.
7. චනිතා වත්ථං ධොවනි, සා වත්ථං ආතපෙ අත්ථරනි.
8. සෙවකා උට්ඨාහනි, තෙ කමමං කරොනනි.
9. දසො රුක්ඛං ආරුහනි. සො ඵලානි පානෙති.
10. අමච්චො මන්දිරං ආගච්ඡනි, සො අපගච්ඡනි.

(ආ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.

1. කුමාරෝ පොකඛරණිං ගතත්වා නභාත්වා ආගච්ඡති.
2. සුගතො ඉදං වත්වා අපාපරං එතදවොච.
3. ලුද්දෙ ධනුං ගහෙත්වා මිගං විජ්ඣති.
4. සිගාලො චනෙ චරිත්වා ආහාරං පරියෙසති.
5. මිලකඛා මංසං අපචිත්වා බාදනති.
6. කස්සකා කසිත්වා ච චපිත්වා ච භුක්ඛන්ති.
7. තෙ රුක්ඛෙ ඡිත්ථිත්වා කුලං බන්ධනති.
8. බාලකා චතුරං දිශො හසනති.
9. මිගා සීහං දිශො භාසිත්වා ධාවනති.
10. සො කස්සථි කික්ඛි දත්වාන ඵච භුක්ඛති.
11. සො රත්තත්තයං චන්දිත්වා ආගච්ඡති.
12. පක්ඛාදවා ධමමං සුත්වාන පසීදති.
13. පාපකාරි මිත්තං පහාය චනමහා නික්ඛමි.
14. සො බුද්ධං අභිවඤ්ඤා භාසති.
15. තාපසා උට්ඨාය පත්තථිවරං ගණ්ඨිංසු.

(ඉ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට තහන්ත.

1. සෙනෙවියා අවදි වී මුව සෝද අහාර අනුව කොට රජ මැදුරට ගියේ ය.
2. තරුණිය විහාරයට පැමිණ හිඳගෙන බණ ඇසී ය.
3. බෝසතාණෝ දෙව්ලොවින් වූත වී මිනිස්ලොව උපන්න.
4. මිනිස්සු මුහුද තරණය කොට දඹදිව ගියහ.
5. සෘෂිවරු කන්දට නැග ආරාමයට පිවිසුණහ.
6. රජකුමා යුද කොට ආවේ ය.
7. වළුරා මිනිසා දැක හය වී දුවයි.
8. වනිතාව රැහැනකින් දෙන බැඳ ගෙනයයි.
9. රජකුමා සේනාව ගෙන යුද්ධ භූමියට ගියේ ය.
10. තුඹ කොහි දී නාගෙන එහි ද?

(ඊ) පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට තහන්ත.

1. සවේ රූපං අත්තා අභවිස්සා, න ආබාධාය සංචිතතිස්සා.
2. සවේ රාජා පිතරං න අඝාතයිස්සා, චක්කචතතිරාජං අලහිස්සා.
3. යදි සො රථං අලහිස්සා, ගාමං අගච්ඡිස්සා.
4. සවායං කුමාරො අගාරං අප්පකාචසිස්සා, චක්කචතතිරාජා අභවිස්සා.
5. සවේ අහං හත්තං අපච්ඡිස්සං, සබ්බෙ මයං අභුක්ඛිස්සාමහා.

(උ) පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට තහන්ත.

1. දුටුගැමුණු රජ නොවූයේ වී නම් සිංහලයෝ නැත.
2. ඔබ ගමට නො ගියෙහි වී නම් මෙබඳු විනාශයක් නොවූයේ වේ.
3. මම එහි නොගියෙමි වී නම් ඔහු මෙහි නො ආවේ වෙයි.
4. ඉදින් මව බත නො පිසුවේ වී නම් අපි මෙහි නොපැමිණියෝ වෙමු.
5. ඉදින් කොපි රාජ්‍යය ලැබුවෙහු වී නම් අපි ඇමති ධුර ලැබුවෝ වෙමු.

17.5 පරිචය

පහත සඳහන් වර්තෘහිමි* කටපාඩම් කරගන්න.

කාලාතිපත්ති ආබ්‍යාසය

ප්‍රත්‍යය මාලාව -

සායා - සායාසු : සෙසා - සායාථ : සායා - සායාමහා

සායාථ - සායාසු : සායාසෙ - සායාචෙහ : සායා - සායාමහසෙ

$\sqrt{\text{පව ධාතුව}}$

(කතාරි පරසාපදෙ)

එකවචන

බහුවචන

පඨම පුරිස :- අපචිසායා

අපචිසායාසු

මජ්ඣම පුරිස :- අපචිසායො

අපචිසායාථ

උත්තම පුරිස :- අපචිසායං

අපචිසායාමහා

$\sqrt{\text{පව ධාතුව}}$

(කතාරි අත්තනොපදෙ)

එකවචන

බහුවචන

පඨම පුරිස :- අපචිසායාථ

අපචිසායාසු

මජ්ඣම පුරිස :- අපචිසායාසෙ

අපචිසායාචෙහ

උත්තම පුරිස :- අපචිසායං

අපචිසායාමහසෙ

* උපග්‍රන්ථය iii බලන්න. (150 පිටුව)

18 පාඩම

18.1 න සකකා හිකුටු වකෙටතුං

එකො කුලපගො හිකුටු භුක්ඛකාමො ගෙහං පටිසිත්වා නිසීදි. තං දිස්වා අදකුකාමා සරණි
'හතෙත තණ්ඩුලා තපථි' ඉති හණන්ති තණ්ඩුලෙ ආහරිකුකාමා විය පටිච්ඡසකසරං ගතා.

හිකුටු අනෙතාගඛං පටිසිත්වා ඔලොකෙනෙතා කවාටකොණෙ උචුජං, භාජනෙ ගුලං, පිටකෙ
ලොණමච්ඡපාලෙ කුමභියං තණ්ඩුලෙ, සටෙ සතං ච දිස්වා නිකම්භිත්වා නිසීදි.

සරණි ආගන්ත්වා 'තණ්ඩුලෙ නාලත්ථනති' හිකුටුං අංහ. හිකුටු සරණිං ආහ. 'උපාසිකෙ, අස්
හිකකා න සමපස්සිති පටිගච්චෙව නිමිත්තං අද්දසං' ඉති. සරණි පුට්ඨි. කිං හතෙතති හිකුටු ආහ.
කවාටකොණෙ නිකම්භිත්උචුජං විය සප්පං අද්දසං. තං පහරිස්සාමි ඉති ඔලොකෙනෙතා භාජනෙ
ධපිතගුලපිණ්ඩකෙ විය පාසාණලෙඩ්ඛකෙ අද්දසං. පාසාණලෙඩ්ඛනා පහටො සප්පො පිටකෙ
නිකම්භිත්උණමච්ඡපාලසද්දියං එණං අකාසි. තස්ස මුඛතො සටෙ පකම්භිත්තසතසද්දියො ඛෙලො
නිකම්භිත්තො. තස්ස දන්තා කුමභියා තණ්ඩුලසද්දියා ඉති. අථ සා 'න සකකා හිකුටු වකෙටතුං'
ඉති විනෙත්ථා උචුජං දත්වා ඔදන් පචිත්වා සතගුලමච්ඡෙහි සද්ධිං අද්දසි.

18.2 අත්ථැල

කුලපගො	- (කුල + උපග) මිත්‍ර, ගෙදරට යන එන
භුක්ඛකාමො	- (භුක්ඛං + කාමො) වළඳනු කැමති ව
අදකුකාමා	- (අද්දකුං + කාමා) දෙනු නො කැමැත්ති
සරණි	- ගෘහණිය, ගූහණිය
තණ්ඩුලා	- සහල්
තපථි	- නූත
හණන්ති	- ($\sqrt{\text{හණ}} + \text{නත} + \text{ථි}$) කියන්නී
ආහරිකුකාමා	- (ආහරිකුං + කාමා) ගෙනෙනු කැමැත්ති
පටිච්ඡසක	- යහලු
සරං	- ගෙදර
අනෙතාගඛං	- ඇතුළු ගැබට (කාමරය තුළට)
කවාටකොණෙ	- (කවා + කොණෙ) දෙර මුල්ලෙහි
උචුජං	- උක්
ගුලං	- හකුරු
පිටකෙ	- පෙට්ටියෙහි
ලොණමච්ඡපාලෙ	- ලුණු දැමූ මාළු පෙති
කුමභියං	- මුට්ටියෙහි

සතං	- ගිතෙල්
සටෙ	- කළයෙනි
නාලස්ථනි	- (න + අලස්ථං + ඉති) නො ලදිම යි
ගිකඛා	- දනය, ගිකඛාව
සමපස්සති	- ලැබේ
පටිගට්ඨෙට්ඨ	- කල් ඇතිව ම
නිමිතතං	- සලකුණක්
අඤ්ඤා	- දුටිමි
නිකම්මා	- (නි + $\sqrt{\text{බීප}}$ + ත) තැබූ
ගුලපිණ්ඩකෙ	- හකුරු බෑ
පාසාණලෙඩ්ඨකෙ	- ගල් කැට
ඵණං	- පෙණය
වසේඛානං	- රවටන්ට
සතගුලමධෙසති	- ගිතෙල් හකුරු මාලු සමඟ

18.3 ව්‍යාකරණ

2 පද

2.1 පද නිර්මාණය

සමාස -1

- කුමාරො නිලං උප්පලං පුපෙති (කුමරු නිල් උපුලක් පුදයි) යන වැකියේ පද සතරකි. එය,
- කුමාරො නිලුප්පලං පුපෙති (කුමරු නිලුපුලක් පුදයි) යනුවෙන් පද තුනකින් ලිවිය හැකිය.

පළමු වැකියේ තිබූ 'නිලං. උප්පලං' යන පද දෙක දෙ වන වැකියේ නිලුප්පලං යැයි එක් පදයක් වී ඇත.

- (අ) i. ගිකුචු කවාටසා කොණෙ උවුණු පසාති.
(ගිකුචු දෙර මුල්ලේ උක් දකියි.)
- ii. ගිකුචු කවාටකොණෙ උවුණු පසාති.
(ගිකුචු දෙරමුල්ලේ උක් දකියි.)

- (ආ) i. හිකුළු තීනි පිටකානි උග්ගණානි.
(හිකුළුව පිටක තුන උගනී.)
- ii. හිකුළු තෙපිටකං උග්ගණානි.
(හිකුළුව තුන්පිටකය උගනී.)
- (ඉ) i. ගිලානානං සාලා නිච්චං පරිසොධෙනබ්බා.
(ගිලනුන්ගේ ශාලාව නිතර පිරිසිදු කළ යුතුය.)
- ii. ගිලානසාලා නිච්චං පරිසොධෙනබ්බා.
(ගිලන්හල නිතර පිරිසිදු කළ යුතුය.)
- (ඊ) i. සරණී සතෙහි ව ගුලෙහි ව මධෙප්පි ව සද්ධිං හත්තං අද්ධි.
(ගැහැණිය හිතෙල් ද හකුරු ද මාලු සහිත ව බත් දුන්නිය.)
- ii. සරණී සතගුලමධෙප්පි සද්ධිං හත්තං අද්ධි.
(ගැහැණිය හී හකුරු මාලු සමග බත් දුන්නිය.)
- (උ) i. ථෙරො වඩ්ඪමානාය ජායාය විහාරා නිකම්මි.
(තෙරුන් වහන්සේ (සෙවනැල්ල දිගුවෙද්දී) සවස විහාරයෙන් නික්මුණු සේක.)
- ii. ථෙරො වඩ්ඪමානවජායාය විහාරා නිකම්මි.
(තෙරුන් වහන්සේ සවස විහාරයෙන් නික්මුණු සේක.)
- (ඌ) i. සො හත්තස්ස පච්ඡා ගෙහමහා නිකම්මි.
(හෙතෙම බිතින් පසු ගෙදරින් නික්මුණේ ය.)
- ii. සො පච්ඡාහත්තං ගෙහමහා නිකම්මි.
(හෙතෙම පස්වරුවෙහි ගෙදරින් නික්මුණේ ය.)

ඉහත දැක්වුණු වාක්‍ය යුගලයන්හි ද,

කවාටස්ස කොණේ	>	කවාටකොණේ
තීණි පිටකානි	>	තෙපිටකං
ගිලානානං සාලා	>	ගිලානසාලා
සතෙහි ව ගුලෙහි ව මධෙප්පි ව	>	සතගුලමධෙප්පි
වඩ්ඪමානාය ජායාය	>	වඩ්ඪමානවජායාය
හත්තස්ස පච්ඡා	>	පච්ඡාහත්තං

යනුවෙන් පද කීපයක් එකතු වී එක් පදයක් ලෙස යොදා ඇති අන්දම දැකිය හැකිය.

මෙසේ නාමපද දෙකක් හෝ කීපයක් එක් පදයක් වනසේ ගැළපීම 'සමාස කිරීම' නමින් හැඳින්වේ. එම සමාස නාමයන් විවිධ විභක්තිවල වර්තනා සමාස පද නිර්මාණය කරගත හැකිය.

සමාස වන අවයවයන්ගේ විශේෂතා හා සමාස වූ පසු දක්නට ලැබෙන විශේෂතා සැලකිල්ලට ගෙන සියලු ම සමාස ප්‍රභේද හය (6) කට වෙන් කෙරේ.

සමාස ප්‍රභේද :

1. කම්මධාරය සමාසය
2. දිගු සමාසය
3. තඤ්ඤය සමාසය
4. අන්ත සමාසය
5. බහුබ්‍රහ්ම සමාසය
6. අව්‍යය්‍යාධි සමාසය යනුවෙනි.

1. කම්මධාරය සමාසය

සමාස අවයව	දීඝා	රත්ති	දීඝරත්ති
අවයවයන්ගේ සම්බන්ධය	විශේෂණය	විශේෂණය	සමාසය විශේෂණ විශේෂණ සම්බන්ධය ඇති අවයවයන්ගේ එකතුවකි.
ලිඛිත	ඉන්ද්‍රියලිඛිත	ඉන්ද්‍රියලිඛිත	සමාස අවයව ලිඛිතයෙන් සමාන ය.
විභක්ති	පද්මා විභක්ති	පද්මා විභක්ති	සමාස අවයව විභක්තියෙන් සමාන ය.
වචන	එකවචන	එකවචන	සමාස අවයව වචනයෙන් සමාන ය.

මෙම සටහනෙහි දක්වා ඇති පරිදි ලිඛිත, විභක්ති වචනවලින් සමාන විශේෂණ විශේෂණ වශයෙන් සිටි අවයව සමාස වීමෙන් සෑදෙන සමාසය 'කම්මධාරය සමාසය' නම්. (ලිඛිත විභක්ති වචන යන තුන ව්‍යාකරණයේ 'අධිකරණ' යන පාරිභාෂික පදයෙන් හැඳින්වේ. ඒ සමග සමාන වීම 'තුල්‍යාධිකරණ' නම්. එබැවින් තුල්‍යාධිකරණ විශේෂණ විශේෂණයන් සමාස වීම කම්මධාරය සමාසය' නම් වෙනැයි පැරණි ඇදුරේ කිහි.)

2. දිගු සමාසය

සමාස අවයව	ව්‍යාකෘතිය	දිසා	ව්‍යුත්පන්නය
අවයවයන්ගේ සම්බන්ධය	විශේෂණය	විශේෂණය	අවයවයන්ගේ ඇත්තේ විශේෂණ-විශේෂණ සම්බන්ධය යි.
ලිඛිත	ඉත්තිලිඛිත	ඉත්තිලිඛිත	සමාස අවයව ලිඛිතයෙන් සමාන යි.
විභක්ති	පදමා විභක්ති	පදමා විභක්ති	සමාස අවයව විභක්තියෙන් සමාන යි.
වචන	බහුවචන	බහුවචන	සමාස අවයව වචනයෙන් සමාන යි.

මෙම සටහනෙහි දක්වා ඇති පරිදි 'දිගු' සමාසයෙහි ද සමාස වී ඇත්තේ කම්මදාරය සමාසයේ මෙන් ම ලිඛිත විභක්ති වචනවලින් සමාන වූ විශේෂණ විශේෂණ වශයෙන් සිටි අවයවයන් ම ය. එහෙත් මෙහි විශේෂණය සංඛ්‍යාවකි. මෙසේ කම්මදාරය සමාසයේ ම ලක්ෂණ ඇත්ත විශේෂණය සංඛ්‍යාවක් වූ සමාසය 'දිගු සමාසය' යයි වෙන ම කෙටසකට වෙන් කර දක්වා ඇත.

18.4 අභ්‍යාසය

- (අ) i. පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නඟන්න.
 ii. සමාස පද ඇතොත් ඒවා උසුවා පද බෙද දක්වන්න.
 iii. ඒ සමාස නම් කරන්න.
- සුමේධපණ්ඩිතෝ මහාවතං පාවිසී.
 - මායාදෙවී කුමාරං විජායී.
 - හික්කවො ආරාමෙ තෙමාසං වසසං වසිංසු.
 - උපාසකා සාමනෙරානං චතුමධුරං පූජෙසු.
 - සීහලනෙරුරා තෙපිටකං පොත්ථකෙසු ලිඛිංසු.
 - සුගතො බොධිපලලඬෙක සත්තාහං විනිනාමෙයි.
 - උපාසකා නිලුප්පලානි පූජෙන්නි.
 - රාජා මහාදේවං උපසංකමී.
 - කුමෙහ චතුරාරක්ඛං භාවිට්ඨ.
 - ගොපාලකා කණ්ණසප්පං පසිංසු.

- (ආ) i. පහත සඳහන් වාක්‍යවල සමාස කළ හැකි පද සමාස කොට ලියන්න.
 ii. එකී වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. නාවා මනෙක සමුදෙග් ගිජ්ජි.
2. තෙ මහනතං රුක්ඛං ජිජ්ජිසු.
3. මොග්ගලානො ථෙරො බුද්ධං වඤ්ඤි.
4. තද පඨවි මහනතං නාදං නදි.
5. සිද්ධසේවා කුමාරො අගාරසමා නිකම්භි.
6. සුඤ්ඤා වඤ්ඤ ආකාසෙ උදෙති.
7. රාජා මංගලං හත්ථිං ආරුහති.
8. දම්මෙහි හට්ඨි මනුස්සා පිළිකා.
9. දෙවදත්තො ථෙරො මහනෙක නිරයෙ පති.
10. බුද්ධො විසුද්ධියා මග්ගං දෙසෙසි.

18.5 පරිචය

පහත සඳහන් බාලාවතාර පාඨ කටපාඨම් කරගන්න.

1. සමාසොති ගිනනපානං පදනමෙකපානා.

(සමාස යනු වෙන් වෙන් වූ අත්ථි ඇති පදයන් එක් අත්ථියක් වන සේ ගැළපීම යි.)

2. නාමානං සමාසො යුත්තපො - යුත්තපොති අකඤ්ඤාසම්බන්ධපො.

(අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයක් ඇති නාමපද එකට එකතු කිරීම සමාස නම් වේ.)

19 පාඩම

19.1 රජසිරියා මහත්තනා

රාජා මඩගලහත්ථිං ආරුහන නගරෙ වරති. නගරච්චියං දන්තකාරා සනති. තෙ එකං වත්ථං නිවාසෙනති. එකෙන වත්ථෙන සීසං වෙයෙනති. දන්තවුණ්ණා තෙසං සරිරෙ ආකිණ්ණා භොනති. තෙ අනෙකානි සිප්පානි කරොනති. රාජා තෙ පස්සති. 'ඉමෙ ආචරියා ඡෙකා' ති වදති. තෙසං ඡෙකතාය කුස්සති. අපි ච කස්ස එවං න භොති. යනනුනාහං රජජං පභාය සිප්පිකො භවෙය්‍යනති. තං කිස්ස භෙත? රජසිරියා මහත්තනාය. තස්මා සො දන්තකාරෙ අතික්කමිත්වා ගච්ඡති.

19.2 අත්වැල

මඩගලහත්ථිං	- මහුල් ඇතු
නගරච්චියං	- නුවර විදියෙහි
දන්තකාරා	- ඇත් දත් කැටයම්කරුවෝ
සනති	- වෙත්
වත්ථං	- වස්ත්‍රයක්
වෙයෙන	- වෙළෙයි
දන්තවුණ්ණා	- ඇත් දත් කුඩු
ආකිණ්ණා	- කැවරුණු
සිප්පානි	- ශිල්ප
ඡෙකා	- දක්ෂයෝ
ඡෙකතාය	- දක්ෂකමට
කුස්සති	- කුඩු වේ
පභාය	- අත්හැර
සිප්පිකො	- ශිල්පියෙක්
භවෙය්‍යං	- වන්නෙමි නම්
තං කිස්ස භෙත?	- ඒ මක්නිසා ද?
රජසිරියා	- රාජ්‍ය සම්පත්තියෙහි
මහත්තනාය	- මහත්බව නිසා ය
අතික්කමිත්වා	- පසුකර

19.3 ව්‍යාකරණ

2 පද

2.1 පද නිර්මාණය

සමාස -2

3. තප්පුර්ස සමාසය

සමාස අවයව	කවාටසය	කොණේ	කවාටකොණේ
අවයවයන්ගේ සම්බන්ධය	විශේෂණය	විශේෂය	අවයවයන්ගේ ඇත්තේ විශේෂණ විශේෂය සම්බන්ධයකි.
ලිඛිත	නපුංසක ලිඛිත	නපුංසක ලිඛිත	සමාස අවයව ලිඛිතයෙන් සමාන ය.
විභක්ති	ජර්ථ විභක්තිය	සත්තම් විභක්තිය	සමාස අවයව විභක්තියෙන් අසමාන ය.
වචන	එකවචන	එකවචන	සමාස අවයව වචනයෙන් සමාන ය.

මෙම සටහනෙහි දක්වා ඇති පරිදි මෙහි ඇත්තේ විශේෂණ විශේෂය සම්බන්ධයකි. එහෙත් එහි අවයව විභක්තියෙන් අසමාන ය. විශේෂණ විශේෂයෙන් විභක්තියෙන් අසමාන වන මේ සමාසය තප්පුර්ස සමාස නම්. (ලිඛිත, විභක්ති, වචන යන තුන 'අධිකරණ' යන පාරිභාෂික වචනයෙන් හැඳින්වේ. ඒ ලිඛිත විභක්ති වචන යන එක කරුණකින් හෝ විශේෂණ විශේෂය අසමාන වුවහොත් ඒ හිත්තාධිකරණ යි. එබැවින් හිත්තාධිකරණ විශේෂණ විශේෂයෙන් සමාන වීම තප්පුර්ස සමාසය නම් වේ යැයි පැරණි ඇදුරෝ කීහ.)

4. ඥානද සමාසය

සුරෝ ව අසුරෝ ව නාගෝ ව = සුරාසුරනාගා

සාරිපුකො ව මොග්ගලානෝ ව = සාරිපුකමොග්ගලානා

සමුච්චායාර්ථය ඇති 'ව' නිපාතයෙන් එක් වූණු පද සමාස වීම 'ඥානද සමාසය' නම්. මෙහි එක් පදයක් තවත් පදයක අවයවයක් නො වේ.

5. බහුබිහි සමාසය

සමාස වන පදයන්ගේ අර්ථය වෙනුවට අන්‍ය අර්ථයක් සමාස පදයෙන් පැවසේ නම් ඒ 'බහුබිහි සමාසය' නම්.

ජිනානි ඉන්ද්‍රයානි යෙන සො = ජිනින්ද්‍රියො (බුදුරජ)
බිණා ආසවා යස්ස සො = බිණාසවො (රහතන් වහන්සේ)

6. අව්‍යයිතාව සමාසය

සමාස වන පද දෙකේ මුල් පදය නිපාත ආදී අව්‍යයක් වේ නම් ඒ "අව්‍යයිතාව සමාසය" නම්.

හත්තස්ස පුරෙ = පුරෙහත්තං (පෙරවරුව)
මඤ්චස්ස හෙට්ඨා = හෙට්ඨාමඤ්චං (ඇඳ යට)

19.4 අභ්‍යාසය

- (අ) i. පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.
ii. සමාස උපුටා, බෙද දක්වා නම් කරන්න.

1. කුමාරො මාතෘපිතරො වන්දති.
2. හික්කු ජිනවර්තං පට්ඨති.
3. උපාසකා පුරෙහත්තං දනං දෙනති.
4. තෙ පච්ඡාහත්තං ධම්මං පුණෙනති.
5. මිගපකඛිනො මහාවතෙ යථාසුඛං වසන්ති.
6. වාණිජා සමුද්දානීරං පාපුණිංසු.
7. රාජපුරිසා වොරං ගණ්හිංසු.
8. ත්වං උදුක්කලමුප්පලං කවාටකොණෙ ධපෙහි.
9. දරිකායො රත්තප්පලානි පුජෙසු.
10. ජිණ්ණසකුණා අග්ගිද්ධං වතෙ වසන්ති.

- (ආ) i. පහත සඳහන් වාක්‍යවල සමාස කළ හැකි පද සමාස කොට ලියන්න.
ii. එකී වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

1. අහං නාගානං ව උරගානං ව වම්මිකං පස්සාමි.
2. හික්කු මතතිකාය කතං පත්තං පරිහරති.
3. මහිඤ්ඤෙ පෙරො ලඛකාය සත්ථුසද්ධියො හොති.
4. දෙවානං ඉඤ්ඤෙ සකෙකා නාම හොති.
5. අසුරා දෙවානං නගරං ගණ්හිංසු.

19.5 පරිචය

පහත දැක්වෙන වර්තමාන කටපාඩම් කරගන්න.

පුළුල්වශයෙන් 'මන' ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පද්මා	: මනෝ	මනා
ආලපන	: (හෙ) මන, මනා	මනා
දුකියා	: මනං	මනෙ
තකියා	: මනසා, මනෙන	මනෙහි, මනෙහි
කරණ	: මනසා, මනෙන	මනෙහි, මනෙහි
චතුර්ථ	: මනසො, මනසා	මනානං
පඤ්චමී	: මනසා, මනා, මනමා, මනසමා	මනෙහි, මනෙහි
ජට්ඨි	: මනසො, මනසා	මනානං
සත්තමී	: මනසි, මනෙ, මනමහි, මනසමි.	මනෙසු

'මන' ශබ්දයෙන් සිත කියත්

මනෝ තමෝ තපෝ තෙජෝ - වචෝ මජෝ උරෝ සිරෝ
රජෝ යසෝ පයෝ වේතෝ - සරෝ වායෝ වයෝ අයෝ

තනුසංකල්පයෙන් 'මන' ශබ්දය

	එකවචන	බහුවචන
පද්මා	: මනං	මනා, මනානි
ආලපන	: (හෙ) මන, මනා	මනා, මනානි.
දුකියා	: මනං	මනෙ, මනානි
තකියා	: මනසා, මනෙන	මනෙහි, මනෙහි
කරණ	: මනසා, මනෙන	මනෙහි, මනෙහි
චතුර්ථ	: මනසො, මනසා	මනානං
පඤ්චමී	: මනසා, මනමා, මනසමා	මනෙහි, මනෙහි
ජට්ඨි	: මනසො, මනසා	මනානං
සත්තමී	: මනසි, මනෙ, මනමහි, මනසමි.	මනෙසු

මනං සිරං උරං තෙජං - රජං ඔජං වයං පයං
යසං තපං වචං වේතං - එවමාදි මනෝ ගණෝ

පාලි භාෂාව

2 වන වසර
මූලික පිරිවෙන

උපග්‍රන්ථය

බාලාවතාරො

නමො තස්ස භගවතො අරතතො සමමාසමුද්ධස්ස

බුද්ධං තිධාහිවඤ්ඤා - බුද්ධමුප්ප ව්ලොචනං

බාලාවතාරං භාසිස්සං - බාලානං බුද්ධිවුද්ධියා

1. අකබරාපාදයො එකවත්තාලීසං

අකබරාපි අකාරාදයො එකවත්තාලීසං සුත්තනෙතාපකාරො. තං යථා :-

අ ආ ඉ ඊ උ ඌ ඵ ඹ
ක ඛ ග ඝ ඞ ට ඡ ඣ ඤ ඥ ට ඨ ඩ ධ ඥ
ත ඵ ද ධ න, ප ඵ බ හ ම,
ය ර ල ව, ස හ ළ අං ඉති.

2. තපොදත්තා සරා අට්ඨ

තප්පකබරෙස්ස ඔකාරත්තා අට්ඨ සරා නාම. තපෙති වත්තතෙ.

3. ලහුමත්තා තයො රස්සා

තප්ප සරෙස්ස ලහුමත්තා අ ඉ උ ඉති තයො රස්සා.

4. අනෙද්ද දීඝා

තප්ප සරෙස්ස රස්සාහන්ඤ්ඤ දීඝා. සංයොගතො පුබ්බෙ ඵ ඹ රස්සා ඉවොච්චනෙත
කුට්ඨි. අනත්තරා බ්‍යඤ්ඤා සංයොගො.

එතථ, සෙය්‍යො, ඔප්පිං, සොතථි.

5. සෙසා බැස්සන්නා

සරේ යාපෙන්නා සෙසා කාදයෝ නිගහිතනා බැස්සනා.

6. වග්ගා පකඳපකඳයෝ මනනා

බැස්සනානං කාදයෝ මකාරනා පකඳපකඳයෝ අකඛරවනෙතා වග්ගා.
වග්ගානං පඨමදුතියා යො ව අසොසා ළනතාඤ්ඤ සොසා. සොසාසොසාඤ්ඤ ව

7. "පරසමකඳකඳපයෝගෙ" නි සංගහිතා

එවං ලිඛිත සබ්බතාම පද උපසග්ග නිපාත තද්ධිත ආබ්‍යාත කම්මපපච්චනීයාදි
සඤ්ඤ ව.

8. අං ඉති නිගහිතං

අං ඉති අකාරතො පරං බිත්තු සුයතෙ තං නිගහිතං නාම.

බිත්තු වුළාමණාකාරො - නිගහිතනි වුවවතෙ
කෙවලසායාපයොගනනා - අකාරො සනතිධියතෙ

අකචගහනා කණ්ඩපා
ඉච්චගහයා තාලූපා
උපචගහා ඔට්ටපා
චචගහරලා මුඳපා
තචගහලසා දනනපා
එ කණ්ඩතාලූපො
ඔ කණ්ඩාට්ටපො
වො දනෙනාට්ටපො
සකඳකඳ

සංඛ්‍යා ශබ්ද

එකේ සිට සතකොට්ඨය තෙක් පාලි සංඛ්‍යා ශබ්ද පහත දැක්වේ.

සංඛ්‍යාව	ශබ්දය	සංඛ්‍යාව	ශබ්දය
01.	- එක	31.	- එකතිංසති
02.	- ද්වි	32.	- ද්විතිංසති
03.	- ති	33.	- තෙතිංසති
04.	- චතු	34.	- චතුරතිංසති
05.	- පඤ්ච	35.	- පඤ්චතිංසති
06.	- ඡ	36.	- ඡතිංසති
07.	- සත්ත	37.	- සත්තතිංසති
08.	- අට්ඨ	38.	- අට්ඨතිංසති
09.	- නව	39.	- එකුතචක්කාළියති
10.	- දස	40.	- චක්කාළියති
11.	- එකාදස	41.	- එකචක්කාළියති
12.	- ද්වාදස	42.	- දෙවචක්කාළියති
13.	- තෙළස, තෙරස	43.	- තෙචක්කාළියති
14.	- චුර්දස, චතුර්දස	44.	- චතුරචක්කාළියති
15.	- පඤ්චදස	45.	- පඤ්චචක්කාළියති
16.	- සොළස	46.	- ඡචක්කාළියති
17.	- සත්තරස	47.	- සත්තචක්කාළියති
18.	- අට්ඨාරස	48.	- අට්ඨචක්කාළියති
19.	- එකුතචියති	49.	- එකුතපණ්ණාසා
20.	- වියති	50.	- පණ්ණාසා
21.	- එකවියති	51.	- එකපණ්ණාසා
22.	- ද්විවියති	52.	- ද්විපණ්ණාසා
23.	- තෙවියති	53.	- තෙපණ්ණාසා
24.	- චතුරවියති	54.	- චතුපණ්ණාසා
25.	- පඤ්චවියති	55.	- පඤ්චපණ්ණාසා
26.	- ඡවියති	56.	- ඡපණ්ණාසා
27.	- සත්තවියති	57.	- සත්තපණ්ණාසා
28.	- අට්ඨවියති	58.	- අට්ඨපණ්ණාසා
29.	- එකුතතිංසති	59.	- එකුතසට්ඨි
30.	- තිංසති	60.	- සට්ඨි

සංඛ්‍යාව	ශබ්දය	සංඛ්‍යාව	ශබ්දය
61.	- එකසවිය	85.	- පඤ්චාසීති
62.	- දෙසවිය	86.	- ඡාසීති
63.	- තිසවිය	87.	- සත්තාසීති
64.	- චතුසවිය	88.	- අධ්‍යාසීති
65.	- පඤ්චසවිය	89.	- එකුනවුති
66.	- ඡසවිය	90.	- එකනවුති
67.	- සත්තසවිය	91.	- නවුති
68.	- අධ්‍යසවිය	92.	- දෙනවුති
69.	- එකුනසත්තති	93.	- තිනවුනති
70.	- සත්තති	94.	- චතුනවුනති
71.	- එකසත්තති	95.	- පඤ්චනවුති
72.	- දෙසත්තති	96.	- ඡනවුති
73.	- තිසත්තති	97.	- සත්තනවුති
74.	- චතුසත්තති	98.	- අධ්‍යනවුති
75.	- පඤ්චසත්තති	99.	- එකුනසතං
76.	- ඡසත්තති	100.	- සතං
77.	- සත්තසත්තති	900.	- නවසතං
78.	- අධ්‍යසත්තති	1000.	- සහස්සං
79.	- එකුනාසීති	10,000	- දස්සහස්සං, නහුතං
80.	- අසීති	100,000	- සතසහස්සං, ලක්ඛං
81.	- එකාසීති	10,00,000	- දසලක්ඛං
82.	- දෙඅසීති	10,000,000	- කොට්ඨි
83.	- තෙඅසීති	100,000,000	- දසකොට්ඨි
84.	- චතුරාසීති	1000,000,000	- සතකොට්ඨි

සංඛ්‍යා ශබ්ද වර්තූහෙත අසුරු

එක ශබ්දය :- සංඛ්‍යාවාචී 'එක' ශබ්දය ලිංග තුනෙහි ම එකවචනයෙහි වර්තූහේ.

විභක්ති	පුලිංග	ස්ත්‍රීලිංග	නපුංසකලිංග
	එකවචන	එකවචන	එකවචන
පද්මා	එකො	එකා	එකං
දුතියා	එකං	එකං	එකං
තතියා	එකෙන	එකාය	එකෙන
කරණ	එකෙන	එකාය	එකෙන
චතුස්ථී	එකසා	එකියා, එකාය	එකසා
පඤ්චමී	එකමහා, එකසමා	එකාය	එකමහා, එකසමා
ෂට්ඨී	එකසා	එකියා, එකාය	එකසා
සත්තමී	එකමහි, එකසමී	එකියා, එකාය	එකමහි, එකසමී

සංඛ්‍යා ශබ්දයක් වෙතත් නාම පදයකට විශේෂණයක් වශයෙන් යෙදෙන විට එය එම නාම පදයට අයත් ලිංග, විභක්ති හා වචන ගනී. පහත දැක්වෙන නිදසුන් බලන්න.

	විශේෂණ	විශේෂ්‍ය
පුලිංග :-	එකො	පුරියො (එක් පුරුෂයෙක්)
ස්ත්‍රීලිංග :-	එකා	වතීතා (එක් ස්ත්‍රියක)
නපුංසකලිංග :-	එකං	වතං (එක් වස්තුවක්)

ද්වි ශබ්දය :- 'ද්වි' ශබ්දයේ සිට 'අධාරස' ශබ්දය තෙක් ඇති සංඛ්‍යා ශබ්ද සියල්ල ම බහුවචනයෙහි පමණක් වර්තූහේ. 'ද්වි' ශබ්දය ලිංග තුනෙහි ම එක සමාන ව වර්තූහෙන්නේ මෙසේ ය.

බහුවචන

පද්මා	:-	දෙව, දුවේ	(දෙදෙනා)
දුතියා	:-	දෙව, දුවේ	(දෙදෙනා)
තතියා	:-	ද්විහි, ද්විහි	(දෙදෙනකු විසින්)
කරණ	:-	ද්විහි, ද්විහි	(දෙදෙනකු කරණකොට)
චතුස්ථී	:-	ද්විතං	(දෙදෙනෙකුට)
පඤ්චමී	:-	ද්විහි, ද්විහි	(දෙදෙනකුගෙන්)
ෂට්ඨී	:-	ද්විතං	(දෙදෙනකුගේ)
සත්තමී	:-	ද්විසු	(දෙදෙනකු කෙරෙහි)
පුලිංග	:-	දෙව පුරියා	(මිනිස්සු දෙදෙනෙක්)
ස්ත්‍රීලිංග	:-	දෙව වතීතායො	(ස්ත්‍රීහු දෙදෙනෙක්)
නපුංසකලිංග	:-	දෙව වතං	(වස්තු දෙකක්)

‘ති’ ශබ්දය : ලිංග භූතෙහි වෙනස් ව වර්තැගේ.

විභක්ති	පුලිංග	සෘෂ්ටිලිංග	නපුංසකලිංග
පදමා	බහුවචන	බහුවචන	බහුවචන
දුතියා	තයො	තිස්සො	තිනි
තතියා	තයො	තිස්සො	තිනි
කරණ	තිහි, තිහි	තිහි, තිහි	තිහි, තිහි
චතුර්ථී	තිහි, තිහි	තිහි, තිහි	තිහි, තිහි
පඤ්චමී	තිණණං, තිණණනං	තිස්සනං	තිණණං, තිණණනං
ඡට්ඨී	තිහි, තිහි	තිහි, තිහි	තිහි, තිහි
සත්තමී	තිණණං, තිණණනං	තිස්සනං	තිණණං, තිණණනං
	තිසු	තිසු	තිසු

පුලිංග :- තයො පුරිසා (මිනිස්සු තිදෙනෙක්)

සෘෂ්ටිලිංග :- තිස්සො චනිතායො (ස්ත්‍රීහු තිදෙනෙක්)

නපුංසකලිංග :- තීනි වජ්ජානි (වස්ත්‍ර තුනක්)

විභක්ති	පුලිංග	සෘෂ්ටිලිංග	නපුංසකලිංග
පදමා	බහුවචන	බහුවචන	බහුවචන
දුතියා	චක්කාරො, චතුරො	චක්කෙසො	චක්කාරි
තතියා	චක්කාරො, චතුරො	චක්කෙසො	චක්කාරි
කරණ	චතුහි, චතුහි	චතුහි, චතුහි	චතුහි, චතුහි
චතුර්ථී	චතුහි, චතුහි	චතුහි, චතුහි	චතුහි, චතුහි
පඤ්චමී	චතුනං	චතුස්සනං	චතුනං
ඡට්ඨී	චතුහි, චතුහි	චතුහි, චතුහි	චතුහි, චතුහි
සත්තමී	චතුනං	චතුස්සනං	චතුනං
	චතුසු	චතුසු	චතුසු

පුලිංග :- චක්කාරො පුරිසා (මිනිස්සු සතර දෙනෙක්)

සෘෂ්ටිලිංග :- චක්කෙසො චනිතායො (ස්ත්‍රීහු සතර දෙනෙක්)

නපුංසකලිංග :- චක්කාරි වජ්ජානි (වස්ත්‍ර සතරක්)

'පඤ්ච' ශබ්දය : තුන් ලිංගයෙහි ම සමාන ව වර්තැගේ.

බහුවචන

පද්මා	:-	පඤ්ච	(පස් දෙනෙක්)
දුතියා	:-	පඤ්ච	(පස් දෙනෙකු)
තතියා	:-	පඤ්චහි, පඤ්චහි	(පස් දෙනෙකු විසින්)
කරණ	:-	පඤ්චහි, පඤ්චහි	(පස් දෙනෙකු කරණකොට)
චතුස්ථී	:-	පඤ්චතනං	(පස් දෙනෙකුට)
පඤ්චමී	:-	පඤ්චහි, පඤ්චහි	(පස් දෙනෙකුගෙන්)
ජට්ඨි	:-	පඤ්චතනං	(පස් දෙනෙකුගේ)
සත්තමී	:-	පඤ්චස්ථු	(පස් දෙනෙකු කෙරෙහි)
පුරිලිංග	:-	පඤ්ච පුරිසා	(මිනිස්සු පස් දෙනෙක්)
සුරිලිංග	:-	පඤ්ච වනිතායො	(සත්‍රිහු පස් දෙනෙක්)
නපුංසකලිංග	:-	පඤ්ච වජ්ජානි	(වස්ත්‍ර පහක්)

'ජ' (6) ශබ්දයේ සිට 'අධාරය' (18) ශබ්දය තෙක් ඇති සියලු සංඛ්‍යා ශබ්ද වර්තැගෙන් 'පඤ්ච' ශබ්දය මෙහි.

'එකුනව්සති' (19) ශබ්දයේ පටන් 'අධ්‍යනවුති' (98) ශබ්දය තෙක් ඇති සියලු සංඛ්‍යා ශබ්ද සුරිලිංග ඒකවචනයෙහි පමණක් වර්තැගේ. 'එකුනව්සති' (19) ශබ්දය ඉකාරාන්ත බැවින් 'රත්ති' ශබ්දයේ ඒකවචනයෙහි මෙන් වර්තැගිය යුතුය. 'පණණාසා' (50) ශබ්දය ආකාරාන්ත බැවින් 'වතිනා' ශබ්දයේ ඒකවචනයෙහි මෙන් වර්තැගිය යුතුය.

'එකුනසත' ශබ්දය පටන් 'ලකඛ' ශබ්දය තෙක් නපුංසක ඒකවචන යි. 'කොටි' ශබ්දය ඉත්ථිලිඛ ඒකවචන යි.

විගතති		'එකුනව්සති' ශබ්දය	'පණණාසා' ශබ්දය
		එකවචන	එකවචන
පද්මා	:-	එකුනව්සතිං	පණණාසා
දුතියා	:-	එකුනව්සතිං	පණණාසං
තතියා	:-	එකුනව්සතියා	පණණාසාය
කරණ	:-	එකුනව්සතියා	පණණාසාය
චතුස්ථී	:-	එකුනව්සතියා	පණණාසාය
පඤ්චමී	:-	එකුනව්සතියා	පණණාසාය
ජට්ඨි	:-	එකුනව්සතියා	පණණාසාය
සත්තමී	:-	එකුනව්සතියා	පණණාසාය

මෙම ශබ්ද සෘජුලිංග එකවචනයෙහි වර්තමානයක්, එම රූප ම ලිංගත්‍රයට ම අයත් බහුවචන විෂයෙහි නො වෙනස් ව යෙදේ. (පුලිංග හා නපුංසකලිංග බහුවචන පදවලට ද විශේෂණ වශයෙන් යෙදේ.)

රුදහරණ :	විසති පුර්සා	(මිනිස්සු විසි දෙනෙක්)
	විසතිං පුර්සෙ	(මිනිසුන් විසි දෙනෙකු)
	විසතියා පුර්සෙහි	(මිනිසුන් විසි දෙනෙකු විසින්)
	විසතියං චනිතාසු	(ස්ත්‍රීන් විසි දෙනෙකු කෙරෙහි)
	විසති ගෙහාති	(ගෙවල් විස්සක්)

'එකුතසත' (99) හා 'සත' (100) යන ශබ්ද නපුංසක ලිංග එකවචනයෙහි වර්තමානයේ, 'එල්' ශබ්දයේ එකවචනයෙහි මෙකි. මෙම ශබ්ද නපුංසක ලිංග එකවචනයෙහි වර්තමානයක්, පුලිංග හා සෘජුලිංග පදවලට ද විශේෂණ වශයෙන් යෙදේ.

	විශේෂණ	විශේෂණ	
පුලිංග	:- සතං	මනුස්සා	(මිනිස්සු සියයක්)
සෘජුලිංග	:- සතං	චනිතායො	(ස්ත්‍රීහු සියයක්)
නපුංසකලිංග	:- සතං	එලාති	(ගෙඩි සියයක්)

සංඛ්‍යා පුරුෂ ශබ්ද

පුලිංග හා නපුංසකලිංග	සෘජුලිංග	අර්ථය
පඨම -	පඨමා -	(පළමු වන)
දුතිය -	දුතියා -	(දෙ වන)
තතිය -	තතියා -	(තෙ වන)
චතුස් -	චතුස්ථී -	(සතර වන)
පඤ්චම -	පඤ්චමී -	(පස් වන)
ඡට්ඨම -	ඡට්ඨී -	(සව වන)
සත්තම -	සත්තමී -	(සත් වන)

'සත්ත' ශබ්දයේ සිට සංඛ්‍යා ශබ්දය අගට 'ම' ප්‍රත්‍යය එකතු වී සත්තම, අධ්‍යම, තවම, දසම, එකාදසම, ආදසම, ආදී වශයෙන් සංඛ්‍යා පුරුෂ ශබ්ද සෑදේ. මෙහි පුලිංග පඨම, දුතිය ආදී අකාරාන්ත ශබ්ද 'පුර්ස' ශබ්දය මෙන් ද, නපුංසක ලිංගයෙහි 'එල්' ශබ්දය මෙන් ද වර්තමානයේ. සෘජුලිංගයෙහි පඨමා, දුතියා ආදී අකාරාන්ත ශබ්ද 'චනිතා' ශබ්දය මෙන් ද, චතුස්ථී, පඤ්චමී ආදී අකාරාන්ත ශබ්ද 'කුමාරී' ශබ්දය මෙන් ද වර්තමානයේ. මෙම සංඛ්‍යා ලිංගත්‍රයේ ම විශේෂණ ලෙස යෙදේ.

රුදහරණ :-

පුලිංග :-	පඨමො සිස්සො	(පළමු වන ශිෂ්‍යය)
සෘජුලිංග :-	පඨමා විහත්ති	(පළමු වන විහක්තිය)
නපුංසකලිංග :-	පඨමං බොධිපඤ්ඤාං	(පළමු වන බෝධි පයථිඤ්ඤා)

උපග්‍රහණය iii

1. නාම විභක්ති ප්‍රත්‍යය මාලාව

සි යෝ, අං යෝ, නා හි, ස නං, සමා හි, ස නං,
සමීං සු ඉති විභතියෝ.
සි යෝ ඉති පදමා, අං යෝ ඉති දුතියා,
නා හි ඉති තතියා, ස නං ඉතිං චතුර්ථී
සමා හි ඉති පඤ්චමී, ස නං ඉති ජට්ඨී
සමීං සු ඉති සත්තමී.

2. ආඛ්‍යාත විභක්ති ප්‍රත්‍යය මාලාව

i. චත්තමාන

චත්තමාන ත අනි සි ට් ටී ම - තෙ අනෙත සෙ චෙහ
ට් මෙහ ඉති ත්‍යාදිතං චත්තමානකාලසකඤ්ඤ -
චත්තමානා පච්චුප්පනෙත
පච්චුප්පනෙත කාලෙ චත්තමානා විභතී හොති.

ii. පඤ්චමී

පඤ්චමී භූ අනතු හි ට් ටී ම - තං අනතං සසු චෙහා
ට් ආමසෙ ති ට් තෙසං පඤ්චමීසකඤ්ඤ.
ආණ්ණ්‍යාසිධ්ධේනුත්තකාලෙ පඤ්චමී
ආණ්ණ්‍යාපේ ට් ආසිධ්ධ්‍යෙ ට් ගම්‍යමානෙ
පච්චුප්පනෙත කාලෙ හෙදමනාමසිත්වා ටා පඤ්චමී
හොති.

iii. සත්තමි

සත්තමි එය්‍ය එය්‍යුං එය්‍යාසි එය්‍යාථ එය්‍යාමි එය්‍යාම
එථ එරං එථො එය්‍යවොනා එය්‍යං එය්‍යාමෙන ති
එය්‍යාදිතං සත්තමිසකද්ද.

අනුමති පරිකප්පථෙසු සත්තමි.

අනුමත්තථෙ පරිකප්පථෙ ට අනුත්තකාලෙ සත්තමි
හොති.

iv. පරොකඛා

පරොකඛා ආ උ එ තථ අ මහ - තථ රෙ තෙථ ධො
ඉ මෙහ ති එතෙසං පරොකඛා සකද්ද.

අපට්ඨකෙඛ පරොකඛාතීතෙ.

v. හිසත්තනි

හිසත්තනි ආ උ ඔ තථ අ මහා -

තථ තුථං සෙ ටහං ඉං මහසෙති

එතෙසං හිසත්තනි සකද්ද.

හිසොප්පභුති පට්ඨකෙඛ හිසත්තනි.

v. අජ්ජතනි

අජ්ජතනි ඊ උං ඔ තථ ඉං මහා - ආ උ සෙ ටහං අ

මෙහ ඉති එතෙසං අජ්ජතනි සකද්ද.

සමිපෙ අජ්ජතනි.

vii. හවිසසනති

හවිසසනති සසති සසනති සසසි සසථ සසාමි සසාම-
සසනෙ සසනෙන සසසෙ සසවෙහ සසං සසාමෙහ"ති
එතෙසං හවිසසනති සකඤ්ඤ.
අනාගතෙ හවිසසනති.

viii. කාලාතිපනති

කාලාතිපනති සසා සසංසු සෙස සසථ සසං සසමහා
සසථ සසිංසු සසසෙ සසවෙහ සසං සසාමහසෙති
එතෙසං කාලාතිපනති සකඤ්ඤ.
ක්‍රියාතිපනතෙ අතීතෙ කාලෙ කාලාතිපනති හොති.

පාලි - 2 වසර විෂය නිර්දේශය

1. අභිමතාර්ථ :

- 1.1 ශ්‍රවණය, කථනය හා කියවීම ලිවීම යන භාෂා හැකියාවන් වර්ධනය කිරීම
- 1.2 භාෂාවේ ව්‍යාකරණ පිළිබඳව දැනීමක් ලබා දීම.
- 1.3 පාලියෙන් සිංහලයටත් සිංහලයෙන් පාලියටත් පරිවර්තනය කිරීමේ හැකියාවන් දියුණු කිරීම.
- 1.4 පාලියෙහි එන දර්ශනය හා වරණය අවබෝධකර ගැනීම.
- 1.5 ග්‍රන්ථාගත පාලි පාඨ ගාථා හා සූත්‍ර ආදිය ධාරණය.

2. විෂය කරුණු :

2.1 අක්ෂර මාලාව	- ප්‍රභේද, ස්වර, හ්‍රස්ව, දීර්ඝ ද්විස්වභාව, ව්‍යංශ්‍රත, වර්ගීකරණ, මහාප්‍රාණ, අල්පප්‍රාණ, සෝෂ, අසෝෂ, නීගගනිතය.
අනුනාසික,	
2.2 අක්ෂර සංවිධානය	- සන්ධි සාමාන්‍ය දැනීම
2.3 නාම පද	- සඵනාම පද, සංඛ්‍යා ශබ්ද, සමාස, විභක්ති ප්‍රයෝග පිළිබඳ සාමාන්‍ය දැනීම
2.4 ආඛ්‍යාත පද	- වර්තමාන, අජ්ජතනී, පඤ්චමී, භවිස්සනති, (වාචොදගත කිරීම), කාරක හේදය
2.5 ක්‍රියා විශේෂණ	- (වැඩි දුරටත්)
2.6 සූචි ක්‍රියා	- (වැඩි දුරටත්)
2.7 පරිවර්තනය :	- (වැඩි දුරටත්)
සිංහලෙන් පාලියට පරිවර්තනය කිරීම
පාලියෙන් සිංහලයට පරිවර්තනය කිරීම
2.8 ධාරණය	- අදාළ සූත්‍ර පාඨ

3. නිර්දේශ්ව ග්‍රන්ථ :

3.1 චතුර්භාණුවාර පාලි	- දුතියක භාණුවාර (වාචොදගත කිරීම)
3.2 ධම්මපද පාලි	- 3,4,5 වර්ග (වාචොදගත කිරීම)
3.3 පාලිභාෂාවකරණය 1	- 1.20 අභ්‍යාසය අවසනට (පූජ්‍ය පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත නාහිමි)
3.4 පාලි නාම හා ආඛ්‍යාත වර්තැගිල්ල	- පුල්ලිංග හා ස්ත්‍රීලිංග ශබ්ද අවසානයට හා වර්තමාන අජ්ජතනී, පඤ්චමී, භවිස්සනති ආඛ්‍යාත වාචොදගත කිරීම.
3.5 පාලි පාඨමඤ්චරී	- පඨම භාගය (පූජ්‍ය කහඳාමෝදර චන්ද්‍රකීර්ති ශ්‍රී පියරත්න නාහිමි)